

POLEMIA

Kansalaismielipide ja kunnat

Ilmapuntari 2018

Kansalaismielipide ja kunnat

Kansalaismielipide ja kunnat

Ilmapuntari 2018

KAKS – KUNNALLISALAN KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT

Kunnallissalan kehittämissäätiön
Polemia-sarjan julkaisu nro 112
© Pole-Kuntatieto Oy ja kirjoittajat

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2019
ISBN 978-952-349-021-5 (nid)
ISBN 978-952-349-022-2 (pdf)
ISSN 1235-6964

Sisällys

ESIPUHE	7
1 JOHDANTO	9
2 KUNTA-ASENTEET VUONNA 2018	12
2.1 Mitä subjektiivisille oikeuksille pitäisi tehdä?	12
2.2 Mitkä palvelut haluttaisiin kokonaan maksuttomiksi?	13
2.3 Kunnallisten palveluiden riittävyys	15
2.4 Tyytyväisyys arkisia palveluita tarjoavien tahojen toimintaan – vertaileva näkökulma	17
2.5 Suhtautuminen sote-uudistukseen ja valinnanvapauteen .	20
2.6 Arviot asuinkunnan verkkosivuista	22
3 NÄKEMYKSET SOSIAALITURVAETUUUKSIEN RIITTÄVYYDESTÄ	25
4 SUHTAUTUMINEN MAAKUNTAVAALEIHIN JA ÄÄNESTÄMISEEN	28
4.1 Puoluevalinnan perusteet maakuntavaaleissa	28
4.2 Millainen olisi hyvä maakuntavaltuutettu?	30
4.3 Äänestämisen varmuus maakuntavaaleissa	32
4.4 Kiinnostus luottamustehtäviä kohtaan	34
5 EDUSKUNTAVAALIEN ENNAKKOASETELMA	35
5.1 Mihin asioihin äänestäjät haluaisivat vaikuttaa?	35
5.2 Äänestämistä ja äänestysvarmuutta koskevat mielipiteet ..	42

5.3 Kiinnostus vaaleista	47
5.4 Näkemykset kansanedustajien määrästä ja valintatavasta .	49
5.5 Hallituspuolue-toiveet	51
6 MUUT POLITIIKKA-ARVIOT	54
6.1 Suhtautuminen erilaisiin kansalaisvaikuttamisen muotoihin	54
6.2 Kiinnostus poliittis-yhteiskunnallista viestintää kohtaan .	56
6.3 Poliittisen viestinnän ymmärrettävyys	58
6.4 Luottamus puolueiden vaalilupauksiin	60
6.5 Suhtautuminen maan hallitukseen ja oppositioon	62
6.6 Arviot maan hallituksen toiminnasta eri asioissa	64
6.7 Puoluejohtajien vaikutus kannatukseen	66
6.8 Arviot puolueiden kyvykkyydestä hallinnon eri tasoilla ...	67
6.9 Miten rikoksista tai sopimattomasta käyttäytymisestä syytettyjä kohdellaan?	69
7 SUHTAUTUMINEN TIETEEN JA TEKNOLOGIAN KEHITYKSEEN	72
7.1 Suhtautuminen työelämän muutosta ja ikääntymistä koskeviin väittämiin	72
7.2 Suhtautuminen robotiikkaan	75
8 KIUUSAAMISEN YLEISYYS MAASSAMME	76
9 MITEN MAAMME MUUTTUU VAI MUUTTUUKO?	79
KUVIOT	83

Esipuhe

Käsissäsi oleva Kansalaismielipide ja kunnat – Ilmapuntari 2018 on koonto neljästä tuon vuoden aikana tehdystä tutkimuksesta.

Kansalaiskyselyjen teemoja olivat suomalaisten suhde puolueisiin ja ehdokasvalintojen perusteet, suhtautuminen hallituksen ja opposition linjauksiin ja puoluejohtajien kyvykkyyteen, maakuntavaaleihin, Suomen tulevaan kehitykseen, palvelujen käyttöön ja riittävyys, automaatioon, kansalaisvaikuttamiseen, kiusaamiseen, eri tahojen viestien ymmärrettävyyteen sekä tärkeimpiin eduskuntavaaliteemoihin.

Tutkimuksen, kuten sarjan aiemmatkin osat, on Kunnallisalan kehittämissäätiön toimeksiannosta tehnyt Kantar TNS Oy. Hankkeen vastaavana johtajana ja kokoajana on toiminut yht.lis. Juhani Pehkonen. Lämpimät kiitokset hänelle!

Helmikuussa 2019

Antti Mykkänen

asiamies

KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätiö

1 Johdanto

Tässä raportissa esitetään keskeiset tulokset vuoden 2018 aikana toteutetuista Ilmapuntari-tutkimuksista, joissa on selvitetty suomalaisten suhtautumista kunnallishallintoon ja politiikkaan. Kysymyksenasettelu on ollut laaja ja kattanut useita teemakokonaisuuksia. Tarkastelukehikkona ei ole ollut yksinomaan kunta, vaan puntarointi on ulottunut keskeisiltä osin yleisempään yhteiskunnalliseen ja poliittiseen asenneilmastoon.

Sisällöllisesti moniaineksinen tutkimusaineisto raportoidaan yhdeksään päälukuun jäsennettynä. Koska rajanveto eri aihealueiden välillä on sopimuksenvaraista, jaotus on luonnollisesti paljolti esitystekninen.

Ensin tarkastellaan luvussa kaksi kunta-asenteita vuonna 2018. Tässä osiossa kuvataan näkemyksiä lähipalveluja tarjoavien tahojen toiminnasta ja kuntapalvelujen riittävydestä. Samassa yhteydessä sivutaan myös kansalaisten näkemyksiä sote-uudistuksesta ja subjektiivisista oikeuksista. Kolmannessa luvussa selvitetään mielipiteitä hyvinvointipalveluista kuntaa laajemmassa kokonaisuudessa. Tarkastelu kohdentuu sosiaaliturvaetuuksien riittävyyteen maassamme.

Raportin neljännessä luvussa sivutaan maakuntavaaleja. Keväällä 2018 elettiin vielä siinä uskossa, että maakuntavaalit järjestet-

täisiin lokakuussa. Kesäkuussa kävi kuitenkin selväksi, että maakuntavaaleja ei kyetä järjestämään vuoden 2018 aikana. Luvussa lähestytään kiinnostusta maakuntavaaleja ja maakunnallisia luottamustehtäviä kohtaan sekä puntaroidaan hyvän maakuntavaltuutetun ominaisuuksia. Tässä yhteydessä sivutaan myös puoluevalinnan perusteita maakuntavaaleissa.

Raportin viidennessä luvussa katse kääntyy vuoden 2019 eduskuntavaaleihin. Luvussa sivutaan näkemyksiä puoluejärjestelmän toimivuudesta ja kansanedustajien valintatavoista sekä puntaroidaan äänestämiseen vaikuttavia tekijöitä ja äänestämisen varmuutta.

Raportin kuudennessa luvussa suurennuslasin alle poimitaan yleinen poliittinen mielipideilmasto. Tässä jäljitetään kiinnostusta poliittis-yhteiskunnallista viestintää ja kansalaisvaikuttamista kohtaan. Luvussa käsitellään myös luottamusta puolueiden vaalilupauksiin. Lisäksi selvitetään, miten kansalaiset suhtautuvat hallituksen ohella maamme oppositioon.

Seuraavaksi luvussa seitsemän valotetaan suomalaisten näkemyksiä tieteen ja teknologian vaikutuksista työelämään ja yhteiskuntaan. Keskeinen osa tätä lukua ovat asenteet robotiikkaa kohtaan.

Luvussa kahdeksan periskooppi käännetään kohden henkistä väkivaltaa. Tässä osiossa käydään läpi kansalaisten mielipiteitä ja arvioita kiusaamisesta maassamme. Raportin viimeisessä luvussa tarkastellaan, millaiseksi maamme uskotaan muuttuvan. Suomalaiset arvioivat maan kehitystä seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Tutkimusaineisto koostuu useammasta erillisestä osa-aineistosta. Ensimmäinen osa tutkimusaineistoa on koottu internet-paneelissa maaliskuussa 2018, viikko kuntavaalien jälkeen. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1 028. Vastaajat edustavat maamme 18–79 vuotta täyttänyttä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta.

Toinen osa haastatteluista toteutettiin samalla metodilla kesäkuun alussa. Haastatteluiden määrä oli tässä osiossa 1 004. Kolmas osa-aineisto kerättiin syyskuussa. Haastatteluiden määrä oli 1 049. Neljäs osa-aineisto koottiin joulukuun alussa. Haastatteluiden määrä oli tässä 1 020.

Käsillä oleva raportti on yhteenveto vuoden 2018 osa-aineistoista. Tässä raportissa verbalisoidaan ja visualisoidaan päätuloksia koko vuoden osalta. Graafisten kuvioden osuus raportissa suuri,

koska useimmat tutkittavat asiat ovat konkreettisia ja kuviot pitkälti itseselitteisiä. Aineistojen laajuudesta ja jo lähtökohtaisesta moniulotteisuudesta johtuen kaikkia tuloksia ei ole mahdollista eikä järkevää kirjoittaa systemaattisesti auki.

Raportin tehtävänä on lähinnä jäsentää aineistoja ja johdattaa lukijaa omien havaintojen ja tulkintojen tekoon. Erillisissä tilastoraporteissa on esitetty kaikki tutkimustulokset yksityiskohtaisessa taulukkomuodossa. Ne sisältävät myös tiedot tutkimusaineistojen rakenteesta ja vastaajaryhmien koosta.

Kunnallisalan kehittämissäätiön Ilmapuntari 2018 -tutkimuksen on toteuttanut Kantar TNS Oy.

2 Kunta-asenteet vuonna 2018

2.1 Mitä subjektiivisille oikeuksille pitäisi tehdä?

Subjektiivisten oikeuksien saamisen ehtoja ei saisi kiristää

Hyvinvointiyhteiskunta tarjoaa kansalaisilleen joukon etuuksia tai palveluita, joihin heillä on subjektiivinen oikeus. Subjektiivinen oikeus tarkoittaa sitä, että etuus tai palveluja on myönnettävä siihen oikeutetuille. Useimmiten näiden palvelujen tarjoaminen on kunnan vastuulla. Kunta ei voi evätä henkilön oikeutta palveluun esimerkiksi kunnan heikon taloustilanteen vuoksi. Esimerkiksi subjektiivinen oikeus päivähoitopaikkaan on jokaisella alle kouluikäisellä lapsella.

Teemaa lähestyttiin kysymällä maaliskuussa 2018, mitä subjektiivisten oikeuksien piiriin kuuluville erilaisille etuuksille ja palveluille pitäisi vastaisuudessa tehdä. Vaihtoehtoina olivat seuraavat: oikeus etuuteen on säilytettävä nykyisellään, ehtoja on kiristettävä tai oikeus etuuteen on poistettava kokonaan.

Lähes kaikki suomalaiset katsoivat, että maksuttomaan perusopetukseen (94 %) ja esiopetukseen (6-vuotiaille tarjottava maksuton opetus) (89 %) ei saisi puuttua. Valtaosan mielestä myöskään

verovaroin tuettua hammashoitoa (73 %) ei pidä ainakaan heikentää nykyisestä. Kaksi kolmesta oli halukas säilyttämään lasten päivähoidon ennallaan (66 %). Vain reilu neljännes (27 %) kannatti lasten päivähoidosta leikkaamista tavalla tai toisella.

Lapsilisien ja kotihoidon tuen osalta väestö jakaantui enemmän kahtia. Enemmistö kuitenkin oli taipuvainen säilyttämään nämäkin etuudet ennallaan. Kaksi viidestä olisi säästänyt lapsilisistä ja kolmannes lasten kotihoidon tuesta. Miehet olivat naisia innokkaampia rajaamaan lapsilisien ja kotihoidon tuen ehtoja.

Aiempaa useampi oli haluton heikentämään etuuksia

Mielipiteet muuttuivat vuodesta 2014, jolloin näkemyksiä selvitettiin edellisen kerran. Aiempaa useampi kannatti kaikenlaisten etuuksien säilyttämistä ennallaan. Halukkuus kiristää subjekttiivisten oikeuksien saamisen edellytyksiä vähentyi kautta linjan. Eniten muuttui suhtautuminen lapsilisiin. Niiden osuus, jotka olivat vastahakoisia leikkaamaan lapsilisistä, lisääntyi kuusitoista prosenttiyksikköä. Suhtautumismuutosta on mahdollista selittää lapsilisien indeksileikkauksilla vuoden 2014 jälkeen.

Suhtautumista lapsilisiin ja kotihoidon tukeen selittää elämänvaihe. Yhdessä puolison ja lasten kanssa asuvat olivat säilyttämässä lapsilisät ja kotihoidon tuen ennallaan, elleivät jopa innokkaita lisäämään etuuksia. Yksinasuvista ja kaksistaan puolison kanssa asuvista keskimäärää useampi olisi rajannut näitä etuuksia tavalla tai toisella.

2.2 Mitkä palvelut haluttaisiin kokonaan maksuttomiksi?

Enemmistö suhtautui suopeasti kokonaan maksuttomaan toisen asteen koulutukseen

Palveluiden maksuttomuudella tarkoitetaan sitä, että asiakas ei maksa julkisesta palvelusta tai suoritteesta saatuaan tai hankkiessaan palvelun. Maksuttomat palvelut rahoitetaan pääasiassa verovaroin. Maaliskuussa toteutetussa tutkimuksessa testattiin kuutta eri palvelua tai etuutta, joiden kohdalla maksuttomuutta on ehdotettu toteutettavaksi tai on jo kokeiltu jossain muodossa.

Vastaajilta kysyttiin, tulisiko maksuttomuus toteuttaa siten, että kustannukset katettaisiin korkeampina veroina.

Enemmistö kansasta kannatti kahta asiaa kokonaan maksuttomaksi kuudesta kysytystä. Nämä olivat toisen asteen koulutus (lukion ja ammatillisten oppilaitosten kirjat, työvälineet, tarvikkeet) (59 %) ja perusterveydenhuolto terveyskeskuksissa (53 %). Kansalaisaloite maksuttoman toisen asteen puolesta saavutti 50 000 allekirjoitusta ja eteni toukokuussa 2018 eduskunnan käsittelyyn.

Perusterveydenhuollon osalta on syytä todeta, että suurimassa osassa kuntia on käytössä terveyskeskusmaksut, mutta esimerkiksi Helsingissä terveysaseman lääkärin vastaanotto on jo nykyään maksuton.

Maksuttomat kunnan liikuntapalvelut ja joukkoliikenne eivät sytytä

Kaksi palvelua kuudesta oli sellaisia, joihin enemmistö suhtautui niivasti, jos maksuttomuudesta aiheutuisi korkeampi veroäyri kotikunnassa. Nämä olivat kokonaan maksuttomat kunnan liikuntapalvelut asukkaille (uimahallit, kuntosalit jne.) (70 % torjui maksuttomuuden) ja maksuton joukkoliikenne paikallistasolla asukkaille (60 %).

Maksuton ehkäisy kaikille nuorille (ehkäisyvälineet, hormonaalinen ehkäisy) ja kokonaan maksuton varhaiskasvatus jakoi mielipiteet kutakuinkin puolesta ja vastaan. Lähes puolet kannatti (46 %) ja kaksi viidestä (40 %) torjui maksuttoman ehkäisyn nuorille. Monet Suomen kunnat tarjoavat jo nykyään maksutonta ehkäisyä nuorille.

Väestöstä kaksi viidesosaa (41 %) oli valmis tukemaan kokonaan maksutonta varhaiskasvatusta. Lähes joka toinen (47 %) suhtautui maksuttomuuteen varauksellisesti. Marraskuussa 2018 kokeilua, jonka kautta osa viisivuotiaista pääsee maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin, päätettiin jatkaa laajennettuna maasamme.

Hallitus- ja oppositiopuolueiden kannattajilla oli erilaisia painotuksia näkemyksissä. Oppositioapuolueiden tukijat olivat hallituspuolueiden kannattajia taipuvaisempia kannattamaan kaikkien palveluiden maksuttomuutta siitäkin huolimatta, että verotus

kiristyi. Hallituspuolueiden kannattajien enemmistö hyväksyi ainoastaan toisen asteen koulutuksen maksuttomuuden.

Tulotasolla oli yhteyttä suhtautumiseen palveluiden maksuttomuudesta. Pienituloiset kannattivat selvästi keskimäärää useammin eri palveluiden maksuttomuutta.

2.3 Kunnallisten palveluiden riittävyys

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on paljolti perustunut kunnallisten palvelujen määrään ja monimuotoisuuteen. Taloudellisen niukkuuden seurauksena on käyty keskusteltua siitä, mitä palveluille on tapahtunut – vai onko mitään – ja ovatko palvelut nyky muodossaan ylipäästään riittäviä. Nykyään palveluiden uhanalaistajan korostetaan olevan velanottoon liittyvä julkisen sektorin alituinen säästötarve.

Joka toinen piti vanhuspalveluita riittämättöminä

Syyskuussa 2018 toteutetussa kyselykierroksessa tunnusteltiin näkemyksiä kuntapalveluiden riittävydestä omassa kotikunnassa. Saadut tulokset osoittautuivat yleisilmeeltään positiivisiksi. Lähes kaikki tiedustellut palvelut arvioitiin ainakin jokseenkin riittäviksi. Kärkeen kohosivat liikuntaan ja urheiluun liittyvät palvelut, jotka valtaosa (81 %) katsoi täysin tai jokseenkin riittäviksi. Käytännössä yhtä hyvän arvosanan saivat peruskoulut (76 %). Myös lukioita ja ammatillisia oppilaitoksia (73 %) sekä teknisiä palveluita (71 %) koskevat arviot erottuivat myönteisyydellään muista. Lähimmäksi neljän kärkeä sijoittui lasten päivähoito (62 %).

Aivan kaiken ei kuitenkaan koettu olevan kunnossa. Selvimpänä kriittisyys kohdistui vanhusten huoltoon. Joka toinen (47 %) arvioi vanhuspalvelut riittämättömiksi. Huomionarvoista tyytymättömyyttä oli havaittavissa myös terveyspalvelujen kohdalla (32 % katsoi riittämättömiksi).

Kokoava yleisarvosana kunnan palvelujen riittävyydelle painottui kuitenkin yksiselitteisen myönteiseksi (74 %:lle palvelut riittäviä ja 19 %:lle riittämättömiä). Silti se, onko tulos vapauttava tuomio kuntien nykyiselle palvelutuotannolle, jää sopimuksenvaraiseksi. Näin siksi, että osittain riittämättömiksi koettiin paljolti ne palvelut, joita kuntalaiset ovat aiempina vuosina

tutkimuksissa pitäneet kaikkein tärkeimpinä (terveyspalvelut, vanhusten huolto).

Tulkinnassa tulee myös ottaa huomioon, että kysymys luotasi tyytyväisyyttä lähinnä määrällisestä näkökulmasta eli onko palveluja tarjolla, ei niinkään sitä, millaisia ne ovat laadultaan. Jälkimmäinen asianpuoli ei välttämättä aina käy yksiin edellisen kanssa, koska palveluiden hyvydellä voidaan ajatella olevan useita erilaisia kriteereitä.

Kelan toiminta aiheutti hämmennystä

Vuoden 2012 Ilmapuntari-tutkimuksessa tiedusteltiin edellisen kerran näkemyksiä palveluiden riittävydestä. Nyt saadut tulokset piirtyivät useimmilta osin samansuuntaisiksi. Kipupisteitä olivat jo vuonna 2012 vanhusten huolto ja terveyspalvelut. Eräiltä osin näkemykset muuttuivat. Vanhusten huoltoon kohdentui hieman aiempaa enemmän tyytymättömyyttä (44 % → 47 %). Sen sijaan entistä useampi arvioi terveyspalvelut ainakin jokseenkin riittäviksi (57 % → 62 %).

Oma lukunsa vertailussa vuoteen 2012 on toimeentulotuki. Perustoimeentulotuki siirtyi kunnilta Kelan tehtäväksi vuoden 2017 alussa. Vuonna 2012 kysyttiin toimeentulotuen riittävydestä kunnan palveluna, vuonna 2018 Kelan palveluna. Näkemykset toimeentulotuen riittävydestä muuttuivat tuntuvasti vuodesta 2012. Vuonna 2012 kaksi viidestä (42 %) arvioi toimeentulotuen ainakin jokseenkin riittäväksi, syksyllä 2018 enää noin neljännes (25 %). Epätietoisuus lisääntyi neljätöista prosenttiyksikköä (33 % → 47 %).

Ikääntyneet ja pääkaupunkiseudun asukkaat huolestuneita vanhuspalveluiden riittävydestä

Riittävyysarviointien väestöryhmittäiset erot olivat kokonaisuutena varsin vähäisiä. Osasyynä tähän on se, että monet jakaumista olivat koko väestön tasolla niin vinoja myönteisten arvioiden suuntaan, ettei niihin suoranaisesti voinut mahtua todella merkittävää väestöryhmien välistä vaihtelua.

Sukupuolen mukaisissa eroissa kyse oli ainoastaan korostuseroista, joista keskeisimmät ilmenivät naisten hieman suurempana kriittisyytenä vanhus- ja terveyspalveluja kohtaan. Koska kyseisiä

palveluja koskevista arvioinneista oli muutoinkin eniten eloa ja niitä on pidetty myös merkitykseltään tärkeimpinä, taustamuuttujien mukainen tarkastelu oli mielekästä rajata niihin.

Terveyspalveluissa huomionarvoisimmat erot liittyivät sosiaaliseseen hyväosaaisuuteen ja puoluekantaan. Terveyspalveluiden riittävyys koettiin jonkin verran paremmaksi korkeasti koulutettujen ja ylempään keskiluokkaan samaistuvien keskuudessa. Puoluekannan mukaan tyytyväisimpiä olivat keskustan (77 %) ja kokoomuksen kannattajat (75 %). Perussuomalaisten, SDP:n ja vasemmistoliiton tukijoista noin kaksi viidestä arvioi terveyspalvelut kotikunnassa enemmän tai vähemmän riittämättömiksi.

Vanhustenhuollon kohdalla yhteys asuinpaikkaan oli hyvin selkeä. Tyytymättömyys vanhuspalveluiden riittävyyteen voimistui siirryttäessä maaseudulta kaupunkeihin ja pohjoisesta etelään. Pääkaupunkiseudun luvut olivat lähes noloja: enemmistö (57 %) pääkaupunkiseudun asukkaista arvioi vanhuspalvelut riittämättömiksi.

Poliittisen kannan mukainen riippuvuus oli tuntuva. Enemmistö (57 %) keskustan kannattajista arvioi vanhuspalvelut kotikunnassaan riittäviksi. Kokoomuksen kannattajista näin ajatteli lähes joka toinen (48 %). Enemmistö perussuomalaisten (56 %), SDP:n (56 %) ja vasemmistoliiton (56 %) tukijoista ilmoitti, että vanhuspalvelut kotikunnassa ovat riittämättömiä tarpeeseen nähden.

Suhtautuminen vanhuspalveluita kohtaan oli yhteydessä ikään. Tyytymättömyys palveluiden riittävyyteen lisääntyi iän myötä. Eläkeläisistä (60 %) ja yli 60-vuotiaista (60 %) selvä enemmistö oli vakuuttunut vanhuspalveluiden riittämättömyydestä asuin-kunnassa. Nuoremmilla ikäluokilla oli ilmeisiä vaikeuksia ottaa kantaa asiaan.

2.4 Tyytyväisyys arkisia palveluita tarjoavien tahojen toimintaan – vertaileva näkökulma

Päivittäiskauppa ja apteekki tarjoavat parhaat palvelut

Maaliskuussa 2018 toteutetussa tutkimuksessa vastaajat arvioivat eri palveluja tarjoavien tahojen toimintaa. Arvioitavia julkisia ja yksityisiä palveluntarjoajia oli kaikkiaan kolmesta. Palvelun-

tarjoajat edustivat tyypillisesti kansalaisten tarvitsemia arkisia palveluita, joista suurin osa oli ns. lähipalveluita. Arviointi suoritettiin viisiportaisen arvosana-asteikon (erittäin hyvä – erittäin huono) avulla, ja vastaajilta tiedusteltiin, millaisen arvosanan he antavat palveluita tarjoavien tahojen toiminnalle.

Yleisesti ottaen useimpiin palveluita tarjoaviin tahoihin kohdentui selvästi enemmän myönteisiä kuin kielteisiä lausuntoja. Valtaosa suomalaisista antoi erittäin tai melko hyvän arvosanan eniten käyttämälleen päivittäistavarakaupalle (87 % erittäin tai melko hyvä arvosana) ja apteekille (84 %). Selvä enemmistö oli tyytyväinen myös oman pankkinsa (69 %), vakuutusyhtiönsä (66 %), teleoperaattorinsa (65 %) ja Alkon (64 %) toimintaan. Näiden lisäksi myös kolme muuta organisaatiota sai vähintään melko hyvän arvosanan. Nämä olivat oma energiayhtiö (56 %), verohallinto (56 %) ja kotikunnan terveystakeskus (53 %).

Aivan kaiken ei kuitenkaan koettu olevan hyvin tai ainakaan täysin kunnossa. Vaikka jakaumat painoutuivat useimpien tahojen osalta selvästi positiivisten arvioiden suuntaan, siihen voi nähdä sisältyvän myös tiettyä varauksellisuutta. Erittäin hyviä yleisarvosanoja annettiin kitsaasti. Eniten erittäin hyviä arvosanoja saivat oma apteekki (33 %) ja päivittäistavarakauppa (30 %). Kolmanneksi eniten tyytyväisyyttä tällä tavalla tarkasteluna kohdentui Alkoon (25 %).

Posti sai eniten huonoja arvosanoja toiminnastaan

Neljän organisaation kohdalla erittäin tai melko hyviä arvosanoja annettiin säästeliäämmin. Suomalaisista kaksi viidestä (40 %) oli tyytyväinen Kelan toimintaan ja reilu kolmannes Postin (37 %). Vähiten tyytyväisyyttä kohdentui työ- ja elinkeinotoimistoon (20 %) sekä kotikunnan sosiaalitoimistoon (10 %). Kotikunnan sosiaalitoimiston osalta on syytä todeta, että kaksi kolmesta (67 %) ei pystynyt arvioimaan sen toiminnan luonnetta, koska heillä ei ole minkäänlaista mielikuvaa. Sosiaalitoimisto sai hyviä ja huonoja arvosanoja tasan yhtä paljon (10 %).

Tutkimuksessa tunnistettiin kolme tahoja, joiden toimintaan suuntautui huomattavassa määrin kritiikkiä. Nämä olivat Posti (37 % erittäin tai melko huonoja arvosanoja), työ- ja elinkeinotoimisto (35 %) sekä Kela (24 %). Työ- ja elinkeinotoimisto oli

organisaatioista ainoa, joka sai enemmän huonoja kuin hyviä arvosanoja (hyvien ja huonojen arvioiden saldo oli -15 %-yksikköä). Toiseksi heikoin tällä tavalla tarkasteltuna oli Posti, joka säilyi juuri ja juuri kuivilla (hyvien ja huonojen arvioiden saldo oli nolla).

Sukupuoli erotteli arvosanoja kokonaisuutena melko vähän. Naiset arvostivat piirun verran miehiä enemmän oman apteekin, pankin, päivittäistavarakaupan sekä paikallisen terveyskeskuksen toimintaa. Toisen suuntaisia poikkeamia löytyi myös. Miehet olivat naisia hieman tyytyväisempiä verohallintoon, Kelaan, Postiin ja omaan energiayhtiöön.

Hallituspuolueiden kannattajat suhtautuivat eri palveluita tarjoaviin tahoihin suopeammin kuin oppositiopuolueiden tukijat

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin. Hallituspuolueiden kannattajat suhtautuivat lähes kaikkiin palveluita tarjoaviin tahoihin helläkätisemmin kuin oppositiopuolueiden tukijat. Ero oli tuntuva etenkin Kelan ja verohallinnon toimintaa koskevissa arvioissa.

Yksittäisistä puolueista keskustan kannattajat arvostivat selvästi muita enemmän Kelan, verohallinnon työ- ja elinkeinotoimiston sekä kotikunnan terveyskeskuksen toimintaa. Kokoomuksen tukijat olivat muita tyytyväisempiä Kelan ja verohallinnon lisäksi eniten käyttämäänsä apteekkiin, päivittäistavarakauppaan, vakuutusyhtiöön ja Alkoon.

Oppositiopuolella SDP:n ja perussuomalaisten kannattajat suhtautuivat hieman keskimäärää myönteisemmin oikeastaan vain Postin toimintaan. Vihreiden ja vasemmistoliiton tukijat asennoituivat käytännössä lähes kaikkiin tahoihin keskimäärää varauksellisemmin. Etenkin Kelan ja Postin toiminta ”nyppi” näiden puolueiden tukijoita. Kokoomuksen tukijat asettuivat samaan rintamaan nuhtelemaan Postia.

Kunnallisia terveyspalveluita käyttäneet olivat tyytyväisiä saamaansa palveluun

Ikäriippuvuudet olivat suhteellisen heikkoja eivätkä edustaneet erityistä oman elinvaiheen mukaista palvelujen suosimista. Pari

poikkeusta tästä saattoi kuitenkin todentaa. Ikääntyneet, yli 60-vuotiaat, suhtautuivat muita ikäluokkia suopeammin Kelan ja verohallinnon toimintaan.

Koulutustason yhteydet jäivät varsin vaimeiksi lähes kauttaaltaan. Koulutetuimmat eivät osoittaneet keskimäärin sen suurempaa tai vähäisempää tyytyväisyyttä useimpiin palveluihin. Akateemisesti koulutetut arvioivat muita hyväksyvämmiin verohallinnon toimintaa ja muita varauksellisemmin omaa teleoperaattoria.

Keskimäärää tyytyväisempiä kotikunnan terveyskeskuksen toimintaan olivat ne, jotka ensisijaisesti käyttävät kunnallisia terveyspalveluita (63 %). Ensisijaisesti yksityisiä terveyskeskuspalveluita käyttävät eivät yltäneet lähellekään samanlaisiin suosionosoituksiin (40 %). Yksityisiä palveluita käyttävät tuskin turvautuisivat yksityisiin terveysasemiin, jos heillä olisi erityisen hyvä käsitys kunnallisen terveyskeskuksen toiminnasta.

2.5 Suhtautuminen sote-uudistukseen ja valinnanvapauteen

Maaliskuussa 2018 selvitettiin suomalaisten suhtautumista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistukseen (sote-uudistukseen). Tutkimuksessa vastaajille esitettiin kolme sote-uudistusta sivuavaa väittämää. Tämän lisäksi vastaajille esitettiin kysymys, jota julkisuudessa usein pohdiskellaan. Miten kansalaiset käyttäytyvät valinnanvapauden toteutuessa?

Aiempaa useampi kannatti sote-ratkaisun lykkäämistä

Enemmistö (51 %) väestöstä kannatti maaliskuussa 2018 sitä, että sote-uudistus lykättäisiin vuoden 2019 eduskuntavaalien yli seuraavan hallituksen hoidettavaksi. Vain reilu neljännes (28 %) torjui moisen ajatuksen, eikä viidenneksellä ollut näkemystä asiasta. Kansalaisilla ei ollut kovin kiire sote-ratkaisun kanssa. Kesällä 2018 kävi selväksi, että sote-ratkaisu lykkääntyy ainakin vuoden 2019 alkupuolelle.

Ajatus uuden aikalisän ottamisesta sote-uudistuksessa sai tuntuvasti enemmän kannatusta (20 % → 51 %) kuin vuoden 2015 joulukuussa. Näkemykset kääntyivät reilussa parissa vuodessa

päälaelleen. Kaikkien puolueiden kannattajien keskuudessa oli aiempaa enemmän niitä, jotka olisivat lykanneet sote-ratkaisua myöhemmäksi.

Valtaosa (66 %) oppositiopuolueiden kannattajista oli halukas siirtämään sote-uudistuksen seuraavien eduskuntavaalien yli. Enemmistö (56 %) hallituspuolueiden kannattajista torjui ajatuksen. Kolmannes (34 %) hallituspuolueiden tukijoista oli jo vuoden 2018 maaliskuussa lykkäämässä sote-uudistusta. Kokoomuksen kannattajat jakautuivat kahtia. Kaksi viidestä (41 %) oli valmis jarruttamaan sote-uudistusta, ja vajaat puolet (45 %) tyrmäsi ehdotuksen. Keskustan kannattajille soten lykkääminen oli myrkyä (73 % vastusti).

Väittämä, jonka mukaan ”eduskunnan tulee viedä nyt sote-uudistus loppuun saakka eikä vitkutella enempää”, jakoi kansan kahtia. Kaksi viidestä (41 %) oli samaa mieltä väittämän kanssa, ja samansuuruinen joukko (42 %) torjui ehdotuksen. Epätietoisia oli kuudesosan (17 %) verran.

Hallituspuolueiden kannattajista selvä enemmistö (68 %) ilmoitti, että vitkuttelu riittää. Oppositioapuolueiden tukijoiden enemmistö (57 %) torjui väittämän. Neljä viidestä (82 %) keskustan kannattajista oli motivoitunut viemään soten maaliin. Kokoomuksen kannattajista selvä enemmistö (58 %) hyväksyi väittämän ja reilu neljännes (29 %) torjui. Moni kokoomuksen kannattaja halusi samanaikaisesti sekä viedä soten maaliin että oli halukas lykkäämään yli eduskuntavaalien.

Maaliskuussa enemmistö (57 %) suomalaisista ilmoitti, että heille on samantekevää, miten sosiaali- ja terveystalvelut järjestetään maassamme, kunhan hoitoon pääsee. Vähemmän kuin kaksi viidestä (38 %) torjui väittämän. Mielipiteet olivat samansuuntaisia kuin vuonna 2015, jolloin väittämää testattiin edellisen kerran.

Enemmistö kuntien terveystalveluita käyttävistä uskoi valitsevansa julkisen terveystkeskuksen mieluummin kuin yksityisen

Sote-uudistukseen liittyen vastaajille esitettiin kysymys, josta julkisuudessa usein kiistellään. Miten kansalaiset käyttäytyvät valinnanvapauden toteutuessa? Tätä teemaa lähestyttiin kysymällä,

miten itse arvioi menettelevänsä, jos valittavana on julkinen ja yksityinen terveyskeskus.

Tulosten mukaan kansalaisista enemmän kuin kaksi viidestä (43 %) ilmoitti valitsevansa varmasti tai luultavasti julkisen terveyskeskuksen. Noin kolmannes kertoi valitsevansa yksityisen (34 %), jos valinnanvapaus toteutuu. Varsin moni (23 %) oli vuoden 2018 maaliskuussa vailla mielipidettä.

Terveyspalveluiden käytöllä oli yhteyttä valintaan. Ensisijaisesti kunnallisia terveyspalveluja käyttävät olivat taipuvaisia valitsemaan julkisen terveysaseman (57 %). Reilu viidennes (22 %) kertoi ehkä vaihtavansa yksityiseen.

Ensisijaisesti yksityisiä terveyspalveluja käyttävät näyttäisivät tulosten mukaan pysyttelevän yksityisten palveluiden piirissä (64 %). Yksityisen työterveyshuollon asiakkaista sen sijaan lähes joka toinen (47 %) arvioi valitsevansa yksityisen ja reilu neljännes (28 %) julkisen terveyspalvelujen tuottajan.

Asuinalueella oli yhteyttä arvioihin. Pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla asuvien keskuudessa oli keskimäärää jonkin verran enemmän yksityisen palveluntarjoajan valitsevia. Maaseutumaaisissa kunnissa asuvista enemmistö uskoi valitsevansa julkisen terveyskeskuksen.

Myös sosiaalinen asema ja tulotaso heijastuivat vastauksissa. Ylempien toimihenkilöiden, yrittäjien ja hyvätuloisten keskuudessa oli keskimäärää enemmän niitä, jotka ainakin melko varmasti uskoivat valitsevansa yksityisen palveluntarjoajan. Suhtautumista selittää se, että näiden väestöryhmien keskuudessa on keskimäärää enemmän niitä, jotka nykyisellään käyttävät yksityisiä työterveyshuollon palveluita.

2.6 Arviot asuinkunnan verkkosivuista

Lähes yhdeksän kymmenestä vierailut kotikunnan verkkosivuilla ainakin kerran

Syyskuussa 2018 toteutetussa kyselyssä vastaajien tuli arvioida asuinkunnan kotisivujen toimivuutta. Aluksi tiedusteltiin, onko vierailut kotikunnan verkkosivuilla (etsinyt tietoa tai palveluita, esimerkiksi kirjasto, terveydenhuolto, rakentaminen). Jatko-

kysymykset kotisivujen toimivuudesta esitettiin niille, jotka olivat vierailleet verkkosivuilla ainakin kerran.

Vastaajista lähes yhdeksän kymmenestä (87 %) kertoi vierailleensa kotikunnan verkkosivuilla ainakin joskus. Niitä, joilla on ollut asiaa kotisivuille useammin kuin kaksi kertaa, löytyi yli puolet (54 %).

Tiedon hakeminen asuinkunnan kotisivuilta oli yhteydessä sukupuoleen, ikään ja sosiaaliseen asemaan. Naiset olivat vierailleet verkkosivuilla useammin kuin miehet. Naisista selvä enemmistö (61 %) kertoi etsineensä tietoa useammin kuin kerran tai pari.

Iän myötä tiedon hakeminen näyttäisi lisääntyvän. Mitä ikään-tyneempiä väestöryhmiä tarkastellaan, sitä useampi sanoi käyneensä asuinkunnan kotisivuilla useammin kuin kaksi kertaa. Ikääntyessä etenkin sosiaali- ja terveystalveluiden tarve lisääntyy. Korkeasti koulutetuista selvä enemmistö on tutkinut asuinkunnan kotisivuja useita kertoja.

Selvällä enemmistöllä ylemmistä ja alemmista toimihenkilöistä sekä yrittäjistä on ollut asiaa kunnan kotisivuille useamman kerran. Keskimäärää useampi opiskelijoista ja työntekijöistä ei ollut vierailut kotisivuilla lainkaan tai käynyt siellä vain kerran pari.

Tuloksista kävi ilmi myös se, että maaseutumaisissa kunnissa asuvat näyttävät olleen aktiivisempia asuinkunnan kotisivujen käyttäjiä kuin kaupunkimaisissa ympäristöissä asuvat.

Kotisivuja luonnehdittiin informatiivisiksi mutta ei välttämättä tyylikkääksi

Näkemyistä asuinkunnan kotisivujen toimivuudesta selvitettiin kolmella kysymyksenasettelulla. Vastaajien tuli antaa arvosana kotisivuille helppokäyttöisyydestä, informatiivisuudesta ja ulko-asun tyylikkyydestä.

Enemmistö kotisivuilla vierailleista ilmoitti olevansa erittäin tai melko tyytyväinen kotisivujen informatiivisuuteen (63 %) ja helppokäyttöisyyteen (58 %). Ulkoasuun tyytyväisiä löytyi selvästi vähemmän (43 %). Huonoja arvosanoja annettiin varsin vähän. Kuudesosa antoi huonon arvosanan ulkoasulle ja reilu kymmenesosa helppokäyttöisyydelle ja informatiivisuudelle.

Vaikka jakaumat painottuivat selvästi positiivisten arvioiden suuntaan, kotisivuihin voi nähdä sisältyneen myös tiettyä varauksellisuutta. Erittäin hyviä yleisarvosanoja annettiin varsin kitsaasti. Alle kymmenesosa kotisivuilla vierailleista oli erittäin tyytyväinen niiden toimivuuteen.

Tyytyväisyys asuinkunnan kotisivuihin oli yhteydessä vierailujen määrään verkkosivuilla. Useamman kerran asuinkunnan verkkosivuilla vierailleet olivat tuntuvasti tyytyväisempiä kuin yhden tai kaksi kertaa sivuilla piipahtaneet.

Muilta osin voi todeta väestöryhmittäisten erojen olevan pienempiä. Kuitenkin maaseutumaisissa kunnissa asuvat olivat tyytyväisempiä helppokäyttöisyyteen ja ulkoasuun kuin kaupunkimaisemissa ympäristöissä asuvat. Nuoret ikäluokat pitivät asuinkunnan kotisivuja informatiivisempina kuin ikääntyneemmät. Sen sijaan ulkoasun tyylikkyyteen nuoret olivat keskimäärää tyytymättömämpiä.

3 Näkemykset sosiaaliturvaetuuksien riittävydestä

Vain kansaneläke osoittautui enemmistön mielestä riittämättömäksi

Sosiaaliturva on eläkelaitosten, valtion, kunnan tai muiden julkisyhteisöjen tuottama kokonaisuus, jonka tarkoituksena on turvata maan asukkaiden terveys, toimeentulo ja hyvinvointi. Sosiaaliturva koostuu palveluista ja toimeentulon turvaavista etuuksista. Suomen toimeentuloturvajärjestelmä on pääosin vakuutusperusteinen. Sosiaaliturva on lakisääteistä tai muuten julkisen sektorin ohjaamaa. Se rahoitetaan enimmäkseen veroilla tai veronluonteisilla sosiaaliturvamaksuilla (sosiaalivakuutusmaksuilla).

Maaliskuussa 2018 selvitettiin kansalaisten mielipiteitä siitä, kuinka riittäviksi tai riittämättömiksi erilaiset sosiaaliturvaetudet tai sen luonteiset muut etuudet koetaan. Arvioitavia etuuksia oli kaikkiaan kaksitoista. Luvussa yksi selvitettiin suhtautumista kuntapalveluiden riittävyteen. Tässä luvussa tarkastellaan hyvinvointipalveluiden riittävyyttä laajemmin sosiaaliturvaetuuksien näkökulmasta.

Tulokset piirtyivät yleisilmeeltään monimuotoisiksi. Enemmistö väestöstä piti viittä etuutta kahdestatoista riittävinä. Nämä olivat ansiosidonnainen työttömyystuki (64 %), lapsilisä (62 %), yleinen asumistuki (61 %), äitiyspäiväraha tai vanhempain päiväraha (54 %) ja toimeentulotuki (50 %).

Lähes joka toisen mielestä myös lasten kotihoidon tuen (48 %), sairauspäivärahan (48 %) ja työmarkkinatuen sekä työttömyyden peruspäivärahan (48 %) taso oli riittävä. Vain noin neljännes arvioi, että nämä etuudet ovat riittämättömiä.

Selvimpänä kansalaisten kriittisyys kohdentui kansaneläkkeeseen ja opintotukeen. Enemmistö (60 %) arvioi kansaneläkkeen riittämättömäksi. Joka toinen (49 %) otaksui myös opintotuen olevan riittämätön.

Työmarkkinatukeen ja työeläkkeeseen suunnattiin myös näkyvässä määrin tyytymättömyyttä. Lähes kaksi viidestä (37 %) ilmoitti, että työmarkkinatuki (työttömyyden peruspäiväraha) on nykyisellään riittämätön. Työttömistä lähes joka toinen (47 %) arvioi työmarkkinatuen, työttömyyden peruspäivärahan riittämättömäksi ja kaksi viidestä (41 %) riittäväksi. Voimakkaimmin työmarkkinatukea arvostelivat vasemmistoliiton kannattajat (75 %).

Työeläkkeitä vajavaisena piti reilu kolmannes (36 %). Enemmän kuin kaksi viidestä (45 %) arvioi, että työeläkkeet ovat kelloisella tasolla. Työeläkkeet närästivät keskimäärää enemmän SDP:n (53 %) ja SAK:n (51 %) jäseniä. Korkeasti koulutetuista, ylemmistä toimihenkilöistä ja hyvätuloisista selvä enemmistö arvioi työeläkkeiden tason riittäväksi.

Opintotuki kalvaa nuoria, ei niinkään muita ihmisiä

Väestön sisäiset suhtautumiserot olivat eräiltä osin tuntuvia. Ikääntyneet olivat muuta väestöä tyytyväisempiä useimpiin etuuksiin lukuun ottamatta kansaneläkkeitä ja asumistukea. Ikääntyneet kiittelivät etenkin opintotuen ja työeläkkeen tasoa. Nuoret moittivat muita useammin etenkin opintotukea.

Naiset kokivat kaikki sosiaalietuudet riittämättömämmiksi kuin miehet. Enemmistö miehistä piti kaikkia sosiaaliturvatuksia riittävinä lukuun ottamatta kansaneläkettä ja opintotukea.

Hallitus- ja oppositiopuolueiden kannattajilla oli erilaisia painotuksia arvioissaan. Hallituspuolueiden kannattajat olivat oppositiopuolueiden tukijoita tyytyväisempiä kaikkiin sosiaaliturvatuksiin. Kansaneläkkeiden tasoon olivat sekä hallitus- että oppositiopuolueiden tukijat molemmat tyytymättömiä.

Koulutus ja sosiaalinen hyväosaisuus näyttivät lisäävän taipumusta arvioida eri etuudet riittäviksi. Varsinkin korkea-asteen koulutuksen saaneet ja ylemmät toimihenkilöt olivat keskimäärää useammin tyytyväisiä eri etuuksiin.

4 Suhtautuminen maakuntavaaleihin ja äänestämiseen

4.1 Puoluevalinnan perusteet maakuntavaaleissa

Puolueen toiminta yleensä koko maassa olisi vaikuttanut eniten ratkaisuihin maakuntavaaleissa

Kesäkuun 2018 alussa toteutetussa tutkimuksessa tiedusteltiin puoluevalinnan perusteita maakuntavaaleissa. Kyselyajankohtana oletettiin, että maakuntavaalit luultavasti järjestetään loka-kuussa. Kyselyn aineistonkeruun jälkeen selvisi, että maakuntavaalien aikataulu lykkääntyy. Kyselyn tarkoitus oli toimia pohjammittauksena syksyn 2018 myöhemmille maakuntavaaleja sivuaville tutkimuksille.

Tarkastelluista kolmestatoista tekijästä tärkeimmiksi puoluevalintaan johdatteleviksi tekijöiksi maakuntavaaleissa nousi kaksi tekijää ylitse muiden. Nämä olivat puolueen toiminta yleensä koko maassa (67 % uskoi sen vaikuttavan ratkaisevasti tai melko paljon) sekä aatteellinen linja (67 %).

Näiden päätekijöiden jälkeen kärkipäähän kohosivat tasavahvasti puolueen linja maakunnan päätöksenteossa (59 %) sekä

puolueen kanta maakunta- ja sote-uudistuksessa (56 %). Intressiperusteinen puoluevalinta (ajaa oman sosiaaliryhmän etuja) jäi edellä mainittujen tekijöiden taakse (52 %). Vailla merkitystä ei ollut myöskään sillä, että puolue asettaisi ehdokkaita äänestäjän kotikunnasta (51 %).

Valintaperustelujen kärki osoitti, että puolueiden harjoittamaan politiikkaan kohdistuvilla yleisillä mielikuvilla, odotuksilla ja perinteillä näyttäisi olevan keskeinen rooli eduskunta- ja kuntavaalien tapaan myös maakuntavaalien puoluevalinnassa. Näin etenkin niiden keskuudessa, jotka olisivat olleet varmoja äänestämässä käymisestä.

Vähemmän tärkeitä, joskaan ei täysin merkityksettömiä, olivat tuttujen suositukset ja vaalikoneen tarjoama tulos. Yksi kymmenestä uskoi ystävien, kaverien (9 %) ja vaalikoneen suositusten (11 %) vaikuttavan puoluevalintaan maakuntavaaleissa ratkaisevasti tai melko paljon. Halu tukea kokeneita poliittisia päättäjiä olisi vaikuttanut puoluevalintaan edellä mainittuja perusteita enemmän (19 %). Pyrkimys kannustaa uusia kasvoja (32 %) päättäjiksi sai jonkin verran enemmän painoarvoa kuin kokeneiden konkarien tukeminen.

Puolueiden kannattajien välillä oli eroja

Kaikkien puolueiden kannattajien mielestä maakuntavaaleissa ratkaisevaa puoluevalinnassa olisi ollut se, mikä on kannatetun puolueen aatteellinen linja eli yleisnäkemyksistä, millaiseksi puolue haluaisi yhteiskunnalliset olot järjestää ja kuinka tämä tulisi tehdä.

Kesän 2018 tulosten mukaan etenkin vasemmistoliiton kannattajat painottivat keskimäärää enemmän aatteellisia ideologioita perusteita. Keskustan kannattajat eivät samassa määrin korostaneet aatetta. Keskustan kannattajat lämpenivät sille, että puolueella on kokeneita ehdokkaita samasta kunnasta kuin äänestäjä.

Kokoomuksen tukijat erosivat muista siinä, että heidän keskuudessaan tukeuduttiin muita enemmän puolueen vetovoimaiseen puheenjohtajaan. SDP:n kannattajat olivat hyvin lähellä koko kansan keskiarvoa. Perussuomalaisen tukijoiden keskuudessa valintaperusteena oli keskimäärää useammin intressiperusta eli se, että puolue ajaa tiettyjen sosiaaliryhmien etuja.

Vihreiden kannattajat olisivat luottaneet muita enemmän vaalikoneen suosituksiin. Vasemmistoliiton tukijat olivat kaikkiruokaisia, ja useat perusteet painoivat keskimäärää voimakkaammin.

4.2 Millainen olisi hyvä maakuntavaltuutettu?

Hyvän maakuntavaltuutetun pitäisi ajaa ensisijaisesti koko maakunnan etua

Kesäkuussa selvitettiin myös hyvän maakuntavaltuutetun ominaisuuksia. Haastateltavien tuli arvioida seitsemäätoista erilaista tekijää sen mukaan, kuinka mielellään he näkisivät ne omassa valtuutetussaan. Puntaroitavana olivat pääasiassa ehdokkaan henkilöominaisuudet (millainen hänen tulisi olla).

”Hyvän maakuntavaltuutetun” kuva piirtyi tuloksissa verrattain sovinnaiseksi jos kohta myös ajan henkeä heijastavaksi. Vaikka useat tekijät saivat toivelistalla suuren painon, profiili hammasti selvästi viisi määrettä. Pelkistetysti voidaan todeta, että valtuutetun tulisi ennen muuta 1) ajaa koko maakunnan etua, 2) pitää yhteyttä äänestäjiinsä ja 3) ajaa heidän etuaan, 4) olla omasta asuinkaupungista tai kunnasta sekä 5) ajaa määrätietoisesti kotikunnan etua.

Listan kärkeen kohonnut ominaisuus ”ajaa koko maakunnan etua” (89 % näkisi erittäin tai melko mielellään omassa valtuutetussaan) näkee valtuutetun kokonaisvaltaisena toimijana. Hän ei saisi edustaa yksinomaan joitakin erityisiä intressejä, vaan tulisi pystyä toimimaan koko maakunnan eduksi. Määre viittaa henkilöön, joka on uskollinen asioille, joiden näkee edistävän maakunnan kokonaisuutta.

Kahta muuta ylimpään kärkeen kohonnutta luonnehdintaa ”pitää aktiivisesti yhteyttä omiin äänestäjiinsä vaalien välillä” (86 %) ja ”ajaa määrätietoisesti kaltaisten ihmisten etuja” (84 %) voitaneen pitää hyvän luottamussuhteen perusasettamuksina alueellisen ja paikallisen demokratian kannalta.

Maakuntavaltuutetun olisi hyvä olla omasta kotikunnasta (84 %) ja ajaa myös oman kotikunnan etua (80 %). Nämä määreet asettaisivat maakuntavaltuutetun vaateliaaseen ja miltei ylitsepääsemättömään tilanteeseen. Hänen pitäisi pystyä sovitt-

tamaan yhteen koko maakunnan, kotikunnan ja äänestäjiensä yksilölliset edut.

Hyvällä maakuntavaltuutetulla tulisi olla myös ”laajat suhdeverkostot” (79 %). Suhdeverkostot tunnustettiin poliittisen päätöksenteon kannalta välttämättömiksi. Se, että maakuntavaltuutetulla ”on oikea puoluetusta”, näyttäisi olevan melko merkittävä reunaehto valinnan näkökulmasta (73 %). Puoluekanta oli valinnan kannalta tärkeämpi kuin se, että maakuntavaltuutettu toimisi samalla kunnanvaltuutettuna tai kansanedustajana.

Maakuntavaltuutetun ei välttämättä edellytetty olevan samaa sukupuolta kuin äänestäjä eikä olevan henkilökohtaisesti tuttu tai edes tunnettu henkilö maakunnassa. Hyvän valtuutetun odotettiin kykenevän yhteistyöhön. Oman tiensä kulkija ja kaiken vastustaminen eivät olleet kovinkaan kaivattuja ominaisuuksia.

Poluetaustan mukaiset erot näkemyksissä

Koska ehdokkaita asettavat puolueet pyrkivät profiloitumaan keskenään erilaisiksi ja toistensa vaihtoehdoiksi, myös niiden äänestäjäkunnilla voi ajatella olevan poikkeavia näkemyksiä ”hyvästä maakuntavaltuutetusta”. Lähempään tarkasteluun otetaan kuuden suurimman puolueen kannattajien näkemykset kelpo maakuntavaltuutetusta.

Puoluekohtaiset mieltymysprofiilit piirtyivät pitkälti toistensa kaltaisiksi. Maakuntavaltuutetun tärkeimmistä ja vähiten tärkeistä ominaisuuksista vallitsi täten verrattain laaja yhteisymmärrys myös poliittisella kentällä. Kunkin puolueen kannattajien profiilin kärjestä ja tyvestä löytyivät paljolti samat tekijät. Kärkipäässä kaikkien puolueiden kannattajien keskuudessa oli henkilö, joka ”ajaa koko maakunnan etua” ja ajaa ”kaltaiseni ihmisten etua”.

Aivan harmonista yhteisymmärrys ei kuitenkaan ollut. Keskustan kannattajien listalla kärkipäähän kipusi se, että valtuutettu ”on omasta kotikunnasta tai -kaupungista”. Keskimäärään enemmän keskustan tukijat suosivat myös päättäjää, joka on kansanedustaja, henkilökohtaisesti tuttu tai muuten maakunnassa tunnettu.

Toisen päähallituspuolueen, kokoomuksen, kannattajakunta korosti keskimääräistä enemmän hyvää koulutusta, laajoja suhdeverkostoja ja oikeaa puoluetustaa. Viime mainittu kielii puolue-

kannan vakiintuneisuudesta. Kokoomuksen tukijat odottivat maakuntavaaliehdokkaan olevan myös suhteellisen tunnettu henkilö.

SDP:n kannattajien profiili oli lähellä kansan keskiarvoa ja siten poikkeamiltaan varsin vähäverinen. Hieman keskimäärää kaivatummaksi osoittautui henkilö, joka on aloitteellinen ja esiintymiskykyinen. Vihreiden ja vasemmistoliiton vastaavissa kuvioissa poikkeamat piirtyivät astetta selvemmiksi. Vihreiden kannattajille hyvän maakunnallisen päätöksentekijän tärkeä laadun tae oli korkea koulutus ja kokemus kunnan-/kaupunginvaltuutettuna toimimisesta.

Vasemmistoliiton kannattajat vaativat hyvältä maakunta-valtuutetulta (maakuntavaltuustoehdokkaalta) keskimäärää useammin oikeaa puoluetustaa. Myös sote-uudistuksesta piti olla samaa mieltä äänestäjän kanssa. Sukupuoliedustavuus sai hieman tavallista suuremman painon. Ehdokkaan hyvä tunnettuus ei ollut niin tärkeä asia kuin muiden puolueiden kannattajilla. Ehdokkaan tuli olla oman tiensä kulkija.

Perussuomalaisien tukijoiden mielestä maakuntavaltuutetun pitäisi olla ”oman tiensä kulkija, tehdä ratkaisut päättäjistä piittaamatta”. Keskimäärää enemmän painoarvoa sai myös henkilö, jonka mielletään saavuttaneen kannuksensa kunnan- tai kaupunginvaltuutettuna.

4.3 Äänestämisen varmuus maakuntavaaleissa

Äänestämisestä varmojen osuus enteili laimeaa äänestysintoa

Kesäkuun alun tutkimuksessa selvitettiin myös äänestysvarmuutta maakuntavaaleissa seuraavalla kysymyksenasettelulla. Kyselyhetkellä oletettiin, että maakuntavaalit järjestetään loka-kuussa.

*”Missä määrin varma tai epävarma olet siitä,
että menet äänestämään maakuntavaaleissa?”*

Kaikista äänestysikäisistä enemmän kuin kaksi viidestä (43 %) ilmoitti, että äänestäisivät varmasti maakuntavaaleissa. Noin viisi

kuukautta ennen vuoden 2017 kuntavaaleja toteutettiin vastaava tutkimus äänestysvarmuudesta kuntavaaleissa. Äänestämisestään täysin varmojen osuus oli viisitoista prosenttiyksikköä alempi kuin ennen kuntavaaleja toteutetussa vastaavassa tutkimuksessa.

Aiempien vaalien alla toteutettujen tutkimusten perusteella tiedetään, että äänestämisestään täysin varmojen osuus ennustaa melko hyvin toteutuvaa äänestysprosenttia. Saatu tulos antaa viitteitä, että maakuntavaalien äänestysprosentti olisi luultavasti jäänyt alle 50 prosentin, mikäli vaalit olisi järjestetty syksyllä 2018.

Keskimäärää enemmän epävarmuutta ilmeni nuorten ikäluokkien, opiskelijoiden, työntekijöiden, työttömien ja vähemmän koulutettujen keskuudessa. Nuorista vain neljännes (26 %) oli varma, että olisi käynyt äänestämässä maakuntavaaleissa. Ylemmät ja alemmat toimihenkilöt, yrittäjät sekä korkeasti koulutetut olivat keskimäärää vakuuttuneempia äänestämässä käymisestäään.

Kun tarkastellaan eri puolueiden kannattajia, muita varmempia olivat etenkin keskustan (61 %), kokoomuksen (53 %) ja vasemmistoliiton (54 %) tukijat. Perussuomalaisen ja SDP:n kannattajat olivat muiden pääpuolueiden kannattajia jonkin verran vähemmän varmoja äänestäjiä.

Varmat äänestäjät pitivät puoluetta tärkeämpänä kuin ehdokasta

Kumpi sitten olisi ollut tärkeämpi valinnan ja ratkaisujen kannalta maakuntavaaleissa, puolue vai ehdokas? Tutkimuksessa asiaa lähestyttiin suoralla kysymyksenasettelulla.

Äänestysikäinen väestö jakaantui kolmeen osaan, kun kysyttiin, mikä merkitys puolueella ja ehdokkaalla olisi valinnan kannalta maakuntavaaleissa. Vajaa kolmannes (31 %) ilmoitti, että puolue oli paljon tai jonkin verran tärkeämpi kuin ehdokas. Vastaavasti neljännes (26 %) painotti ehdokasta. Kolmannes (34 %) arvioi, että puolue ja ehdokas ovat yhtä tärkeitä asioita valintatilanteessa.

Puoluekannan mukaan kävi ilmi, että puoluetta tärkeämpänä pitäviä löytyi keskimäärää enemmän kokoomuksen (49 %), vasemmistoliiton (54 %) ja vihreiden (45 %) kannattajien keskuudesta.

Ylemmistä toimihenkilöistä (44 %), yrittäjistä (39 %) ja opiskelijoista (38 %) keskimäärää useampi piti puoluetta tärkeämpänä

kuin ehdokasta. Akateemisesti koulutetuista lähes joka toinen (47 %) ilmoitti, että puolue on ainakin jonkin verran tärkeämpi kuin ehdokas. Alemmista toimihenkilöistä puolestaan varsin moni (37 %) painotti ratkaisussaan ehdokasta.

Äänestämisestään täysin varmat pitivät muita useammin puoluetta tärkeämpänä kuin ehdokasta. Toisaalta satavarmasti äänestävästikin viidennes sanoi, että ehdokas on sittenkin tärkeämpi kuin puolue.

4.4 Kiinnostus luottamustehtäviä kohtaan

Kunnalliset luottamustehtävät kiinnostaisivat enemmän kuin maakunnalliset

Toukokuussa 2018 toteutettiin erillinen Maakuntapuntari 2018 -tutkimus, jossa haastateltiin yli 6 000 suomalaista. Maakuntapuntari-tutkimuksessa tiedusteltiin vastaajilta, kuinka mielellään he lähtisivät mukaan erilaisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin, jos heitä pyydettäisiin mukaan. Maakuntavaaliehdokkaaksi asettumisen ohella arvioitavana oli erityyppisiä muita paikallispoliittisia luottamustehtäviä.

Kokonaisuutena luottamustehtävistä suuresti kiinnostuneiden osuudet olivat kauttaaltaan jokseenkin pieniä. Toisaalta tosiasia on, ettei kaikkien tarvitse toimia toisten edusmiehinä, eikä sellainen ole mahdollistakaan.

Eniten halukkuutta kohdentui kunnallisten lautakuntien jäsenyyksiin. Niissä toimimista piti periaatteessa erittäin mieluisana yksi kymmenestä (9 %) ja melko mieluisana vajaa neljännes (23 %) kansalaisista. Jonkin verran vähemmän kiinnostusta kohdentui maakunnallisen toimielimen (esim. lautakunta) jäsenyyteen (27 % erittäin tai melko mieluihin). Heikointa kiinnostus oli maakuntavaaliehdokkuutta kohtaan (18 %).

Jonkinlaisena yllätyksenä voisi pitää sitä, että maakuntavaltuustoehdokkuus pyydetessä oli keskimäärää useammin perussuomalaisten kannattajien mieleen (32 % erittäin tai melko mieluihin). Vihreiden (15 %) ja RKP:n (8 %) tukijat innostuivat ajatuksesta keskimäärää vähemmän.

5 Eduskuntavaalien ennakkoasetelma

5.1 Mihin asioihin äänestäjät haluaisivat vaikuttaa?

Joulukuussa 2018 toteutetussa Ilmapuntari-tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten näkemyksiä huhtikuun 2019 eduskuntavaaleista. Eduskuntavaaleja lähestyttiin tiedustelemalla asiakohdaisia kiinnostuksen kohteita vaaleissa ja näkemyksiä ratkaisuihin vaikuttavista tekijöistä.

Etenkin sairaiden ja vanhusten hoitoon haluttaisiin vaikuttaa

Seuraavassa tarkastellaan vastaajien arvioita erilaisten vaaliteemojen merkityksestä huhtikuun 2019 eduskuntavaaleissa. Haastateltavat arvioivat joulukuussa 2018 kaikkiaan 47 erilaista asiaa, jotka mahdollisesti nousevat esille vaaleissa. Vastaajat punnitsivat jokaista yksittäistä asiaa neljäportaisella asteikolla sen mukaan, miten tärkeäksi he kokivat niihin vaikuttamisen huhtikuun eduskuntavaaleissa.

Jakaumatasolla tuloksia voidaan tulkita monella eri tavalla. Seuraavassa tarkastelun perustaksi on valittu niiden osuudet, jotka arvioivat asiaan vaikuttamisen erittäin tai melko tärkeäksi.

Tuloksia tulkittaessa tulee ottaa huomioon se, että osaa kysytyistä asioista voidaan pitää tärkeänä eri perusteilla. Nato-jäsenyy-

voi olla tärkeä asia vaaleissa sekä kannattamisen että vastustamisen näkökulmasta. Sama koskee eräitä muita asioita, kuten ulkomalaisia maahanmuuttajia ja julkisten palveluiden kilpailuttamista. Suurin osa kysytyistä asioista on kuitenkin tulkinnallisesti yksiselitteisiä. Vanhusten ja sairaiden hoitoa tuskin juuri kukaan pitää vaaleissa tärkeänä siksi, että ajaisi takaa hoitojen heikentämistä.

Mikäli tuloksista halutaan nimetä jonkinlainen päällimmäinen äänestäjien tahto, se tiivistyisi muutamaa perusasiaan. Nämä asiat, joihin huomattava osa äänestäjistä toivoi päteviä vastauksia ja toimia joulukuussa 2018 eli nelisen kuukautta ennen vaaleja, liittyivät hyvinvointipalveluihin, valtion talouteen ja ilmastomuutokseen. Yksittäisiä asioita, joihin valtaosa äänestäjistä halusi vaikuttaa, olivat terveystalvelut, vanhusten huolto, nuorten syrjäytyminen, työttömyys, koulutus, energian saatavuus ja hinta, köyhyys, valtion talous ja velka sekä ilmastomuutos.

Suomalaiset pitivät seuraaviin asioihin vaikuttamista erittäin tai melko tärkeänä eduskuntavaaleissa (10 tärkeintä):

sairaiden hoito	90 %
nuorten syrjäytyminen	89 %
vanhusten hoito	88 %
työttömyys	88 %
koulutusasiat	86 %
energian saatavuus ja hinta	86 %
köyhien asema	81 %
valtion talous ja velan määrä	81 %
ilmastonmuutos	80 %
työttömien toimeentulo	80 %

Useimpien asioiden koettiin olevan ainakin melko tärkeitä ensi kevään eduskuntavaaleissa. Osa teemoista oli kuitenkin sellaisia, joihin tahdottiin äänestämällä vaikuttaa melko vähän. Näitä ovat monet julkisuudessa näkyvästi esillä olevat asiat, kuten kansalaisaktivismi, kehitysapu, alkoholihaitat, kulttuurin ja urheilun rahoitus, suhteet Yhdysvaltoihin ja Suomen suhde Natoon. Työmarkkinajärjestöjen vallasta ja syntyvyydestäkään suomalaiset äänestäjät eivät olleet kovinkaan innostuneita.

Vähemmän tärkeät asiat ovat seuraavat (10 vähiten tärkeätä):

kansalaisaktivismi	41 %
kehitysavun taso	44 %
alkoholihaitat	45 %
kulttuurin ja urheilun rahoitus	48 %
suhteet USA:han	51 %
Suomen suhde Natoon	52 %
kuntaliitokset ja kuntarakenne	54 %
syntyvyys maassamme	55 %
työmarkkinajärjestöjen valta	55 %
globalisaatio	57 %

Suomen rajoilta ulospäin suuntautuvassa poliittisessa päätöksenteossa tärkeimpinä koettiin Euroopan unionin asiat ja suhteet Venäjään. Globalisaatio, Suomen suhde Natoon ja Yhdysvaltoihin tulivat selvästi jäljessä.

Pääministerin henkilö ja tuleva hallituspohja koettiin tärkeämmiksi asioiksi kuin reilu kymmenen vuotta sitten

Eri asioiden painoarvo muuttui tuntuvasti vuoden 2007 tammi-kuun alusta, jolloin näkemyksiä selvitettiin vertailukelpoisesti edellisen kerran. Selvästi aiempaa suurempi osa oli kärkeä vaikuttamaan pääministerin valintaan ja tulevaan hallituspohjaan. Aiempaa tärkeämpiä asioita olivat myös ulkomaalaiset maahanmuuttajat, suhteet Yhdysvaltoihin sekä EU-asiat ja koulutus. Seuraavassa kolme esimerkkiä suurimmista muutoksista:

- Kolme neljästä (76 %) piti kevään 2019 eduskuntavaaleissa erittäin tai melko tärkeänä hallituspohjaan vaikuttamista. Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa näin ajatteli niukka enemmistö (54 %).
- Kaksi kolmesta (68 %) piti kevään 2019 eduskuntavaaleissa erittäin tai melko tärkeänä pääministerin valintaan vaikuttamista. Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa näin ajatteli ainoastaan kaksi viidestä (42 %).

- Kaksi kolmesta (64 %) piti kevään 2019 eduskuntavaaleissa erittäin tai melko tärkeänä maahanmuuttoon vaikuttamista. Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa näin ajatteli vähemmän kuin joka toinen (44 %).

Aiempaa vähemmän painoarvoa saivat pätkätyöt, lapsilisien taso, lasten päivähoito ja irtisanomiset. Myöskään palkansaajien tulokehitys ja palkkaverotus eivät kuumottaneet äänestäjiä samalla tavoin kuin vuonna 2007.

Naisten ja miesten näkemysten välillä oli eroja. Naiset pitivät lähes kaikkia asioita tärkeämpinä kuin miehet. Oli helpompi luetella ne asiat, joita miehet pitävät naisia useammin tärkeinä seuraavissa eduskuntavaaleissa. Nämä asiat olivat maanpuolustus, syntyvyys maassamme, suhteet Natoon, Yhdysvaltoihin ja Venäjään sekä EU-asiat.

Nuoret, 18–30-vuotiaat, pitivät useimpia asioita eduskuntavaaleissa vähemmän tärkeinä kuin ikääntyneemmät väestöryhmät. Opintotuen taso, sukupuolten tasa-arvo ja vastikkeeton perustulo olivat kuitenkin nuorten keskuudessa keskimäärää tärkeämpiä asioita.

Puolueiden kannattajien tärkeimmät vaaliteemat

Koska eduskuntavaaliehdokkaita asettavat puolueet ilmoittavat olevansa erilaisia ja toistensa vaihtoehtoja, myös niiden äänestäjillä voidaan ajatella olevan poikkeavia näkemyksiä siitä, mihin asioihin vaaleissa tulisi vaikuttaa.

Kunkin puolueen kannattajien keskuudessa tarkastelu tehtiin kahdella tavalla. Ensin kuvattiin kunkin puolueen tukijoiden valintojen tärkeysjärjestystä. Toiseksi tarkasteltiin kannattajien poikkeamaprofilia, joka kertoo, kuinka paljon kannattajat eroavat koko väestön keskiarvosta. Seuraavassa yhteenveto molemmista tarkastelutavoista.

Puoluekohtaiset tärkeysjärjestysprofiilit olivat äkkiseltään pitkältikin toistensa kaltaisia. Tärkeimmistä vaaliteemoista vallitsi verrattain laaja yhteisymmärrys. Kunkin puolueen kymmenen tärkeimmän listalta löytyi paljolti samoja asioita. Näitä tärkeistä tärkeimpiä, jotka löytyivät kaikkien puolueiden kannattajien top 10 -listalta, olivat sairaiden hoito, vanhusten hoito ja työttömyys.

Keskustan kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikko-keskiarvojen perusteella):

- nuorten syrjäytyminen
- sairaiden hoito
- vanhusten hoito
- valtion talous ja velan määrä
- alueiden kehityserot
- työttömyys
- koulutusasiat
- energian saatavuus ja hinta
- maanpuolustus
- hallituspohja (hallitukseen tulevat puolueet)

Perussuomalaisten kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

- energian saatavuus ja hinta
- vanhusten hoito
- rikollisuus ja rangaistukset
- sairaiden hoito
- palkkaverotus
- valtion talous ja velan määrä
- hallituspohja (hallitukseen tulevat puolueet)
- palkansaajien asema ja tulokehitys
- työttömyys
- maanpuolustus

Kokoomuksen kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikko-keskiarvojen perusteella):

- valtion talous ja velan määrä
- hallituspohja (hallitukseen tulevat puolueet)
- energian saatavuus ja hinta
- koulutusasiat
- vanhusten hoito
- sairaiden hoito
- nuorten syrjäytyminen
- työttömyys
- ilmastonmuutos
- maanpuolustus

SDP:n kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

- sairaiden hoito
- vanhusten hoito
- köyhien asema
- työttömyys
- tuloerot
- nuorten syrjäytyminen
- ilmastonmuutos
- eläkkeiden taso
- työttömien toimeentulo
- hallituspohja (hallitukseen tulevat puolueet)

Vihreiden kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

- ilmastonmuutos
- koulutusasiat
- luonnonsuojelu
- nuorten syrjäytyminen
- sairaiden hoito
- köyhien asema
- vanhusten hoito
- tuloerot
- työttömyys
- naisten ja miesten tasa-arvo

Vasemmistoliiton kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

- tuloerot
- köyhien asema
- työttömien toimeentulo
- ilmastonmuutos
- koulutusasiat
- sairaiden hoito
- nuorten syrjäytyminen
- vanhusten hoito
- hallituspohja (hallitukseen tulevat puolueet)
- työttömyys

Puolueiden kannattajien poikkeamat koko väestön keskiarvosta

Puolueiden kannattajien poikkeamia tarkasteltaessa kävi ilmi, että keskustan kannattajat noteerasivat keskimäärää tärkeämmiksi asioiksi eduskuntavaaleissa maakuntauudistuksen, alueiden kehityserot ja syntyvyyden maassamme. Keskimäärää vähemmän tärkeänä keskustan kannattajat pitivät palkansaajien asemaa ja tulokehitystä sekä irtisanomisia.

Perussuomalaisten kannattajat olisivat halunneet vaikuttaa eduskuntavaaleissa etenkin rikoksiin ja rangaistuksiin, syntyvyyteen, maahanmuuttoon, palkkaverotukseen sekä energian hintaan ja saatavuuteen. Ilmastomuutos, sukupuolten tasa-arvo ja maakuntauudistus tuntuivat vierailta, vähemmän tärkeiltä asioilta.

Kokoomuksen kannattajat poikkesivat muiden puolueiden kannattajista siinä, että heidän mielestään valtion talous ja velan määrä, hallituspohja sekä maanpuolustus olivat keskimääräistä tärkeämpiä asioita. Kokoomuksen kannattajat painottivat muuta väestöä enemmän myös EU-asioita. Tuloerot, perustulo, pätkätyöt ja köyhien asema olivat kokoomuslaisille vähemmän merkityksellisiä kuin muiden puolueiden kannattajille.

SDP:n kannattajat pitivät muita tärkeämpinä asioina irtisanomisia, tuloeroja sekä palkansaajien asemaa ja tulokehitystä. Valtion talous ja velan määrä, yrittäjien asema ja verotus olivat asioita, joihin SDP:n kannattajat tahtoivat vaikuttaa vähemmän kuin väestö keskimäärin.

Vihreiden kannattajien poikkeamalistalla korostuivat ilmastonmuutos, luonnonsuojelu, kehitysavun taso, sukupuolten tasa-arvo ja perustulo. Muita vähemmän keskeisiksi asioiksi vihreiden kannattajat kokivat rikollisuuden ja rangaistukset, maanpuolustuksen sekä palkkaverotuksen.

Vasemmistoliiton kannattajien odotukset kohdentuivat muita voimakkaammin etenkin tuloeroihin, työttömien toimeentuloon, sukupuolten tasa-arvoon, pätkätoihin, köyhien asemaan ja perustuloon. Maanpuolustusta, rikollisuutta ja rangaistuksia sekä valtion taloutta ja velan määrää he eivät kuitenkaan noteeranneet juuri miksikään asiaksi omalla kohdallaan eduskuntavaaleissa.

Muina havaintoina voi todeta ensinnäkin, että ilmastonmuutos mahtui kymmenen keskeisimmän asian joukkoon kokoomuksen, SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien parissa. Valtion talous ja velan määrä oli puolestaan kymmenen keskeisimmän

joukossa keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten tukijoiden listalla. Hallituspohja kuului muiden paitsi vihreiden kannattajien kymmenen tärkeimmän vaaliteeman joukkoon.

Koulutusasiat mahtuivat keskustan, kokoomuksen, vihreiden ja vasemmistoliiton kymmenen tärkeimmän teeman joukkoon. Alueiden kehityserot kohosivat korkealle vain keskustan kannattajien parissa. Vihreät on puolestaan ainoa puolue, jossa luonnon-suojelu nousi tärkeimpien teemojen ryhmään mukaan. Energian saatavuus ja hinta oli ykkösteema vain perussuomalaisten tukijoiden keskuudessa.

Eräitä muita havaintoja

Maahanmuutto ei kuulunut joulukuun alussa 2018 yhdenkään puolueen kannattajien keskuudessa kaikkein tärkeimpien vaaliteemojen joukkoon. Perussuomalaisten tukijoiden parissa maahanmuutto koettiin vasta yhdeksänneksitoista tärkeimmäksi asiaksi vaaleissa. Tammikuun alussa 2019 kuitenkin nousi kohu maahanmuuttajien lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista. Tammi-kuussa puolestaan nousi kohu vanhusten hoivan epäkohdista. Kansalaisten keskuudessa vanhusten hoito on kuulunut tärkeimpien vaaliteemojen joukkoon viimeisen kymmenen vuoden ajan.

Yksittäiset tulokset eri asioiden tärkeydestä eivät paljasta eri tekijöiden keskinäistä yhteyttä yleisemmällä käsitteellisellä tasolla. Kun ihmisten tyytyväisyys esimerkiksi vanhusten hoivan tasoon romahtaa, suhtautuminen myös joihinkin muihin asioihin muuttuu. Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että eläkkeiden taso, terveydenhuolto ja vanhuspalvelut muodostavat keskenään kokonaisuuden, jota voitaisiin kutsua huoleksi ikäihmisistä. Köyhyys, työttömyys, tuloerot, perustulo ja nuorten syrjäytyminen ovat puolestaan esimerkkejä asioista, jotka kielivät huolesta yhteiskunnan heikompiosaisten asemasta.

5.2 Äänestämistä ja äänestysvarmuutta koskevat mielipiteet

Suomalaisten näkemyksiä eduskuntavaaleista lähestyttiin myös tiedustelemalla nelisen kuukautta ennen vaaleja kiinnostusta käydä äänestämässä sekä puolueen ja ehdokkaan merkitystä. Lisäksi selvitettiin äänestämistä koskevia asenteita.

Kolme viidestä oli täysin varma, että käy äänestämässä eduskuntavaaleissa

Arvioita äänestämässä käymisen todennäköisyydestä eduskuntavaaleissa selvitettiin suoralla kysymyksenasettelulla.

*”Missä määrin varma tai epävarma olet siitä,
että menet äänestämään eduskuntavaaleissa ensi huhtikuussa?”*

Kaikista äänestysikäisistä kolme viidestä (60 %) ilmoitti neljä kuukautta ennen vaaleja, että tulevat varmasti äänestämään kunta-vaaleissa huhtikuussa. Melko varmoja äänestäjiä löytyi viidennes (20 %). Enemmän tai vähemmän epävarmoja oli viidenneksen verran (15 %).

Keskimäärää enemmän epävarmuutta ilmeni nuorten ikäluokkien, opiskelijoiden, työntekijöiden, työttömien ja vähemmän koulutettujen keskuudessa. Nuorista, 18–30-vuotiaista, vain noin kaksi viidestä (43 %) oli varma, että käy äänestämässä. Ikääntyneimmistä, yli 60-vuotiaista, varmoja uurnilla kävijöitä löytyi kolme neljästä (74 %).

Ylemmät toimihenkilöt, yrittäjät ja eläkeläiset olivat keskimäärää vakuuttuneempia äänestämässä käymisestään. Opiskelijat, työntekijät ja työttömät olivat vähemmän varmoja siitä, että menevät eduskuntavaaleissa äänestämään.

Kun tarkastellaan eri puolueiden kannattajien äänestämässä käymisen varmuutta, muita varmempia olivat etenkin vasemmistoliiton (80 % täysin varmoja) ja kokoomuksen (78 %) kannattajat. Perussuomalaisten kannattajat esiintyivät muiden puolueiden kannattajia jonkin verran vähemmän varmoina äänestäjinä. Perussuomalaisten kannattajista niukka enemmistö (54 %) oli täysin vakuuttunut äänestämässä käymisestä.

Puolue on eduskuntavaaleissa tärkeämpi kuin ehdokas

Kantar TNS toteutti vuonna 2015, viikko eduskuntavaalien jälkeen, tutkimuksen kansalaisten käyttäytymisestä vaaleissa. Tulosten mukaan kaksi kolmasosaa äänestäneistä (68 %) valitsi ensin puolueen ja etsi sen listoilta parhaan ehdokkaan. Reilu neljännes (28 %) kertoi valinneensa parhaan ehdokkaan välittämättä lainkaan puoluekannasta.

Joulukuussa 2018 Ilmapuntari-tutkimuksessa teemaa lähestyttiin koskien huhtikuun eduskuntavaaleja. Kysymyksenasettelu kuului seuraavasti:

”Jos äänestäisit huhtikuun eduskuntavaaleissa, niin mikä olisi puolueen ja ehdokkaan merkitys valintasi kannalta?”

Kaksi viidesosaa (40 %) ilmoitti, että puolue on paljon tai jonkin verran tärkeämpi kuin ehdokas. Vastaavasti noin viidennes (20 %) painotti ehdokasta. Noin kolmannes (34 %) arvioi, että puolue ja ehdokas ovat yhtä tärkeitä asioita valintatilanteessa.

Ikätekijä näyttäytyi vastauksissa, mutta yhteys ei ollut suora-viivaista. Vähän yli kolmekymppisten (31–40-vuotiaiden) keskuudessa ilmeni – ehkä yllätyksellisesti – muita enemmän puoluetta tärkeämpänä pitäviä. Koulutustaustalla oli yhteyttä näkemyskyseen. Puolueen merkitys kasvoi korkeammin koulutettujen suuntaan. Pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla asuvat painottivat puoluekantaan keskimäärää enemmän.

Varmasti äänestämään aikovista lähes joka toinen (47 %) piti puoluetta tärkeämpänä kuin ehdokasta. Toisaalta satavarmasti äänestävistäkin kuudesosa (16 %) sanoi, että ehdokas on sittenkin tähdellisempi kuin puolue. Epävarmoista äänestäjistä keskimäärää selvästi useampi painotti ehdokasvalinnan merkitystä (38 %).

Puoluekannan mukaan ilmeni, että puoluetta arvottavia löytyi keskimäärää enemmän kokoomuksen (53 %), vasemmistoliiton (57 %) ja perussuomalaisen (51 %) kannattajien keskuudesta. SDP:n kannattajista hieman keskimäärää useampi (23 %) korosti ehdokkaan merkitystä.

Kaksi kolmesta arvioi äänellä olevan merkitystä eduskuntavaalien lopputulokseen

Käsityksiä eduskuntavaaleihin liittyvistä asioista selvitettiin joulukuussa 2018 myös joukolla asenneväättämiä. Seuraavassa luodaan silmäys äänestyskäyttäytymisen yleisempiin näkökohtiin. Tutkimuksessa äänestysikäisille esitettiin äänestämistä koskevia väittämiä, joihin heidän tuli ottaa kantaa puolesta tai vastaan. Väittämät sivusivat mobilisaatioon keskeisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten vaikuttamista ja voimattomuutta sekä puolue- ja ehdokasvalinnan helpoutta.

Tuntumaa kiinnostukseen äänestää eduskuntavaaleissa haettiin väittämällä ”äänelläni on merkitystä eduskuntavaalien lopputuloksen kannalta”. Kaksi kolmesta (67 %) arvioi, että äänellä on merkitystä eduskuntavaalien lopputuloksen kannalta. Noin neljännes (26 %) oli epäuskoinen. Usko äänen antamisen tehoon vahvistui vuodesta 2014 (63 % → 67 %). Etenkin niiden osuus, jotka olivat täysin samaa mieltä väittämän kanssa, lisääntyi (19 % → 28 %). Kaikkien puolueiden kannattajat olivat aiempaa vakuuttuneempia äänestämisen voimasta. Puoluekannastaan epä-tietoisien keskuudessa epäusko äänen vaikuttavuuteen vähentyi.

Usko oman äänen merkitykseen eduskuntavaalin lopputuloksen kannalta voimistuu ikääntyneimpien suuntaan. Tämä on käynyt ilmi kaikissa vaaleja koskevissa tutkimuksissa. Yli 60-vuotiaista neljä viidestä (80 %) ajatteli, että hänen äänellään on merkitystä. Nuorista, 18–30-vuotiaista, näin suhtautui hädin tuskin enemmistö (57 %). Äänestämässä käymisestä epävarmat eivät uskoneet äänellä olevan vaikutusta vaalien lopputuloksen kannalta.

Äänestämisen motivaatiopohjaa tunnusteleva väite ”eduskuntavaalit tarjoavat äänestäjälle todellisen mahdollisuuden muuttaa politiikan suuntaa” sai taakseen yli puolet väestöstä (62 %). Eri mieltä oli kolmannes (31 %). Keskimäärää enemmän epäuskoa ilmeni keski-ikäisten, 41–50-vuotiaiden, keskuudessa (41 %). Puoluekannan mukaan etenkin perussuomalaisien tukijat (53 %) torjuivat sen, että eduskuntavaalit tarjoaisivat äänestäjille todellisen mahdollisuuden muuttaa politiikan suuntaa.

Vain vajaa neljännes (23 %) äänestäjistä oletti, että asiat hoituvat maassa kohtuullisen hyvin ilman heidän ääntään eduskuntavaaleissa. Enemmistö (63 %) torjui väitteen, että heidän ääntään ei tarvittaisi. Nuoremmat ikäluokat ajattelivat muita useammin, ettei eduskuntavaaleissa ole tarvis äänestää, koska asiat hoituvat muutenkin. Vuoteen 2014 verrattuna aiempaa hieman suurempi osa arvioi, että asiat hoituvat maassa kohtuullisen hyvin ilman heidän ääntään (20 % → 23 %).

Enemmistö suhtautui blokkivaaleihin myönteisesti

Jotta vaaleissa kannattaisi äänestää, puolueilla tulee nähdä jokin rooli yhteiskunnan kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Tähän

liittyvä väittämä tunnusteli näkemyksiä puolueiden vastuusta. Väite ”puolueet kykenevät valtakunnallisesti ajamaan hyvin kansalaisille tärkeitä asioita” pikemminkin torjuttiin (49 %) kuin hyväksyttiin (38 %). Kansalaisten luottamus puolueisiin oli kuitenkin tällä mittarilla jonkin verran lisääntynyt vuodesta 2015 (31 % → 38 %).

Käsityksiä vaaleihin osallistumisen mielekkyydestä lähestyttiin myös väitteellä ”puolueiden tulisi ennen vaaleja ilmoittaa tavoittelemansa hallituspohja, jotta äänestäjillä olisi mahdollisuus vaikuttaa maan tulevan hallituksen koostumukseen”. Ehdotus sai taakseen lähes kaksi kolmesta (64 %). Vain yksi kuudesta (17 %) torjui ajatuksen ”blokkivaaleista”. Blokkivaalien kannatus kuitenkin hiipui hieman vuodesta 2015, jolloin suhtautumista selvitettiin edellisen kerran (73 % → 64 %).

Noin kaksi viidesosaa (43 %) äänestäjistä arvioi, että heidän on vaikea löytää itselleen sopiva ehdokas eduskuntavaaleissa. Lähes joka toinen (48 %) kiisti sen, että ehdokasvalinta tuottaisi tuskia. Etenkin nuoret, vähemmän koulutetut, työntekijät ja työttömät näyttäisivät kokevan ehdokasvalinnan hankalaksi.

Puolueen valinta eduskuntavaaleissa näyttäytyi tämän tutkimuksen lukujen valossa helpompana kuin ehdokkaan valitseminen. Reilu kolmannes (35 %) yhtyi väittämään ”minun on vaikeata löytää sopivaa puoluetta eduskuntavaaleissa”. Enemmistö (59 %) kiisti väittämän ja piti puoluevalintaa pikemminkin helppona.

Ehdokasvalinnan lisäksi myös puoluevalinta näyttäisi piinaavan nuoria, työntekijöitä, vähemmän koulutettuja ja pienituloisia. Puolueen valinta oli joulukuussa 2018 saatujen tulosten perusteella hankalampi asia kuin neljä vuotta aiemmin. Sopivan puolueen valinnan kanssa tuskaili kymmenen prosenttiyksikköä suurempi osa äänestysikäisistä (25 % → 35 %) kuin vuonna 2014.

Aika ajoin Suomessa väläytellään mahdollisuutta siirtyä eduskuntavaaleissa vaalitavan osalta ns. listavaalin käyttöön. Tätä on perusteltu sillä, että listavaalissa otettaisiin paremmin kantaa politiikan linjaan. Nykyisin politiikan suurten linjausten ja puolueiden erojen on sanottu jäävän henkilökeskeisen pintajulkisuuden

jalkoihin. Listavaaliin siirtymisen on pelätty vähentävän äänestäjien intoa osallistua. Perustellusti voidaan olla myös päinvastaista mieltä. Listavaali voisi madaltaa äänestämisen kynnystä ja helpottaa niiden äänestäjien valintaa, jotka eivät osaa valita ehdokasta. Mielipidetiedustelujen mukaan ehdokkaan valinta on suurempi ongelma kuin puolueen valinta. Listavaalien maissa äänestysaktiivisuus on jopa korkeampi kuin Suomessa.

Ainakaan suljettu listavaali ei saa kansalaisten tukea. Suljettua listavaalia kannatti ainoastaan kuudesosa (16 %) suomalaisista. Enemmistö (60 %) vastusti, ja neljännes (24 %) ei pystynyt ottamaan kantaa. Suljettu listavaali sai näkyvää kannatusta oikeastaan vain perussuomalaisten tukijoiden keskuudessa (31 %). Äänestämässä käymisestä epävarmojen keskuudessa oli myös keskimäärää enemmän listavaalin kannattajia (30 %).

5.3 Kiinnostus vaaleista

Euro- ja maakuntavaalien vetovoima on laimeaa

Vuoden 2019 aikana Suomessa järjestään ainakin kahdet eri vaalit, mahdollisesti jopa kolmet. Huhtikuussa järjestetään eduskuntavaalit, toukokuun lopussa eurovaalit ja syksyllä ehkä maakuntavaalit. Kevään 2018 Ilmapuntari-tutkimuksessa selvitettiin kansalaisten suhtautumista kolmeen eri vaaliin.

Vastaajilta kysyttiin, kuinka kiinnostuneita he ovat eduskunta-, kunta- ja maakuntavaaleista. Vastaajat arvioivat jokaista vaalia erikseen neliportaisella asteikolla.

Valtaosa (78 %) suomalaisista oli jo keväällä 2018 hyvin tai melko kiinnostunut vuonna 2019 järjestettävistä eduskuntavaaleista. Sen sijaan maakunta- ja eurovaalit eivät sykhdyttäneet kansalaisia samassa määrin. Joka toinen (52 %) oli kiinnostunut eurovaaleista ja alle puolet maakuntavaaleista (47 %).

Kun tarkasteluun poimittiin vain niiden osuus, jotka olivat hyvin kiinnostuneita, muodostui maakunta- ja eurovaalien vetovoima varsin vaisuksi. Kansalaisista vain yksi kuudesta (16 %) oli hyvin viehättyynyt maakuntavaaleista ja viidesosa (20 %) eurovaaleista.

Lähinnä ikääntyneet, koulutetut ja maaseudulla asuvat innostuvat maakuntavaaleista

Ikä oli yhteydessä kiinnostukseen vaaleista. Mitä ikääntyneempi väestöryhmä, sitä innostuneempi oli eri vaaleista. Nuorimmat ikäluokat eli 18–30- ja 31–40-vuotiaat olivat kiinnostuneita eduskuntavaaleista. Sen sijaan maakunta- ja eurovaalit tuntuivat nuoremmissa jokseenkin mielenkiinnottomilta.

Kuntatyypin oli yhteydessä näkemyksiin. Maaseutumaisissa kunnissa asuvista keskimäärää useampi oli kiinnostunut maakuntavaaleista (57 % hyvin tai melko kiinnostunut). Pääkaupunkiseudulla oltiin puolestaan muita viehättäneempiä eurovaaleista (65 %).

Koulutus ja ammattiasema heijastuivat vastauksissa. Korkeasti koulutetut, ylemmät toimihenkilöt ja ylempään keskiluokkaan kuuluvat olivat keskimäärää haltioituneempia kaikista edessä olevista vaaleista. Vähän koulutusta saaneiden, työntekijöiden ja työväestöön kuuluvien into oli laimeata vaalista riippumatta.

Puoluekannan mukaan maakuntavaalit kiehtoivat keskustan (63 %) ja kokoomuksen (61 %) tukijoita. Eduskuntavaalit taas kiinnostivat kohtuullisen paljon kaikkien puolueiden kannattajia, hieman keskimäärää enemmän kuitenkin kokoomuslaisia (92 %). Eurovaalit näyttäsivät olevan etenkin kokoomuksen kannattajien mieleen (69 %).

Toukokuussa toteutetussa Maakuntapuntari 2018 -tutkimuksessa selvitettiin myös suhtautumista eri vaaleihin. Tulokset olivat pitkälle samansuuntaisia kuin edellä referoidussa Ilmapuntari-tutkimuksessa. Vastaajilta kysyttiin, kuinka tärkeänä he pitävät äänestämistä eri vaaleissa. Selvästi tärkeimmäksi vaikuttamisen kanavaksi kysytyistä koettiin äänestäminen eduskuntavaaleissa. Kaksi kolmesta (64 %) koki äänestämisen eduskuntavaaleissa erittäin tärkeäksi tavaksi vaikuttaa. Vähintään melko tärkeänä tätä piti lähes yhdeksän kymmenestä (88 %).

Muut vaalit osoittautuivat vähemmän tärkeiksi mahdollisuudeksi vaikuttaa, joskaan ei merkityksettömiksi. Mahdollisuutta äänestää kuntavaaleissa arvosti suuresti enemmistö (54 %) väestöstä. Äänestäminen maakuntavaaleissa viehätti kovasti noin viidesosaa (38 %) väestöstä. Eurovaaleihin suhtauduttiin käytännössä samalla tavoin laimeasti kuten maakuntavaaleihin.

5.4 Näkemykset kansanedustajien määrästä ja valintatavasta

Enemmistö kannatti kansanedustajien määrän supistamista puoleen nykyisestä

Joulukuussa 2018 toteutetussa tutkimuksessa selvitettiin suhtautumista kansanedustajien lukumäärään ja valintatapaan. Viisi väittämää sisältäneessä kysymyssarjassa vastaajien tuli arvioida erilaisia ehdotuksia sen mukaan, kuinka hyvin tai huonosti ne vastaavat henkilökohtaisia näkemyksiä. Kysymysosiot oli johdettu aihealuetta koskevasta julkisesta keskustelusta.

Suomalaiset suhtautuivat varauksellisesti kansanedustajien määrän lisäämiseen kahdestasadasta ylöspäin. Enemmän kuin neljä viidestä (83 %) torjui ehdotuksen. Kannattajia löytyi vähemmän kuin kymmenesosan verran (7 %). Paljon enemmän sai kannatusta ajatus kansanedustajien määrän vähentämisestä. Puolet väestöstä (51 %) arvioi, että kansanedustajien määräksi riittäisi sata kansanedustajaa. Reilu kolmannes (36 %) vastusti ehdotusta kansanedustajien määrän supistamisesta puoleen nykyisestä.

Kansanedustajien määrän leikkaaminen viehätti keskimäärää enemmän yli 60-vuotiaita (57 %), vähemmän koulutettuja (56 %), työntekijöitä (58 %) ja eläkeläisiä (59 %). Enemmistö myös SAK:n jäsenistä (61 %) ja maaseudulla asuvista (62 %) oli halukas vähentämään kansanedustajien määrää nykyisestä. Ylemmät toimihenkilöt ja akavalaiset olivat taipuvaisia torjumaan ajatuksen kansanedustajien määrän puolittamisesta.

Puoluekannan mukaan kansanedustajien lukumäärän supistaminen riemastutti etenkin perussuomalaisten tukijoita (69 %). Myös kokoomuksen (55 %) ja SDP:n (58 %) kannattajien enemmistö oli vähentämässä kansanedustajien määrää. Keskustan ja vasemmistoliiton tukijat suhtautuivat keskimäärää varauksellisemmin.

Joka toinen oli halukas rajaamaan kansanedustajien toimikautta

Aika ajoin julkisuudessa nousee esille vaatimus kansanedustajien toimikausien rajaamisesta nykyisestä. Ehdotusta on perusteltu muun muassa sillä, että se estäisi ammattipolitiikoinnin ja edistäisi eduskunnan jäsenten vaihtuvuutta. Kansanedustajien toimikauden rajaaminen kahteen peräkkäiseen eli kahdeksaan vuoteen

viehätti niukkaa enemmistöä (53 %) suomalaisista. Lähes kaksi viidestä (38 %) asettui vastustamaan ajatusta toimikausien rajaamisesta kahteen.

Selvä enemmistö perussuomalaisten (68 %) ja SDP:n (64 %) kannattajista oli valmis rajoittamaan edustajien toimikaudet kahteen peräkkäiseen. Kokoomuksen ja vasemmistoliiton tukijoista puolet asettui tukemaan ehdotusta. Keskustan kannattajat olivat toista mieltä. Enemmistö keskustan tukijoista (56 %) tyrmäsi ajatuksen kansanedustajien toimikausien rajaamisesta.

Ehdotus kansanedustajien arpomisesta äänioikeutettujen keskuudesta sai lähes täystyrmäyksen. Kolme neljästä (75 %) vastusti sitä, että kansanedustajat arvottaisiin kansalaisten keskuudesta. Vain kuudesosa (16 %) kannatti ”kansanedustajalottoa”.

Enemmistö kaikkien puolueiden kannattajista suhtautui kielteisesti kansanedustajien arpomiseen. Perussuomalaisten keskuudessa oli keskimäärää enemmän (36 %) ”lottoamista” kannattavia. Etenkin keskustan ja kokoomuksen kannattajille ehdotus maistui pahalta.

Enemmistö tyrmäsi osa-aikaiset kansanedustajat

Enemmistö (54 %) väestöstä torjui sen, että kansanedustajat olisivat täysipäiväisten kansanedustajien sijaan osa-aikaisia luottamushenkilöitä. Reilu neljännes (27 %) suomalaisista antoi tuensa sille, että kansanedustajat olisivat osa-aikaisia ja jokaisella olisi päätyö eduskunnan ulkopuolella.

Ajatus osa-aikaisista kansanedustajista kauhistutti etenkin ikääntyneempiä suomalaisia. Myös korkeasti koulutetut, ylemmät toimihenkilöt ja eläkeläiset käänsivät peukalonsa alaspäin. Keskimäärää useammin ehdotukselle lämpenivät keski-ikäiset, 41–50-vuotiaat, työntekijät, työttömät ja vähemmän koulutetut.

Puoluekannan mukaan kolmannes perussuomalaisten (34 %) ja vihreiden (32 %) kannattajista oli valmis muuttamaan kansanedustajan toimen osa-aikaiseksi. Keskustan (65 %), kokoomuksen (70 %) ja vasemmistoliiton (62 %) tukijoiden mielestä ehdotus oli vastenmielinen.

Eduskuntavaaleissa äänestämistään vakuuttuneet ihmiset vastustivat ajatusta kansanedustajan toimen muuttamisesta osa-aikaiseksi (64 %). Äänestämistään epävarmoista puolestaan enemmän kuin kaksi viidestä (44 %) kannatti ehdotusta.

5.5 Hallituspuolueet

SDP oli kesällä 2018 selvästi suosituin puolue hallitukseen

Kunnallisalan kehittämissäätiön Ilmapuntari-tutkimuksessa kesäkuussa 2018 selvitettiin suomalaisten hallituspuolueita. Tutkimuksessa vastaajien tuli nimetä kaikki ne puolueet, joiden tulisi olla maan hallituksessa.

Puolueet asettuivat kansalaisten arvioissa verraten selkeään järjestykseen. SDP oli selvästi suosituin puolue maan hallitukseen. Lähes puolet (45 %) väestöstä kaipasi kesällä 2018 SDP:tä hallitukseen. Kokoomus, vihreät ja keskusta muodostivat tasaisen kolmikon SDP:n takana. Reilu kolmasosa antoi tukensa näille puolueille.

Muut puolueet jäivät selvästi neljän edellä mainitun taakse. Neljännes väestöstä toivoi RKP:tä ja vasemmistoliittoa maan hallitukseen. Vajaa viidesosa olisi kelpuuttanut kristillisdemokraatit hallitukseen. Perussuomalaisten ja sinisten suosio jäi reilun kymmenesosan tasolle.

Näkemykset muuttuivat aiemmista vuosista. Keskustan ja perussuomalaisten suosio potentiaalisina hallituspuolueina heikentyi johdonmukaisesti mittauksesta toiseen. Kokoomusta hallitukseen toivovien osuus vähentyi vuodesta 2017. SDP:n suosio ei muuttunut suuresti. SDP:n ykkössijan vahvistumiseen riitti se, että suosio pysyi ennallaan, kun kilpailijoiden vähentyi.

Oppositio puolueiden kannattajat hamusivat punavihreää hallitusta

Eri puolueiden kannattajilla oli toisistaan poikkeavia toiveita hallitusvastuun kantajista. On selvää, että kannatetun puolueen toivotaan olevan maan hallituksessa. Keskeisin mielenkiinto kohdentuu siten siihen, mitä puolueita hallitukseen kelpuutetaan oman puolueen ohella.

Suosituimmat puolueet maan hallitukseen keskustan kannattajien keskuudessa:

– keskusta	98 %
– kokoomus	58 %
– SDP	44 %
– kristillisdemokraatit	40 %

Suosituimmat puolueet maan hallitukseen kokoomuksen kannattajien keskuudessa:

– kokoomus	94 %
– RKP	52 %
– keskusta	49 %
– kristillisdemokraatit	25 %

Suosituimmat puolueet maan hallitukseen SDP:n kannattajien keskuudessa:

– SDP	94 %
– vihreät	57 %
– vasemmistoliitto	56 %
– kokoomus	24 %

Suosituimmat puolueet maan hallitukseen perussuomalaisten kannattajien keskuudessa:

– perussuomalaiset	91 %
– SDP	28 %
– kokoomus	24 %
– keskusta	21 %

Suosituimmat puolueet hallitukseen vihreiden kannattajien keskuudessa:

– vihreät	87 %
– SDP	50 %
– vasemmistoliitto	42 %
– kokoomus	22 %

Suosituimmat puolueet maan hallitukseen vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa:

– vasemmistoliitto	91 %
– SDP	79 %
– vihreät	74 %
– keskusta	17 %

Kesällä 2018 saaduista tuloksista oli mahdollista tehdä johtopäätös, jonka mukaan keskustan ja kokoomuksen tukijat toivoivat hallitusta, jossa siniset korvattaisiin SDP:llä, RKP:llä tai

kristillidemokraateilla. SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton tukijat kannattivat punavihreää. Perussuomalaisten kannattajille ei kelvannut oikein hyvin mitkään puolueet lukuun ottamatta omaa puoluetta.

Päähallituspuolueiden keskustan ja kokoomuksen keskinäinen ”rakkaus” viileni jonkin verran vuodesta 2017. Molempien puolueiden kannattajista aiempaa pienempi osa kaipasi toista osapuolta maan hallitukseen. SDP:n suosio hallituspuolueena lisääntyi keskustan tukijoiden keskuudessa. Kokoomuksen kannattajat puolestaan vilkuilivat aiempaa vähemmän SDP:n suuntaan.

6 Muut politiikka-arviot

6.1 Suhtautuminen erilaisiin kansalaisvaikuttamisen muotoihin

Yhteiskunnallisten tavoitteiden toteutuminen edellyttää tekoja. Tällaiset teot vaihtelevat sovinnaisesta osallistumisesta vaaleihin, yhteydenotoista päättäjiin, erilaisiin radikaalimpiin mielenosoituksiin ja protestitoimiin.

Joulukuun 2018 Ilmapuntari-tutkimuksessa selvitettiin suhtautumista erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja protestitoiminnan muotoihin. Vastaajille lueteltiin kaikkiaan kahdeksan kansalaisvaikuttamisen muotoa, ja jokaiseen tuli vastata erikseen, onko tehnyt tekoa, saattaisiko tehdä vai ei tekisi missään tapauksessa asiassa, jonka kokee erittäin tärkeäksi. Testatut kansalaisvaikuttamisen muodot sisälsivät sekä sovinnaisia että epäsovinnaisia tekoja.

Enemmistö ilmoitti voivansa osallistua poliittiseen lakkoon

Lähes joka toinen (48 %) kertoi allekirjoittaneensa kansalaisaloitteen lainsäädäntöön vaikuttamiseksi, ja kaksi viidestä (42 %) saattoi kuvitella allekirjoittavansa jonkin tärkeän asian puolesta. Vain yksi kahdestakymmenestä (4 %) ei kyennyt edes ajattelemaan tekevänsä tällaista.

Kaikki muut vaikuttamisen muodot ovat olleet pienen vähemmistön käytössä. Valtaosa väestöstä on kuitenkin osallistunut tai kertoi ehkä ottavansa osaa tärkeäksi kokemassaan asiassa some- tai nettiäänestyksiin (20 % tehnyt + 54 % saattaisi tehdä) sekä osto- tai maksulakkoihin (21 % + 50 %).

Enemmistö väestöstä uskoi voivansa osallistua myös lakkoihin palkkojen tai muiden työsuhteen ehtojen parantamiseksi (16 % + 47 %). Mielenosoitukset päättäjien painostamiseksi saivat enemmistön tuen (9 % + 48 %). Enemmistö suomalaisista antoi jossakin tilanteissa siunauksen myös työtaisteluille maan hallituksen painostamiseksi (poliittinen lakko). Väestöstä kymmenesosa (9 %) on osallistunut poliittiseen lakkoon, ja enemmän kuin kaksi viidestä (43 %) sanoi osallistuvansa asian niin vaatiessa. Vajaa kolmannes (31 %) tuomitsi poliittiset lakot kaikissa olosuhteissa.

Lakien noudattamatta jättäminen jakoi kansaa. Yli kolmannes (37 %) kertoi, ettei voisi koskaan rikkoa lakia, jota itse tai monet muut ihmiset pitävät huonona. Kaksi viidestä oli kuitenkin joko tehnyt tällaisen teon tai oletti voivansa tehdä sen (6 % + 34 %). Sen sijaan sellainen radikaali suora toiminta, joka pitää sisällään rakennusten tai tehtaiden valtaamista päättäjien painostamiseksi, sai enemmistön tuomion (64 %). Noin viidennes väestöstä ilmoitti voivansa ottaa osaa tämän kaltaiseen radikaaliin toimintaan.

Nuoret ymmärtävät radikaaleja tekoja

Ikä on yhteydessä näkemyksiin. Nuoret suhtautuivat erilaisiin kansalaisvaikuttamisen muotoihin ymmärtävämmiin kuin ikään-tyneet. Selvä enemmistö nuorista, 18–30-vuotiaista, voisi osallistua tavanomaisiin työtaisteluihin tai poliittisiin lakkoihin. Ikään-tyneimmät, yli 60-vuotiaat, olivat selvästi varovaisempia näkemyksissään. Nuorista puolet (48 %) antoi siunauksensa lakien rikkomiselle, mikäli lait koetaan huonoiksi. Yli neljännes nuorista kertoi uskaltavansa osallistua myös rakennusten tai tehtaiden valtaamiseen painostaakseen päättäjiä.

Hallitus–oppositio-asetelma heijastui näkemyksissä eri tekojen hyväksyttävyydestä. Oppositio puolueiden kannattajat suhtautuivat kaikenlaisiin tekoihin myönteisemmin kuin hallituspuolueiden tukijat. Ero näyttäytyi suurimmillaan suhtautumisessa poliittisiin lakkoihin. Enemmistö (65 %) hallituspuolueiden

kannattajista ei voinut ajatella osallistuvansa poliittiseen laksoon, jonka tarkoituksena on painostaa maan hallitusta. Oppositiossa tällaisia näkemyksiä löytyi vain kuudenneksen verran (16 %).

Yksittäisten puolueiden kannattajista ”radikaaleimmiksi” osoittautuivat vasemmistoliiton tukijat. Tämän jälkeen laskevasa järjestyksessä tulivat vihreiden, perussuomalaisten ja SDP:n kannattajat. Keskustan ja kokoomuksen äänestäjät olivat protestialttiutta kuvaavilla mittareilla selvästi sovinnaisempia kuin nykyisten oppositiipuolueiden tukijat.

Puolueiden kannattajien sijoittuminen protestialttiusmittarilla (eri osallistumismuotojen keskiarvo, on tehnyt tai saattaisi tehdä):

vasemmistoliitto	81 %
vihreät	72 %
perussuomalaiset	70 %
SDP	69 %
keskusta	46 %
kokoomus	43 %

6.2 Kiinnostus poliittis-yhteiskunnallista viestintää kohtaan

Puolet väestöstä kiinnostunut puolueiden kannanotoista

Moniosaisessa kysymyssarjassa syksyllä 2018 vastaajien tuli arvioida, missä määrin he seuraavat poliittista ja yhteiskunnallista viestintää ja miten eri tahot ymmärtävät toistensa viestejä ja sanomisia. Vastaajille esitettiin kaikkiaan seitsemän aihetta sivuaavaa väittämää.

Niukka enemmistö (51 %) suomalaisista arvioi seuraavansa puolueiden poliittisia linjauksia. Enemmän kuin kaksi viidestä (43 %) kertoi, ettei tarkkaile puolueiden kannanottoja eri asioista. Vielä pienempi osa oli kiinnostunut yksittäisten poliitikkojen sanomisista. Kaksi viidestä (41 %) uskoi seuraavansa vähintään yhden poliitikon puheita ja kirjoituksia. Enemmistö (53 %) ei ollut kiinnostunut yksittäisen poliitikon sanomisista.

Miehet olivat naisia kiinnostuneempia puolueiden linjauksista ja yksittäisten poliitikkojen sanomisista. Myös ikä oli yhteydessä näkemyksiin. Puolueiden ja poliitikkojen kannanotoilla oli sitä

enemmän merkitystä, mitä ikääntyneempiä väestöryhmiä tarkasteltiin. Yli 60-vuotiaista kaksi kolmesta (65 %) sanoi seuraavansa puolueiden linjauksia eri asioissa. Nuorista, 18–30-vuotiaista, näin arvioi kaksi viidestä (38 %).

Eri ammattiryhmistä keskimäärää enemmän puolueiden linjaukset kiinnostivat ylempiä toimihenkilöitä, yrittäjiä ja eläkeläisiä. Opiskelijat ja työntekijät eivät näyttäisi olevan kovin herkkiä ottamaan puolueiden sanomaa vastaan. Samansuuntaisia tuloksia saatiin, kun tarkasteltiin sitä, tarkkaileeko jonkin yksittäisen poliitikon puheita ja kirjoituksia.

Enemmistö (62 %) vastaajista ilmoitti seuraavansa yleensä poliittista ja yhteiskunnallista keskustelua mediasta. Kolmannes (33 %) tunnusti omaehtoisesti olevansa immuuni tiedotusvälineiden yhteiskunnalliselle sisällölle. Ikääntyneet, korkeasti koulutetut, ylemmät toimihenkilöt ja yrittäjät uskoivat panevansa merkille yhteiskunnallista keskustelua medioista muita aktiivisemmin. Nuorista, 18–30-vuotiaista, työntekijöistä ja opiskelijoista huomattavan moni kertoi, etteivät yhteiskunnalliset asiat kiinnosta. Vihreiden kannattajista kaksi viidestä ei oman ilmoituksensa mukaan seuraa poliittisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä medioista.

Enemmistön mielestä kansalaiset ymmärtävät tarkoituksella väärin toistensa sanomisia

Valtaosa (80 %) kansalaisista oli syksyllä 2018 vakuuttunut siitä, että poliitikot ymmärtävät tarkoituksella väärin toisten sanomisia ja puhuvat toisten ohi. Tulos on sen verran vino, ettei väestöryhmittäisillä eroilla käytännössä ollut juuri merkitystä.

Lähes kaksi kolmesta (64 %) yhtyi myös väittämään, että tavalliset kansalaiset ymmärtävät tarkoituksellisesti väärin toistensa sanomisia. Vajaa neljännes (23 %) tohti olla eri mieltä. Enemmistö kaikissa väestöryhmissä oli taipuvainen hyväksymään teesin muiden ihmisten tahallisuudesta väärin ymmärtämisestä. Keskimäärää vakuuttuneempia asiasta olivat korkeasti koulutetut, ylemmät toimihenkilöt ja yrittäjät.

Yli puolet (57 %) väestöstä hyväksyi myös ajatuksen, että etujärjestöt ymmärtävät tahallaan väärin toisten sanomisia ja puhuvat toisten ohi. Noin neljännes (23 %) ei tunnistanut tällaista

maassamme tapahtuvan. Etujärjestöjen syyllistäminen onnistui kyselyssä hyvin ikääntyneiltä, eläkeläisiltä ja yrittäjiltä. Myös keskustan ja kokoomuksen kannattajat olivat valmiita hyväksymään väittämän. Työttömien, SAK:n jäsenten ja SDP:n kannattajien keskuudessa oli selvästi keskimäärää enemmän niitä, jotka tyrmäsivät väittämän.

Yhdysvalloissa presidentti Donald Trump on hyökännyt mediaa vastaan useasti ja väittänyt vapaan lehdistön tehtailevan ”valeuutisia”. Syksyllä toteutetussa tutkimuksessa selvitettiin, missä määrin yleisiä tämän suuntaiset näkemykset ovat Suomessa. Suomalaisista aika moni (51 %) oli ainakin jossain määrin valmis hyväksymään väittämän, jonka mukaan media (lehdistö, tv, radio) vääristää tieteen tahtoen puolueiden ja poliitikkojen viestejä. Ajatuksen torjui kuitenkin enemmän kuin joka kolmas (36 %).

Puoluekanta heijastui näkemyksissä median ja poliitikkojen suhteesta. Keskustan (65 %) ja perussuomalaisien (73 %) kannattajat olivat muita vakuuttuneempia siitä, että media ”värittää” tietoisesti puolueiden ja poliitikkojen viestejä. SDP:n ja vasemmistoliiton tukijoista keskimäärää useampi tyrmäsi moisen ajatuksen.

6.3 Poliittisen viestinnän ymmärrettävyys

Tiedotusvälineet viestivät ymmärrettävästi, mutta poliitikkojen ja virkamiesten kielestä ei saada selvää

Yhteiskunnallista keskustelua linjaavat ja pitävät yllä muun muassa puolueet, poliitikot, etujärjestöt ja media (lehdistö, tv, radio, sosiaalinen media). Tavoitteena viestinnässä on, että sanoma on ymmärrettävä ja viesti menee perille. Etenkin yhteiskunnallisissa ja poliittisissa kysymyksissä kansalaisella on oikeus saada tietoa suhteellisen ymmärrettävässä muodossa. Silti esimerkiksi ”Demokratiaindikaattorit 2015” -raportin mukaan noin kaksi kolmasosaa suomalaisista pitää politiikkaa liian vaikeana ja monimutkaisena.

Ilmapuntari-tutkimuksessa kansalaisilta kysyttiin syksyllä 2018, kuinka ymmärrettävästi eri tahot viestivät poliittisista ja yhteiskunnallisista asioista. Arvioitavia tahoja oli viisi.

Tulosten mukaan enemmistö (57 %) suomalaisista arvioi, että tiedotusvälineet viestivät poliittisista ja yhteiskunnallisista asioista erittäin tai melko ymmärrettävästi. Noin kolmannes (35 %) odotti medialta enemmän selkeyttä. Lähes joka toinen (47 %) oli sitä mieltä, että etujärjestöt (mm. työmarkkinajärjestöt) viestivät omista tavoitteistaan ja kannanotoistaan ainakin jokseenkin ymmärrettävästi. Etujärjestöjen sanoma oli epäselvä kuitenkin kahdelle kansalaiselle viidestä.

Sen sijaan puolueiden, politiikkojen ja virkamiesten viestit tuntuvat jäävän enemmistölle hämäriksi. Kaksi kolmesta (66 %) ilmoitti, etteivät virkamiehet kykene viestimään valmistelemistaan esityksistä juurikaan ymmärrettävästi. Vielä suurempi enemmistö (71 %) sanoi, ettei poliitikkojen kielestä saa kovin hyvin selvää.

Epäsuorasti tutkimus kertoi, että poliitikkojen pitäisi osata viestiä kahdella eri tavalla. Lainsäädännön valmistelu tehdään virkamiesten valmistelun pohjalta byrokratian kielellä. Poliitikon on siis hallittava byrokratian kieltä. Lisäksi poliitikon tulisi osata esittää asiat kansan kielellä, kun viestii äänestäjille. Toimittajat tekevät tätä työtä ammatikseen ja onnistuvat siinä tutkimuksen perusteella melko hyvin.

Naiset ja miehet ajattelivat eri tahojen viestinnän ymmärrettävyydestä kutakuinkin samalla tavoin. Naisten keskuudessa oli kuitenkin hieman miehiä enemmän niitä, jotka eivät osanneet ottaa kantaa.

Ikä oli eräiltä osin yhteydessä näkemyksiin. Nuoret, 18–30-vuotiaat, suhtautuivat keskimäärää suopeammin kaikkien tahojen viestintään lukuun ottamatta poliitikkoja. Keskimäärää paremman arvosanan nuoret antoivat virkamiehille heidän valmistelemistaan esityksistä. Muita ikäryhmiä kriittisemmin suhtautuivat ikääntyneet, yli 60-vuotiaat, etujärjestöjen kannanottoihin.

Perussuomalaisten kannattajien mielestä mikään taho ei osaa viestiä ymmärrettävästi

Puoluekanta heijastui annetuissa vastauksissa. Perussuomalaisten kannattajat poikkesivat muista siinä, että heidän mielestään kaikkien tahojen yhteiskunnallinen viestiminen on heikolla tolalla. Erotuksena kaikkiin muihin heidän mielestään myöskään tiedotusvälineet eivät osaa ilmaista asioita ymmärrettävästi.

Keskustan kannattajat ymmärtävät omasta mielestään keskimäärää paremmin puolueiden viestejä niiden ohjelmallisista linjauksista ja tavoitteista. Keskustan tukijoille tuottaa suuria ongelmia tajuta etujärjestöjen viestinnällistä sanomaa. Kokoomuksen tukijat suhtautuivat muita jonkin verran armollisemmin puolueiden, poliitikkojen ja virkamiesten viestintään.

SDP:n kannattajat erottuivat muista siinä, ettei heille tuota juuri minkäänlaisia tuskia ymmärtää eri etujärjestöjen viestien sisältöä. Vihreiden kannattajat olivat näkemyksissään lähellä koko väestön keskiarvoa, epätietoisuus oli kuitenkin hieman keskimäärää yleisempää. Vasemmistoliiton tukijat moittivat etenkin poliitikkojen ja virkamiesten viestien selkeyttä. Etujärjestöjen näkemyksiä he kuitenkin pitivät keskimäärää ytimekkäämpinä.

Ammattijärjestötausta erotteli näkemyksiä. SAK:n ja STTK:n jäsenten mielestä etujärjestöt kykenevät viestimään vähintäänkin melko ymmärrettävästi. Virkamiesten valmistelemat esitykset eivät ole näiden keskusjärjestöjen jäsenten mielestä kovinkaan kirkkaita.

6.4 Luottamus puolueiden vaalilupauksiin

RKP:n vaalilupauksiin uskotaan eniten

Kesäkuussa 2018 selvitettiin kansalaisten uskoa puolueiden vaalilupauksiin. Vastaajat arvioivat yhdeksää eduskuntapuoluetta. Lisäksi heidän tuli kertoa, missä määrin uskovat yleensä puolueiden vaalilupauksiin. Itse kysymyksenasettelu kuului seuraavasti:

”Puolueet esittävät erilaisia lupauksia, joita aikovat toteuttaa, mikäli menestyvät vaaleissa ja pääsevät maan hallitukseen.

Missä määrin uskot seuraavien puolueiden esittämiin vaalilupauksiin?”

Tuloksia tulkittaessa tulee ottaa huomioon se, että vaalilupauksiin on mahdollista luottaa eri perusteilla. Johonkin puolueeseen voi luottaa, koska uskoo sen pitävän mahdolltomaltakin tuntuvat lupaukset. Jokin toinen puolue ei lupaa mitään, ja juuri tämän takia sen lupauksiin voi luottaa.

Luottamuslistan kärkeen asettuivat RKP (39 % uskon täysin tai jossain määrin puolueen vaalilupauksiin), SDP (39 %) ja vihreät (38 %). RKP oli luotetuin puolue, koska siihen kohdentuu vähiten epäluottamusta (41 %). Merkilläpantavaa tuloksissa on se, että kaikkiin puolueisiin kohdentui enemmän epäuskoa kuin luottamusta.

Kolmeen puolueeseen suuntautui huomattavan paljon epäluottamusta. Perussuomalaisien (70 %), sinisten (66 %) ja keskustan (61 %) vaalilupauksiin ei juurikaan luotettu. Näiden lisäksi myös vasemmistoliiton uskottavuus oli kovalla koetuksella (54 %).

Eri puolueiden kannattajat olivat taipuvaisia uskomaan ainakin melko paljon oman puolueensa vaalilupauksiin. Tämä on ymmärrettävää, koska he tuskin muuten olisivat halukkaita äänestämään puoluetta. Keskeistä puolueiden kannattajien keskuudessa on tarkastella niiden osuutta, jotka uskovat täysillä puolueensa vaalilupauksiin.

Perussuomalaisien kannattajat uskoivat eniten puolueensa lupauksiin. Heistä lähes kolmannes (31 %) luotti täysin puolueen vaalitäkyihin. Myös vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa oli muiden puolueiden kannattajia enemmän oman puolueen vakuutteluihin täysin luottavaisia (28 %). SDP:n tukijoiden keskuudessa on vähiten täysillä puolueen lupauksiin uskovia (16 %).

Yleinen luottamus puolueiden vaalilupauksiin on vaatimatonta

Tuloksista kävi ilmi myös se, että luottamus puolueiden vaalilupauksiin yleisesti ottaen oli hyvin vaatimatonta. Vastaajista vain viidesosa (21 %) uskoi täysin tai jossain määrin puolueiden vaalien alla antamiin lupauksiin. Selvä enemmistö (66 %) ei luottanut juurikaan tai ei lainkaan.

Usko puolueiden viljelemiin lupauksiin oli ikäsidonnaista. Ikääntyneiden keskuudessa lähes kolmannes (30 %) uskoi aina jonkin verran, kun nuorista vain kuudesosa (16 %).

Koulutustaso oli yhteydessä luottamukseen. Koulutuksen kohotessa usko puolueiden lupauksiin lisääntyi. Toisaalta korkeasti koulutetuistakin vain reilu neljännes (28 %) luotti jollakin tavoin puolueiden antamiin vakuutteluihin.

Keskustan kannattajista lähes joka toinen (46 %) uskoi yleisesti puolueiden vaalilupauksiin. Kaikkien muiden puolueiden tukijoiden

selvä enemmistö oli epäuskoinen. Kaikkein epäileväisimmät löytyvät perussuomalaisten kannattajien keskuudesta. He eivät uskoneet kuin korkeintaan oman puolueensa lupauksiin.

6.5 Suhtautuminen maan hallitukseen ja oppositioon

Neljännes kansalaisista uskoi hallituksen kykyyn hoitaa maan asioita

Suomalaisten suhtautumista maan hallitukseen selvitettiin kesäkuussa 2018 useammalla kysymyksenasettelulla. Aluksi tiedusteltiin yleisarviota Juha Sipilän johtaman hallituksen (keskusta, kokoomus ja siniset) kyvystä hoitaa maamme asioita seuraaviin eduskuntavaaleihin saakka.

Suomalaisista vain reilu neljännes (27 %) arvioi, että hallituksen kyky on erittäin tai melko hyvä. Noin viidennes (18 %) suhtautui neutraalisti (ei hyvä eikä huono). Joka toinen (50 %) epäili hallituksen kykyä hoitaa maan asioita. Usko hallituksen pätevyyteen pysyi muuttumattomana verrattuna kesään 2017.

Puoluekanta heijastui arvioissa hallituksen pätevyydestä. Enemmistö hallituspuolueiden kannattajista (64 %) arvioi hallituksen kyvyn hyväksi. Oppositioapuolueiden kannattajista enemmistö (72 %) ilmoitti, että hallituksen taito hoitaa maan asioita on erittäin tai melko huono.

Opposition arvosana oli hieman aiempaa parempi

Jos maan hallituksen luotto oli melko alhainen, kovin hyvin ei pärjännyt myöskään oppositio kyvyssä tarjota vaihtoehtoja hallitukselle. Näkemykset opposition kyvystä tarjota vaihtoehtoja hallitukselle olivat samansuuntaisia kuin suhtautuminen hallituksen kykyihin. Vain neljännes (26 %) uskoi opposition pätevyyden haastaa hallitusta erittäin tai melko hyväksi. Kaksi viidesestä (41 %) epäili opposition taitoja. Luottamus oppositioon kuitenkin hieman lisääntyi vuoden 2017 kesästä (22 % → 26 %).

Merkillepantavaa tuloksissa oli se, että vain noin puolet (48 %) oppositioapuolueiden kannattajista luotti opposition kykyyn tarjota vaihtoehtoja maan hallitukselle. Suurimman oppositioapuolueen SDP:n kannattajista niukka enemmistö (53 %) uskoi opposition

pystyvyyteen. Vihreiden kannattajista oppositioon luotti joka toinen (49 %) ja vasemmistoliiton tukijoista selvä enemmistö (63 %).

Kansalaiset eivät olleet varmoja, löytyisikö oppositiosta apuja

Uskoa hallituksen ja opposition toimintamahdollisuuksiin selvitettiin kesäkuun 2018 tutkimuksessa myös asenneväittämällä. Kansalaiset eivät olleet täysin vakuuttuneita siitä, että hallitus pysyy toimintakykyisenä seuraaviin eduskuntavaaleihin saakka. Yli neljännes (28 %) arvioi hallituksen hajoavan ennen aikojaan. Lähes puolet (45 %) uskoi hallituksen toimivan vaalikauden loppuun saakka. Huomattava osa (27 %) ei kuitenkaan osannut ottaa kantaa lainkaan.

Suomalaiset jakaantuivat kahtia siinä, millaisia päätöksiä tehtäisiin, jos oppositiopuolueet tai osa niistä olisi mukana maan hallituksessa. Kaksi viidestä (42 %) uskoi, että päätökset parantuisivat, jos oppositiopuolueet tai osa niistä olisi mukana hallituksessa. Kolmannes (32 %) tyrmäsi ajatuksen. Usko opposition kykyihin tarjota apua lisääntyi kesästä 2017 (33 % → 42 %).

Puoluekanta oli yhteydessä suhtautumiseen opposition kykyihin. Hallituspuolueiden kannattajat torjuivat sen, että päätökset paranisivat. Oppositiopuolueiden kannattajat puolestaan uskoivat, että päätökset olisivat nykyisiä parempia.

Päätäjät voivat puolustautua kritiikiltä vedoten resurssien tai ylipäättään reaalisten ratkaisuvaihtoehtojen puutteeseen. Onko tämä perustelu pätevä, vai onko ongelmissa perimmältään kyse päättäjien kyvyttömyydestä?

Väite ”nykyisen hallituksen päättäjiä syyllistetään suotta päätöksistä, joita he tiukoissa tilanteissa ja ristiriitaisten odotusten vallitessa joutuvat tekemään” jakoi kansaa. Yli kolmannes (37 %) oli taipuvainen ymmärtämään päättäjien reunaehtojuksen raakuuden. Lähes joka toinen (48 %) ei antanut armoa ja torjui väittämän. Päättäjiä ymmärtävien ihmisten määrä säilyi kutakuinkin ennallaan verrattuna vuoteen 2017.

Enemmistö suomalaisista toivoi hallituksen hakevan tukea opposition puolelta

Käsityksiä hallituksen ja opposition suhteesta lähestyttiin myös väitteellä ”olisi eduskunnan vaikutusvallan kannalta hyvä, jos

hallitus joutuisi hakemaan ehdotuksilleen tukea opposition puolelta”. Enemmistö (58 %) suomalaisista piti hyvänä sitä, että hallitus joutuisi hakemaan ehdotuksilleen tukea opposition puolelta. Tulos kieli ainakin siitä, että enemmistö suomalaisista kaipaasi laajaa parlamentaarista valmistelua ja yhteistyötä ainakin osassa kiistanalaisia asioita.

Vähemmistöhallitus ei kuitenkaan näyttäisi oleva ratkaisu toimivampaan yhteistyöhön lainsäädäntöasioissa. Vain neljännes (26 %) yhtyi väittämään, jonka mukaan ”vähemmistöhallitus olisi maassamme toimivampi ratkaisu kuin hajanainen monen puolueen enemmistöhallitus”. Kaksi viidestä (42 %) ei osannut ottaa lainkaan kantaa kysymykseen.

Puolet (47 %) suomalaisista arvioi, että oppositio on hajanainen eikä kykene esittämään järkeviä vaihtoehtoja poliittisiksi linjauksiksi. Neljännes (27 %) torjui ajatuksen opposition kyvyttömyydestä rakentaa harkittuja poliittisia linjauksia.

6.6 Arviot maan hallituksen toiminnasta eri asioissa

Hallitus sai parhaat arvot turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa, heikoimmat sote-asioissa

Kesäkuussa 2018 selvitettiin myös mielipiteitä hallituksen onnistumisesta eri asioissa. Vastaajien tuli antaa arvio hallituksen onnistumisesta kaikkiaan 11:ssä eri asiassa.

Leimaa-antavaa tuloksissa oli aiempien vuosien tapaan se, että väestö säästeli hyviä arvostanoja. Kuitenkin hallitus sai näkyvässä määrin tunnustusta kahdessa asiassa. Hallituksen uskottiin onnistuneen parhaiten turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa sekä maan talousasioissa. Lähes puolet (45 %) antoi hallitukselle erittäin tai melko hyvän arvostanan turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa. Vain viidennes (19 %) ajatteli hallituksen epäonnistuneen.

Hallituksen toimia maan talouden hoidossa kiitteli kaksi viidesosaa (39 %) väestöstä. Reilu neljännes (29 %) antoi hallitukselle huonoja arvostanoja toimista maan talouden tilan parantamiseksi.

Enemmistö kansalaisista arvioi maan hallituksen onnistuneen heikosti kahdessa asiassa. Nämä olivat sosiaali- ja terveydenhuolto

(58 %) sekä koulutukseen ja sivistykseen liittyvät asiat (53 %). Näissä asioissa hyviä arvosanoja sai etsiä suurennuslasin avulla. Ainoastaan kuudesosa (15 %) ihasteli maan hallituksen toimia sote-asioissa.

Kansalaisten suhtautumisesta hallitukseen kertoi myös se, miten hallitus on onnistunut vastaajien itsensä ja heidän perheidensä tarpeiden huomioon ottamisessa. Tässä asiassa tyytyväisiä löytyi viidesosan (19 %) verran ja tyytymättömiä oli lähes joka toinen (45 %). Noin neljännes (27 %) arvioi hallituksen onnistuneen tässä asiassa jotenkuten (ei hyvin, ei huonosti).

Hallitus sai aiempaa enemmän suitsutusta talousasioissa ja risuja sote-asioissa

Mielipiteet hallituksen toiminnasta muuttuivat jonkin verran vuoden 2017 kesästä. Hallitus sai aiempaa enemmän hyviä arvosanoja maan talouskehityksestä (31 % → 39 %) ja työllisyyden hoidosta (19 % → 36 %). Aiempaa useampi on tyytyväinen myös hallituksen toimiin veroasioissa (22 % → 28 %). Aiempaa enemmän tyytymättömyyttä kohdentui oikeastaan vain sote-asioihin (55 % → 58 %).

Kaikkien arvosanojen keskiarvo kertoi, että kansalaisista noin neljännes (28 %) oli tyytyväinen maan hallituksen toimiin eri asioissa ja lähes kaksi viidestä (39 %) tyytymätön. Noin neljännes (23 %) arvioi hallituksen onnistuneen eri asioissa jollakin tavoin vaikkakin kompuroiden.

Sukupuolten väliset erot näkyivät siten, että miehet antoivat maan hallitukselle pääsääntöisesti hieman parempia arvosanoja eri asioissa kuin naiset. Myös kaikissa aiemmissa tutkimuksissa on näkynyt se, että Sipilän hallituksen toimet ovat olleet enemmän miesten kuin naisten mieleen.

Puoluekanta heijastui näkemyksissä. Oppositio puolueiden kannattajille tuotti suurta tuskaa antaa hallitukselle hyviä arvosanoja. Kuitenkin turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa reilu kolmannes (37 %) oppositio puolueiden tukijoista arvosti maan hallitusta.

Hallituspuolueiden tukijat eivät antaneet hallitukselle hyviä arvosanoja suinkaan kaikissa asioissa. Hallituspuolueiden kannattajista reilu kolmasosa (37 %) oli tyytyväinen hallitukseen

sote-asioissa ja kolmasosa (32 %) tyytymätön. Kokoomuksen kannattajista lähes kaksi viidestä (38 %) antoi huonon arvosanan sote-asioissa ja vain neljännes (26 %) hyvän.

6.7 Puoluejohtajien vaikutus kannatukseen

Suomalaisilla myönteinen näkemys vasemmistoliiton Li Anderssonista

Kesäkuussa 2018 selvitettiin kansalaisten arvioita maamme puoluejohtajista. Vastaaajat arvioivat yhdeksään puoluejohtajaa. Vastaa-jilta kysyttiin, miten puoluejohtajat vaikuttavat puolueensa kannatukseen.

Löytyi vain yksi puoluejohtaja, jonka enemmistö kansasta uskoi vaikuttavan puolueen kannatusta kohentavasti. Hän oli vasemmistoliiton puheenjohtaja Li Andersson (51 %). Muut puoluejohtajat jäivät selvästi Anderssonin jalkoihin. Vajaa kaksi viidesosaa (38 %) arvioi Petteri Orpon lisäävän kokoomuksen kannatusta, ja yli neljännes (29 %) uskoi Sari Essayahin kohentavan kristillisidemokraattien suosiota.

Tuloksia tarkasteltiin myös siten, että ”lisää kannatusta” -osuuksista miinustettiin ”vähentää kannatusta” -osuudet. Tällä tavalla saatiin selville puoluejohtajien nettovaikutus puolueen kannatukseen. Tämä tarkastelu paljasti, että yhdeksästä puoluejohtajasta neljä selvisi kuiville eli plussan puolelle. Nämä olivat paremmuusjärjestyksessä Li Andersson (+37 %), Sari Essayah (+19 %), Petteri Orpo (+16 %) ja Anna-Maja Henriksson (+7 %).

Viidellä puoluejohtajalla oli miinusmerkkinen nettovaikutus. Eniten pakkasen puolelle jäivät Touko Aalto (–23 %), Antti Rinne (–20 %) ja Juha Sipilä (–20 %).

Li Andersson ja Jussi Halla-aho olivat suosituimmat puheenjohtajat omien joukossa

Eri puolueiden kannattajat ovat ymmärrettävästi taipuvaisia uskomaan siihen, että heidän kannattamansa puolueen puheenjohtaja vaikuttaa puolueen kannatusta vahvistavasti. Puoluekannan mukaiset tulokset kielivät puoluejohtajien suosiosta omien

keskuudessa. Suosituimmat puoluejohtajat omien keskuudessa olivat Li Andersson ja Jussi Halla-aho.

Vasemmistoliiton kannattajista yhdeksän kymmenestä (89 %) uskoi Anderssonin lisäävän puolueen kannatusta. Perussuomalaisten tukijoista lähes yhdeksän kymmenestä luotti Halla-ahon karisman voimaan (86 %). Heikoiten omien joukossa pärjäsivät kesällä 2018 Touko Aalto ja Antti Rinne. Vihreiden kannattajista Aallon lumovoimaan uskoi reilu kolmannes (35 %) ja SDP:n tukijoista Rinteeseen luotti kaksi viidestä (41 %).

6.8 Arviot puolueiden kyvykkyydestä hallinnon eri tasoilla

Maaliskuun 2018 Ilmapuntari-tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten suhtautumista puolueisiin päätöksenteon eri tasoilla. Tutkimuksessa vastaajille esitettiin kolme kysymystä puolueiden pätevydestä hallinnon eri tasoilla, valtakunnan tasolla, maakunnassa ja asuinkunnassa. Kysymyksenasettelut kuuluivat seuraavasti:

*”Ihmisillä on erilaisia käsityksiä eri puolueista.
Mitkä kaikki puolueet ovat mielestäsi osaavia ja
kyvykkäitä valtakunnallisissa asioissa eduskunnassa?”*

*”Mitkä kaikki puolueet ovat mielestäsi osaavia ja
kyvykkäitä maakunnallisissa asioissa maakunnassasi?”*

*”Entä mitkä kaikki ovat osaavia ja kyvykkäitä
kunnallisissa asioissa omassa kotikunnassasi?”*

Kysymykset olivat ns. monivalintakysymyksiä, joten vastaajien oli mahdollista nimetä niin monta puoluetta (yksi, useampia, kaikki, ei yhtään) kuin he katsoivat henkilökohtaisen kantansa ilmaisemisen edellyttävän.

Kokoomus oli kyvykkäin puolue koko valtakunnan tasolla

Puolueet asettuivat vertailussa selkeään järjestykseen kaikilla tarkastelutasoilla. Kyvykkäimmäksi puolueeksi valtakunnallisissa asioissa eduskunnassa osoittautui kokoomus (39 %). Toiseksi

eniten mainintoja sai SDP (33 %), jonka niskaan keskusta hengitti (32 %). Jäljelle jääneet muodostivat verraten tasaisesti alenevan sarjan (vihreät 24 %, vasemmistoliitto 20 %, RKP 19 % ja kristillisdemokraatit 13 %). Vertailussa hänille jäivät perussuomalaiset (10 %) ja siniset (7 %). Kuudesosa (17 %) ilmoitti, ettei mikään puolue ole kyvykäs valtakunnallisissa asioissa eduskunnassa.

Tulos heijasti osaksi puolueiden vaalikannatusta, mikä on siinänsä luonnollista. Mikäli suuren puolueen kannattajat ovat taipuvaisia näkemään oman puolueensa kyvykkääksi ja osaavaksi, puolueen asema tuloksissa määräytyy merkittävästi jo tämän takia. Kun pienpuolueen kannattaja toimii samoin, se ei juuri näy tuloksissa.

Puolueiden saamien mainintojen määrät olivat kuitenkin kauttaaltaan suurempia kuin niiden tavanomainen vaalikannatus. Tulokset eivät täten kokonaan määräytyneet kyseisen ”kannatuskertoimen” kautta. Valintojen takana oli myös muita, osin monisyisiä tekijöitä. Omaa puoluetta, jota läheskään kaikilla ei edes ole, kohottavan ”kotiinpäinvedon” ohella tällaisia ovat muun muassa muita puolueita koskevat sympatiat sekä tietoisuus puolueiden yhteistyö- ja valta-asemasta päätöksenteon eri tasoilla.

Omassa maakunnassa ja kotikunnassa puolueiden kärki oli tasaisempi

Oman maakunnan tasolla puolueiden suosio osoittautui tasaisemmaksi. Kokoomus (31 %) asettui kärkeen tälläkin tasolla ennen keskustaa (29 %) ja SDP:tä (26 %). Merkillepantavaa oli se, että kaikki puolueet saivat maakunnan tasolla vähemmän kyvykkyyspisteitä kuin koko valtakunnan tasolla. Tämä johtui siitä, että reilu neljännes (27 %) ei kyennyt arvioimaan puolueita omassa maakunnassa.

Kokoomus (33 %) asettui ykkössijalle myös kyvykkyydessä kunta-asioissa omassa kotikunnassa. SDP (29 %) oli toiseksi osaaVIN, ja keskusta jäi selvästi edellä mainitun kahden taakse (23 %). Varsin moni ei osannut arvioida puolueita omassa kotikunnassa (26 %). Puolueiden toiminnan arviointi valtakunnan tasolla oli helpompaa kuin maakunta- ja kuntatasolla.

Puolueille laskettiin myös keskiarvo kolmen hallinnon tason arvioista. Tämä kuvasti puolueiden ”kokonaiskyvykkyyttä” kansa-

laisten keskuudessa. Kokonaiskyvykkyydessä kokoomus oli paras (34 %). Jonkinlaisen hajuraon jälkeen perässä tulivat lähes rinta rinnan SDP (29 %) ja keskusta (28 %).

Kun kansalaisten arvioita tarkastellaan puoluekannan mukaan, voidaan tehdä perustuloksia avaavia havaintoja. Oman puolueen nimeäminen kyvykkäimmäksi eli ”kotiinpäinveto” oli ominaista kaikkien puolueiden kannattajille. Korkeimmat arvot tällaisessa ”itsensä äänestämisessä” sai keskusta. Selvästi varovaisempia olivat SDP:n, perussuomalaisten ja vihreiden kannattajat.

Tulokset tarjosivat myös mahdollisuuden tarkastella, miten puolueet liittoutuvat keskenään. Keskustan kannattajien toissijainen vaihtoehto oli kaikilla hallinnon tasoilla kokoomus. Vastavuoroisesti kokoomuksen kannattajien mielestä toiseksi kyvykkäin oli keskusta.

SDP:n tukijat pitivät valtakunnan tasolla toiseksi kyvykkäimpänä vasemmistoliittoa, mutta omassa maakunnassa ja asuinkunnassa kokoomusta. Vihreiden kannattajien mielestä toiseksi osavain kaikilla hallinnon tasoilla oli SDP. Vasemmistoliiton tukijoiden mukaan toiseksi kyvykkäin valtakunnan ja maakunnan tasolla oli vihreät mutta omassa asuinkunnassa SDP.

Perussuomalaisten katseet harhailivat moneen suuntaan. Selkeää toissijaista sympatian kohdetta ei löytynyt millään tasolla. Keskimäärää useampi perussuomalainen ilmoitti, ettei yksikään puolue ole kyvykäs millään päätöksenteon tasolla.

Asuinalueen ja kuntakoon yhteys nousi esille arvioissa selvimmän siinä, että usko keskustan tarjoamaan vaihtoehtoon kasvoi huomasti pääkaupunkiseudulta ja yleensäkin Uudeltamaalta pohjoisemmaksi ja maaseudulle siirryttäessä. Vihreät nähtiin suhteellisen vahvaksi pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla. Kokoomusta ja SDP:tä koskevat luvut olivat lähes asuinalueesta ja kuntatyyppistä riippumattomia.

6.9 Miten rikoksista tai sopimattomasta käyttäytymisestä syytettyjä kohdellaan?

Joulukuussa 2018 Ilmapuntari-tutkimuksessa tiedusteltiin näkemymiä, miten rikoksista tai sopimattomasta käyttäytymisestä syytettyjä kohdellaan tuomioistuimissa, mediassa ja somessa.

Vastaajille lueteltiin viisi kysymystä, joista kolme koski tiedotusvälineitä, yksi tuomioistuimia ja yksi ihmisten käyttäytymistä sosiaalisessa mediassa (somessa).

Enemmistön mielestä tuomioistuimet ovat liian helläkätisiä

Selvä enemmistö (67 %) suomalaisista arvioi, että tuomioistuimet kohtelevat rikoksiin syyllistyneitä liian helläkätisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että suurin osa väestöstä näyttäisi kaipaavan ankarampia rangaistuksia rikoksiin syyllistyneille. Viidennes (19 %) katsoi, että tuomioistuinten päätökset ovat kohdillaan (sopivia). Vain yksi sadasta arvioi, että tuomiot olisivat liian ankaria.

Enemmistö kaikissa väestöryhmissä oli tiukentamassa rangaistuksia lukuun ottamatta opiskelijoita. Opiskelijoista alle puolet (48 %) arvioi, että tuomioistuimet kohtelevat rikoksiin syyllistyneitä liian helläkätisesti. Keskimäärää enemmän tuomioistuinten ratkaisuja liian lempeinä pitäviä löytyi perussuomalaisten (89 %), SAK:n jäsenten (80 %) ja työntekijöiden (77 %) keskuudesta.

Tiedotusvälineiden toimintaa arvioitiin tutkimuksessa kolmesta eri näkökulmasta. Vastaajat ottivat kantaa median toimiin, jotka koskivat rikoksista tuomittuja, rikoksista syytettyjä sekä sopimattomasta käyttäytymisestä syytettyjä. Suomalaisista kaksi viidestä arvioi, että tiedotusvälineet kohtelevat rikoksista syytettyjä (40 %) ja tuomittuja (40 %) sopivalla tavalla. Kolmannes (34 %) otaksui median päästävän rikoksista tuomitut liian helpolla.

Suomalaisten näkemykset hajosivat voimakkaasti kysyttäessä, miten media kohtelee sopimattomasta käyttäytymisestä syytettyjä. Kolmannes (34 %) katsoi, että media kohtelee sopimattomasta käyttäytymisestä syytettyjä hyväksyttävällä tavalla. Neljännes (25 %) syytti mediaa helläkätisyydestä ja viidennes (19 %) liiallisesta säälimättömyydestä.

Yrittäjien ja perussuomalaisten tukijoiden keskuudessa oli keskimäärää enemmän niitä, jotka soisivat median kohtelevan sopimattomasta käyttäytymisestä syytettyjä ainakin jonkin verran lempeämmin. Ikääntyneiden, eläkeläisten ja vähemmän koulutettujen parissa noin kolmannes toivoi median olevan asiassa vieläkin armottomampi.

Ihmisten mielestä somessa kivitetaan muita ihmisiä

Enemmistön (51 %) mielestä somessa kohdellaan sopimattomasta käyttäytymisestä syytettyjä liian ankaralla tavalla. Keskimäärää vakuuttuneempia asiasta olivat korkeasti koulutetut ja ylemmät toimihenkilöt ja yrittäjät. Puoluekannan mukaan etenkin keskustan ja vasemmistoliiton kannattajat arvioivat, että somessa kivitetaan sopimattomaan käyttäytymiseen syyllistyneitä. Perussuomalaisten kannattajien keskuudessa oli hieman keskimäärää enemmän niitä, joiden mielestä somessa ollaan liiankin helläkätisiä.

Neljännes (26 %) ei osannut arvioida, miten ihmiset somessa käyttäytyvät. Keskimäärää useammin nämä olivat ikääntyneitä, eläkeläisiä ja työttömiä. Nämä ihmiset eivät itse seuraa somekeskusteluja aktiivisesti saatiikka itse osallistu niihin.

7 Suhtautuminen tieteen ja teknologian kehitykseen

7.1 Suhtautuminen työelämän muutosta ja ikääntymistä koskeviin väittämiin

Suomalaiset luovuttaisivat useimmat rutiinityöt roboteille ja torjuivat automaatiokehityksen jarruttamisen

Vuoden 2018 maaliskuussa toteutetussa tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten näkemyksiä tieteen ja teknologian vaikutuksista työelämään ja yhteiskuntaan. Samassa yhteydessä jäljitettiin myös asenteita robotiikkaa kohtaan.

Automaation, keinoälyn ja robottien kehittymisen uskotaan yleisesti vievän tulevaisuudessa lukuisten ihmisten työt. Hurjimmassa tulevaisuuden ennusteissa robottien ja automaation arvioidaan hävittävän jopa puolet ihmisten työpaikoista. Myönteisenä puolena monet tutkijat näkevät uudenlaisten töiden syntyvän ja tuottavuuden paranevan. Globalisaation myötä työpaikkoja on siirtynyt halvemman työvoiman maihin. Työt kuitenkin saattavat tehdä paluuta, kun automaatio ja robotiikka kehittyvät ja yleistyvät.

Selvä enemmistö (67 %) oli valmis hyväksymään (vaikka pitkän hampain) sen, että koneet ja robotit hoitavat tulevaisuudessa

useimmat rutiinityöt. Neljännes (29 %) asettui kapinaan tällaista kehitystä vastaan. Naiset, työntekijät, heikosti koulutetut ja työväenluokkaan samaistuvat paheksuivat muita useammin rutiinistöiden siirtymistä robottien vastuulle. Akateemisesti koulutetut ja ylemmät toimihenkilöt ottaisivat muita innokkaammin vastaan tällaisen tulevaisuudenkuvan.

Kolmannes (32 %) vastaajista oli vuoden 2018 maaliskuussa valmis hillitsemään automaatiota sillä perusteella, että robotit vievät ihmisten työpaikat. Enemmistö (58 %) kuitenkin torjui ehdotuksen automaatiokehityksen vauhdin vaimentamisesta. Automaation jarruttaminen kiehtoi muuta väestöä enemmän naisia, heikommin kouluttautuneita ja työntekijöitä. Ylemmät toimihenkilöt ja korkeasti koulutetut olivat päinvastaista mieltä ja saattaisivat jopa olla painamassa lisää kaasua.

Työelämää koskeviin hokemiin liittyy väite, jonka mukaan pitkät ja pysyvät työsuhteet ovat jäämässä historiaan, koska palkkatyö pirstaloituu pätkiksi ja projekteiksi. Teemaa selvitettiin väittämällä, jonka mukaan on hyväksyttävä pitkäaikaisten työsuhteiden häviäminen. Enemmistö (53 %) kansasta tyrmäsi ajatuksen, että pitkäaikaiset työsuhteet häviävät eikä niitä tulevaisuudessa enää ole. Kaksi viidestä (39 %) oli valmis nielemään ajatuksen.

Nuoret 18–30-vuotiaat (73 %) torjuivat väitteen pitkäaikaisten työsuhteiden kutistumisesta. Ikääntyneet, eläkeläiset ja yrittäjät suhtautuivat muita myönteisemmin työsuhteiden muuttumiseen pätkiksi ja projekteiksi.

Valtaosa (86 %) suomalaisista kuitenkin katsoi, että ihmisten pitää olla vastaisuudessa aktiivisempia oman työuransa suhteen huolehtimalla osaamisensa ja taitojensa kehittämisestä. Alle kymmenesosa (7 %) tohti kiistää sen, että ihmisten tulisi olla toimeliaampia oman työuransa suhteen.

Lähes joka toisen mielestä eläkeikärajoista pitäisi hankkiutua kokonaan eroon

Vuoden 2017 alussa Suomessa tuli voimaan suuri eläkeuudistus, jossa päätettiin nostaa asteittain eläkeikää ja sidottiin eläkkeiden taso eliniän odotteeseen. Eläkeuudistuksella tavoitellaan julkisen talouden kestävyysvajeen supistamista. Syntyvyyden lasku Suomessa on kuitenkin aiheuttanut uusia huolia, joudutaanko jossain

vaiheessa korottamaan eläkemaksuja, nostamaan eläkeikää ja mahdollisesti leikkaamaan eläkkeitä. Tällaisiin uhkakuviin on painetta, jos syntyvyyden laskua ei pystytä korvaamaan esimerkiksi maahanmuutolla, tehtävien automatisoinnilla, roboteilla tai keinoälyllä.

Yksi keino kestävyysvajeen lieventämiseen on se, että ihmiset pysyvät työelämässä mukana pidempään. Vaikka suomalaisten keski-ikä nousee, on vanhenemisen vauhti kuitenkin yksilöllinen. Voi kysyä, tulisiko eläkeikärajoista hankkiutua kokonaan eroon ja eläkkeelle siirtymisen määräytyä täysin yksilöllisesti. Ajatus eläkeikärajojen poistamisesta ja eläkkeelle siirtymisen määräytymisestä täysin yksilöllisesti jakoi kansan kahtia. Lähes puolet (46 %) suhtautui myönteisesti ja kaksi viidestä (39 %) torjui ajatuksen mahdottomana.

Yli 60-vuotiaat ja eläkeläiset torjuivat muita voimakkaammin ajatuksen eläkeikärajojen poistamisesta ja eläkkeelle siirtymisen määräytymisestä täysin yksilöllisesti. Ehdotus sai keskimäärää enemmän kannatusta keski-ikäisten (41–50-vuotiaat) keskuudessa (55 %).

Eliniän kasvun vauhdittaminen uusien lääkkeiden ja parempien hoitojen avulla arveluttaa monia

Ihmisten eliniän kohoamista on periaatteessa mahdollista vauhdittaa uusien lääkkeiden ja parempien hoitojen avulla. Keväällä 2018 vain kolmannes (35 %) väestöstä suhtautui myönteisesti siihen, että vanhenemista voitaisiin hidastaa niin, että ihmiset pysyisivät uusien lääkkeiden ja hoitojen avulla elämään terveinä jopa 110–120 vuoden ikään asti. Joka toinen (49 %) asettui vastustamaan tällaista visiota. Väittämä, jonka mukaan ihmisten elinikää ei pidä yrittää keinotekoisesti nostaa uusien lääkkeiden ja hoitojen avulla, sai enemmistön tuen (58 %).

Suhtautuminen tavoitteelliseen ihmisen eliniän kohottamiseen tieteen avulla oli yhteydessä vastaajan ikään. Nuoret ikäluokat olivat ikääntyneempiä jonkin verran innokkaampia hyväksymään sen, että uusien lääkkeiden ja hoitojen avulla vanhenemista voitaisiin viivästyttää. Yli 50-vuotiaat suhtautuivat selvästi keskimäärää varauksellisemmin tavoitteeseen eliniän nostamiseksi uusien lääketieteellisten innovaatioiden avulla.

7.2 Suhtautuminen robotiikkaan

Robotit lastenhoidossa arveluttavat suomalaisia

Robotiikkaan liittyvien tekniikoiden kehittyminen on ollut nopeaa, ja robotit ovat tulleet ihmisille paljon aiempaa tutummiksi. Valtaosa roboteista on vielä teollisuuden tarpeisiin tehtyjä, mutta erilaisia sosiaalisia palvelurobotteja testataan jo eri yhteyksissä kauppakeskuksissa ja hoitolaitoksissa.

Suhtautumista robotiikkaan ja teknologian saavutuksiin selvitettiin maaliskuussa 2018 kuudella kysymyksenasettelulla. Vastaajat ottivat kysymyksiin kantaa viisiportaisen asteikon avulla (erittäin myönteinen – erittäin kielteinen).

Enemmistö (57 %) suhtautui erittäin tai melko myönteisesti robotteihin kirurgisissa toimenpiteissä ja leikkauksissa. Vain viidesosalla (19 %) oli kielteisiä näkemyksiä. Koulutustaso oli yhteydessä mielipiteisiin. Mitä enemmän on koulutusta, sitä hyväksyvämmän asennoiduttiin robotteihin kirurgisissa toimenpiteissä.

Suhtautuminen palvelurobotteihin oli tuntuvasti varauksellisempaa. Väestöstä reilu neljännes (28 %) suhtautui robottihenkilö-autoihin myönteisesti ja lähes joka toinen (48 %) kielteisesti. Mitä enemmän palveluun liittyy sosiaalisuutta, sitä varauksellisemmiksi näkemykset muuttuivat. Selvä enemmistö (62 %) suomalaisista suhtautui kielteisesti robotteihin lastenhoidossa (valvonta, leikit, opetus). Vain viidennes (20 %) näki roboteista olevan hyötyä lasten hoivaamisessa.

Robotit vanhusten hoidossa saivat enemmän ymmärtämystä kuin lastenhoidossa. Kansalaisista kolmannes (34 %) suhtautui myönteisesti robottien apuun vanhusten huollossa (esimerkiksi nostaminen, tarjoilu, liikkuminen, viriketoiminta). Kielteisiä näkemyksiä oli kahdella viidestä (43 %). Eläkeläisistä joka toinen (48 %) suhtautui kielteisesti.

Eliniän pidentämiseen uusilla hoidoilla ja lääkkeillä ei löytynyt selkeää kantaa. Kolmannes (35 %) kannatti, neljännes (26 %) suhtautui neutraalisti ja kolmasosa (33 %) tyrmäsi tällaiset toimenpiteet. Koulutustaso selitti suhtautumista. Korkeasti koulutetut suhtautuivat keskimäärää myönteisemmin ja heikosti koulutettuneet muuta väestöä kielteisemmin.

8 Kiusaamisen yleisyys maassamme

Syyskuussa 2018 selvitettiin kansalaisten mielipiteitä ja arvioita kiusaamisesta maassamme. Johdannoksi aiheeseen vastaajille kerrottiin, mitä kiusaaminen tarkoittaa.

”Kiusaaminen on henkisen väkivallan muoto, jossa kiusaaja aiheuttaa mielipahaa, äärimmillään psyykkistä tai fyysistä vahinkoa toiselle ihmiselle. Kiusaaja kohdistaa toiseen henkilöön verbaalista, eleellistä, henkistä tai fyysistä aggressiota. Se voi olla hetkellistä tai pitkäkestoista, useimmiten tahallista toimintaa.”

Aluksi vastaajilta kysyttiin, kuinka yleistä tai harvinaista kiusaaminen on maassamme. Tämän jälkeen he ottivat kantaa siihen, onko heitä itseään joskus kiusattu ja ovatko he itse kiusanneet jotakuta.

Kansalaiset arvioivat kaikenlaisen kiusaamisen olevan yleistä

Valtaosa suomalaisista arvioi, että kiusaaminen kouluissa (86 %) ja netissä (83 %) on maassamme erittäin tai melko yleistä. Joka toinen (48 %) uskoi, että nettikiusaaminen on erittäin yleistä. Enemmistö (63 %) katsoi, että työpaikkakiusaaminen on myös melko yleistä maassamme. Yleisarvio kiusaamisesta painottui

selvästi siihen suuntaan, että kiusaaminen olisi maassamme joko erittäin tai melko yleistä (70 %).

Miehillä ja naisilla oli hieman erilaisia korostuksia näkemyksissään. Naiset kokivat kaikenlaisen kiusaamisen olevan yleisempää kuin miehet. Myös ikä oli yhteydessä arvioihin. Näkemykset kiusaamisen yleisyydestä kasvoivat nuorimman ikäluokan suuntaan. Nuorimmista, 18–30-vuotiaista, enemmistö ilmoitti netti- ja koulukiusaamisen olevan erittäin yleistä maassamme. Ikääntyneemmät, yli 60-vuotiaat, olivat selvästi varovaisempia arvioissaan.

Puoluekannalla oli yhteyttä näkemyksiin kiusaamisen yleisyydestä. Oppositio puolueiden kannattajat uskoivat kiusaamisen olevan yleisempää kuin hallituspuolueiden tukijat.

Enemmistö suomalaisista koki itse joutuneensa kiusatuksi

Suomalaisista kolmannes (33 %) ilmoitti, ettei ole itse koskaan joutunut kiusatuksi. Eniten kiusaamista tapahtuu tulosten mukaan kouluissa tai oppilaitoksissa. Joka toinen (49 %) ilmoitti, että häntä on kiusattu koulussa tai muussa oppilaitoksessa. Viidesosa (20 %) kansalaisista koki joutuneensa kiusatuksi työpaikalla. Alle kymmenesosa (8 %) arvioi olleensa nettikiusaamisen kohteena. Tuloksista voi tehdä sen johtopäätöksen, ettei nettikiusaaminen ehkä ole niin yleistä kuin kuvitellaan.

Kaiken kaikkiaan selvä enemmistö (59 %) väestöstä arvioi joutuneensa kiusatuksi jossakin paikassa elämänsä aikana. Yli neljännes oli sellaisia ihmisiä, joita oman ilmoituksen mukaan on kiusattu useammassa kuin yhdessä paikassa, siis esimerkiksi koulussa ja työpaikalla.

Kokemus kiusatuksi tulemisesta on keskimäärää yleisempää nuorempien ikäluokkien keskuudessa. Ikääntyneistä enemmistö (51 %) sanoi, ettei heitä itseään ole koskaan kiusattu missään.

Työttömät, pienituloiset ja työväenluokkaan samaistuvat ilmoittivat keskimäärää useammin tulleen kiusatuiksi. Tulosten mukaan vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat ovat joutuneet kiusatuiksi muita yleisemmin.

Yli neljännes suomalaisista arvioi itse kiusanneensa jotakuta

Suomalaisista yli neljännes (27 %) arvioi joskus kiusanneensa jotakuta joko koulussa, työpaikalla, netissä tai jossain muualla.

Useimmiten tätä on tapahtunut kouluissa tai oppilaitoksissa (21 %). Melko pieni osa kansalaisista tunnusti kiusanneensa työpaikalla (4 %), netissä (3 %) tai jossain muualla (3 %). Enemmistö (54 %) uskoi, ettei ole koskaan syylistynyt kiusaamiseen.

Sukupuoli ja ikä ovat yhteydessä arvioihin. Miehet (32 %) uskoivat naisia (21 %) useammin kiusanneensa jotakuta. Nuoret ikäluokat tunnustivat kiusanneensa yleisemmin kuin varttuneemmat. 18–30-vuotiaista yli kolmannes (36 %) arvioi joskus kiusanneensa toista ihmistä. Yli 60-vuotiaista näin ajatteli vain kuudesosa (17 %).

Puoluekannalla oli sikäli yhteyttä, että perussuomalaisten, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat katsoivat kiusanneensa muita ihmisiä keskimäärää yleisemmin. He myös arvioivat muita useammin tulleen itse kiusatuiksi.

Kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen ovat yhteydessä toisiinsa. Valtaosa (81 %) muita ihmisiä kiusanneista koki itse joutuneensa joskus kiusatuksi. Niistä, jotka eivät omien sanojensa mukaan olleet koskaan kiusanneet, alle puolet (49 %) arvioi itse joutuneensa kiusatuksi.

9 Miten maamme muuttuu vai muuttuuko?

Turvattomuus ja jännitteet maassamme lisääntyvät

Syyskuussa 2018 Ilmapuntari-tutkimuksessa selvitettiin näkemyksiä maamme kehityksestä tulevaisuudessa. Vastaajille esitettiin joukko asioita ja kysyttiin, miten he arvioivat maan muuttuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Kolmestakymmenestä punninnan kohteena olevasta asiasta löytyi vain neljä tapausta, joissa suomalaisten enemmistö odotti kehityksen maassamme kulkevan parempaan suuntaan. Nämä asiat olivat sukupuolten tasa-arvo (58 %), maamme vetovoima matkailukohteena (53 %), harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet (52 %) sekä kauppapalvelut ja kulutusmahdollisuudet (51 %). Optimistiset näkemykset peittosivat pessimistiset myös silloin, kun arvioitiin kaupunkien kehitystä ja yritystoiminnan vireyttä.

Useimmilta osin näkemykset kääntyivät enemmänkin pessimistisiksi. Löytyi kymmenen asiaa, jossa suomalaisten enemmistö odotti kehityksen maassa kulkevan vääjäämättömästi huonompaan suuntaan. Näihin kuuluivat asumisen kustannukset (75 %), maaseudun kehitys (68 %), terveys- ja sosiaalipalvelut (61 %), rikollisuus (60 %), eri yhteiskuntaryhmien väliset jännitteet

(59 %), terrorismin uhka (58 %), luottamus päättäjiin (56 %), ympäristön tila (55 %), maahanmuuton seuraamukset (54 %) ja maan velkaantuminen (51 %). Lähes joka toinen (45 %) epäili myös sosiaalisen epätasa-arvon kasvavan sekä kaksi viidestä so-tilaallisten uhkien lisääntyvän (41 %) ja kansalaisten elintason taantuvan (40 %).

Tuloksista huokui tulevaisuuden kuva, jossa peruspalvelut rapautuvat, turvattomuus ja yhteiskunnalliset jännitteet voimistuvat sekä luottamus päättäjiin heikkenee. Enemmistö väestöstä koki yhteiskunnan muuttuvan enenevästi turvattomaksi ja epämieluisaksi. Vastapainoksi kulutus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet maassa voisivat lisääntyä, ainakin niiden osalta, joilla siihen on varaa.

Asioita, jotka säilyisivät ennallaan, ei tulosten mukaan juuri löytynyt. Monissa kohdin näkemykset tulevaisuudesta kuitenkin polarisoituvat. Väestö jakaantui kutakuinkin tasan optimisteihin ja pessimisteihin koulutusta, kilpailukykyä ja maan taloutta koskevissa muutosarvioissa. Samanlainen kahtiajako ilmeni näkemyksissä elämisen laadun, suvaitsevaisuuden ja yhteiskunnallisen osallistumisen kehityksestä.

Naiset ovat huolissaan terveys- ja sosiaalipalveluiden kehityksestä

Sosiaalinen hyväosaisuus selittää eräiltä osin näkemyksiä tulevaisuudesta. Heikommin koulutetut, työntekijät ja pienempituloiset olivat keskimäärää useammin huolissaan taloudellisen hyvinvoinnin, elämisen laadun, rikollisuuden ja maahanmuuton kehityksestä maassamme. Korkeasti koulutetut ja hyväosaisten olivat pääsääntöisesti optimistisempia.

Naisten ja miesten erot eivät olleet järisyttävän suuria. Naiset osoittautuivat kuitenkin miehiä huolestuneemmiksi terveys- ja sosiaalipalveluista sekä luonnosta ja ympäristöstä. Miehet murehtivat naisia yleisemmin, että kansalaisten yhteiskunnallinen osallistuminen vähenee ja luottamus päättäjiin murenee. Taloudellisen hyvinvoinnin ja kilpailukykyyn osalta miehet olivat naisia jonkin verran optimistisempia.

Nuorten ja ikääntyneiden eroista voi todeta, että nuorten, 18–30-vuotiaiden, keskuudesta löytyi keskimäärää enemmän

niitä, jotka pitivät todennäköisenä koulutusmahdollisuuksien ja maan talouden tilan heikkenemistä. Nuoret suhtautuivat myös maan matkailullisen vetovoiman kehittymiseen keskimäärää useammin epäilevästi. Ikääntyneet, yli 60-vuotiaat, kohdistivat nuoria enemmän pessimistisiä visioita sosiaaliseen tasa-arvoon, terveys- ja sosiaalipalveluihin, maahanmuuttoon ja rikollisuuteen.

Keskustan ja kokoomuksen kannattajat toiveikkaina – perussuomalaisen ja vasemmistoliiton tukijat alakuloisia

Eri puolueiden kannattajilla oli syyskuussa 2018 jokseenkin yhteinen näkemys siitä, että sukupuolten tasa-arvo, kulutus- ja harrastusmahdollisuudet sekä maan vetovoima matkailukohteena muuttuvat vastaisuudessa parempaan suuntaan. Yleisimmät murheet olivat myös pitkälle samoja. Tuskallisimmiksi kipupisteiksi oletettiin kehittyvän etenkin asumisen, maaseudun olojen, terveys- ja sosiaalipalveluiden, rikollisuuden ja yhteiskunnallisten jännitteiden voimistumisen.

Päähallituspuolueiden, keskustan ja kokoomuksen, kannattajat olivat selvästi keskimäärää toiveikkaampia maan kehityksen osalta kuin muiden puolueiden tukijat. Keskustan ja kokoomuksen kannattajat uskoivat muita tuntuvasti yleisemmin toimeentulon, työllisyyden ja elämisen laadun maassa kohentuvan. Muiden puolueiden kannattajien arviot painuivat näissä kohdin pikemminkin pakkasen puolelle.

Perussuomalaisen ja vasemmistoliiton kannattajat löysivät muutostarvioissa toisensa. Heillä oli taipumusta epäillä lähes kaikkien asioiden kulkeutuvan huonompaan suuntaan seuraavan kymmenen vuoden aikana. Näiden puolueiden kannattajille valo näytti sarastavan lähinnä kauppa- ja harrastusmahdollisuuksien lisääntymisenä.

Suomalaisilla eriäviä näkemyksiä elinolojen kehityksestä maassamme

Yleisen käsityksen mukaan elinolot muodostavat terveyden ja koetun hyvinvoinnin perustan. Tutkimuksessa vastaajat arvioivat, miten elinolot maassamme kokonaisuutena kehittyvät.

Suomalaisilla ei ollut syksyllä 2018 yksimielistä näkemystä asiasta. Kolmannes (34 %) oletti elinolojen maassamme kokonaisuutena

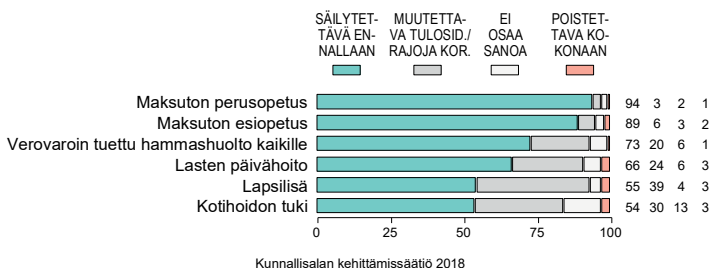
heikentyvän seuraavan kymmenen vuoden aikana. Reilu neljännes (28 %) arveli elinolojen kohentuvan, ja noin neljännes (25 %) ei uskonut mitään muutosta tapahtuvaksi.

Keskimäärää enemmän alakuloa ilmeni keski-ikäisten, työntekijöiden ja pienituloisten keskuudessa. Perussuomalaisten ja vasemmistoliiton kannattajat uskoivat muita yleisemmin elinolojen maassamme kurjistuvan. Keskustan ja kokoomuksen tukijat olivat muita useammin toiveikkaita.

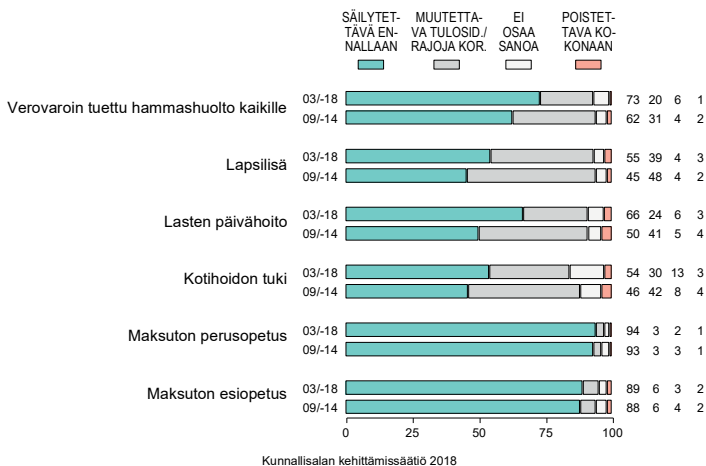
Yhteiskunnallisen keskustelun seuraamisella oli yhteyttä arvioihin elinolojen muuttumisesta maassamme. Ne, jotka seurasiivat poliittista ja yhteiskunnallista keskustelua mediasta, suhtautuivat elinolojen kehittymiseen keskimäärää toiveikkaammin. Heikosti yhteiskunnallista keskustelua seuraavista suurempi osa otaksui, ettei elinoloissa tapahdu mitään oleellisia muutoksia.

KUNTA-ASENTEET 2018

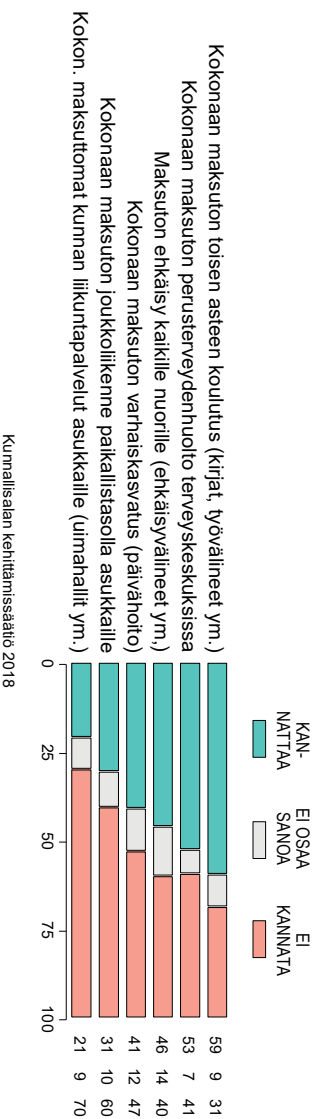
Kuvio 1. MITÄ SEURAAVILLE SUBJEKTIIVISILLE OIKEUKSILLE TULISI TEHDÄ TULEVAISUUDESSA (%).

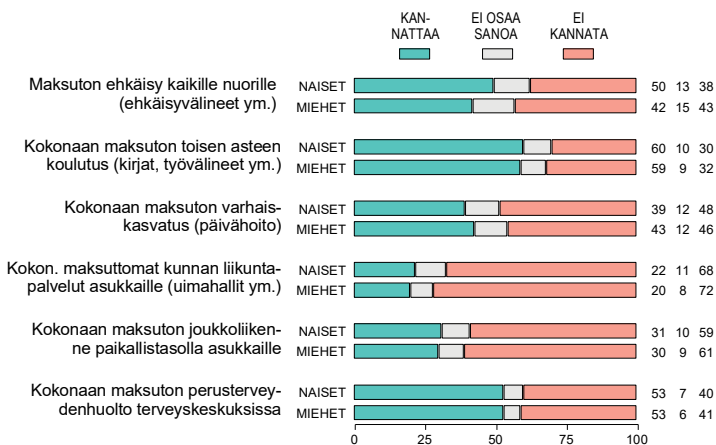
Kuvio 2. MITÄ SUBJEKTIIVISILLE OIKEUKSILLE TULISI TEHDÄ TULEVAISUUDESSA (%).

Kuvio 3. TULISIKO PALVELUIDEN MAKSUTTOMUUS SEURAUVISSA ASIOISSA JÄRJESTÄÄ SITEN, ETTÄ KUSTANNUKSET KATETTAISIIN KORKEAMPINA VEROINA (%).

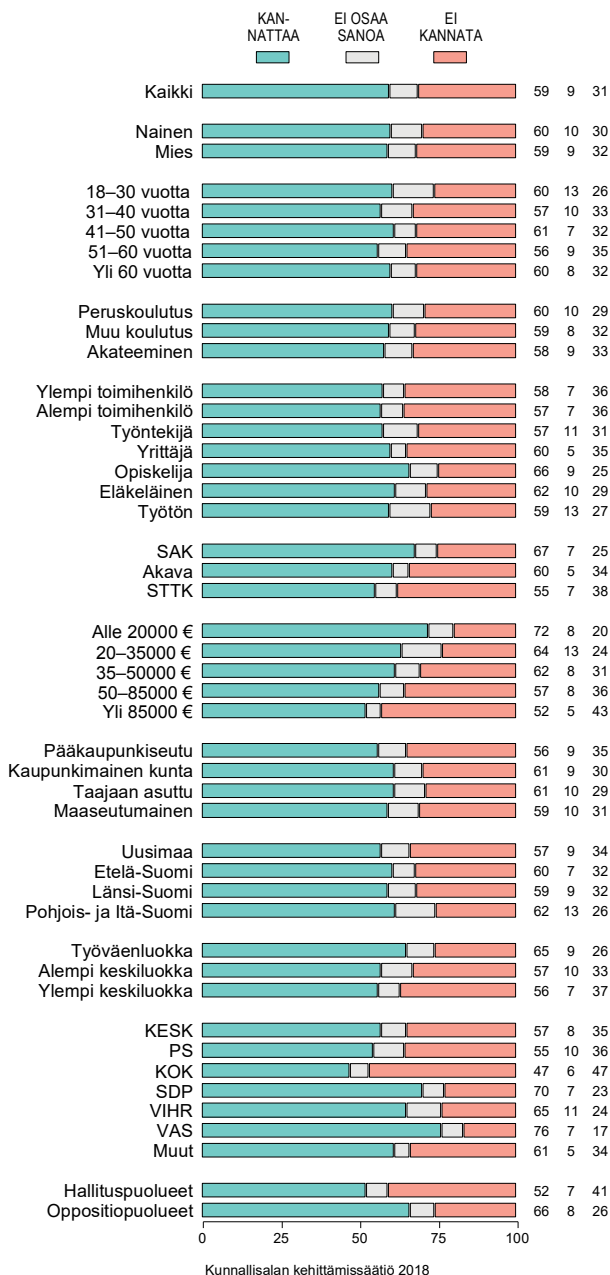

Kuvio 4. TULISIKO PALVELUIDEN MAKSUTTOMUUS JÄRJESTÄÄ SITEN, ETTÄ KUSTANNUKSET KATETTAISIIN KORKEAMPINA VEROINA: NAISTEN vs. MIEHETNÄKEMYKSET (%).

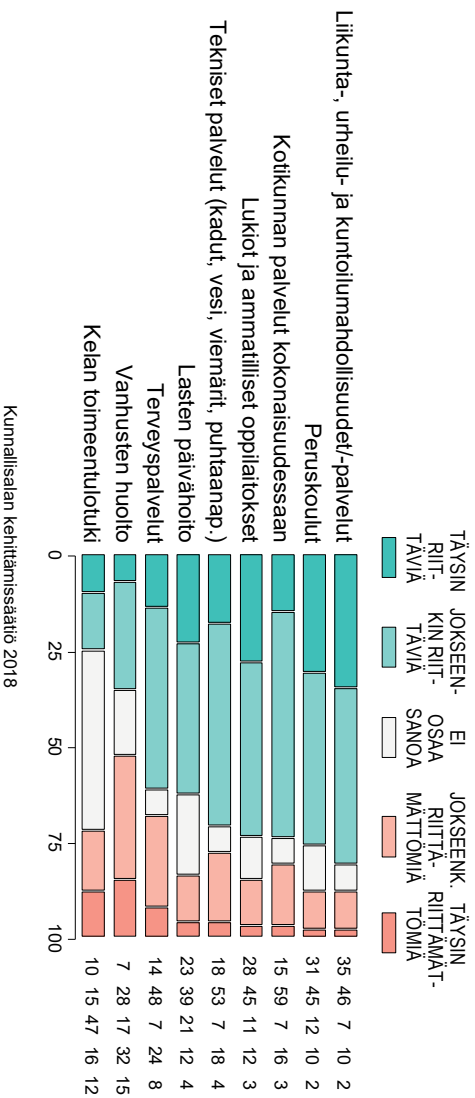

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

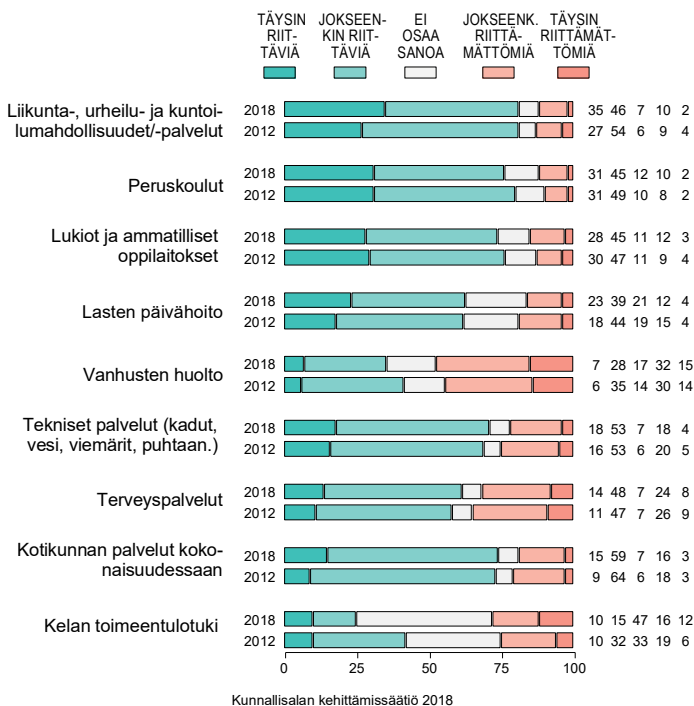
Kuvio 5. TULISIKO PALVELUIDEN MAKSUTTOMUUS JÄRJESTÄÄ SITEN, ETTÄ KUSTANNUKSET KATETTAISIIN KORKEAMPINA VEROINA: KOKONAAN MAKSUTON TOISEN ASTEEN KOU-
LUTUS (lukion ja ammatillisten oppilaitosten kirjat, työvälineet, tarvikkeet) (%).

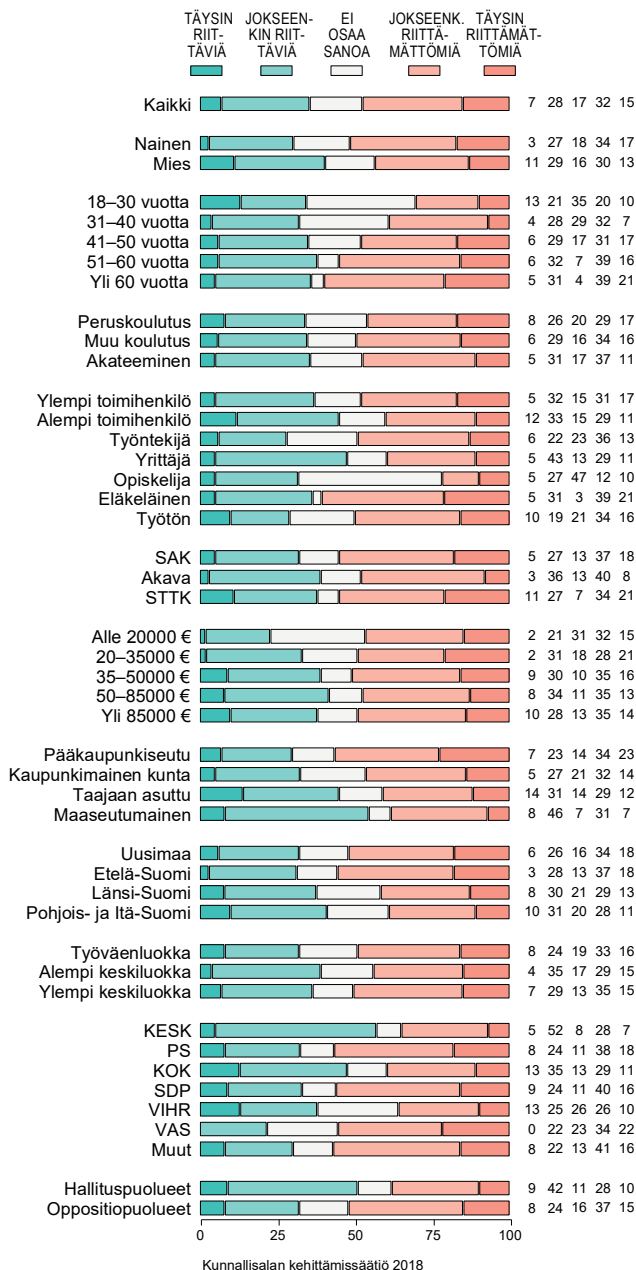
Kuvio 6. KUINKA RIITTÄVIÄ TAI RIITTÄMÄTTÖMIÄ KUNNALLISET PALVELUT OVAT KOTIKUNNASSA NIIDEN TARPEESEEN NÄHDEN (%).

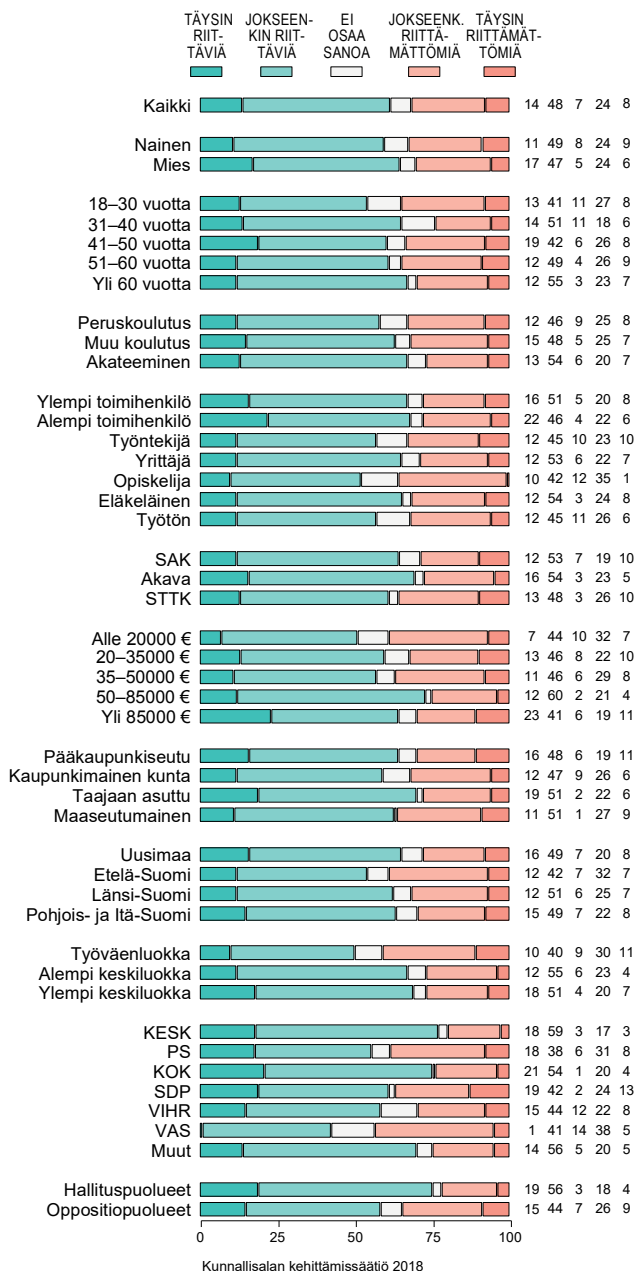
Kuvio 7. KUINKA RIITTÄVIÄ KUNNALLISET PALVELUT OVAT KOTIKUNNASSA: ARVIOT VUOSINA 2012 JA 2018 (%).

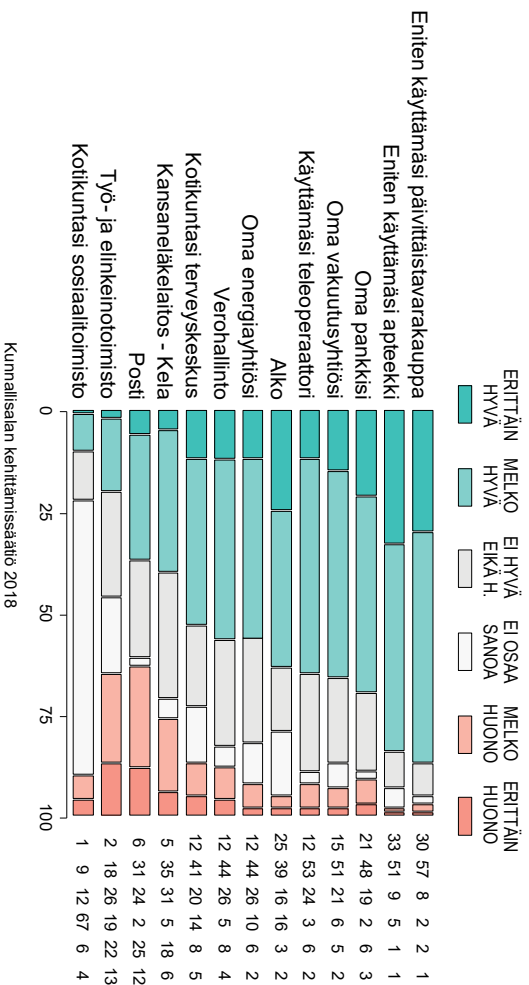
Kuvio 8. KUNNALLISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS:
VANHUSTEN HUOLTO (%).

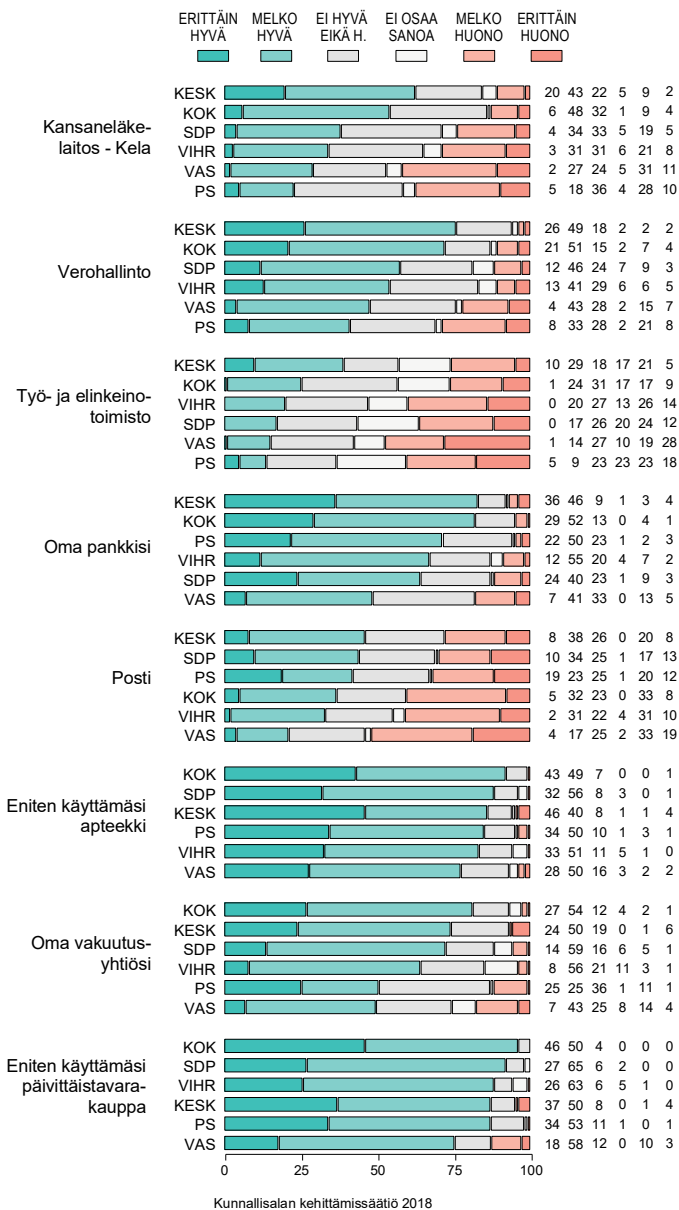
Kuvio 9. KUNNALLISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS:
TERVEYSPALVELUT (%).

Kuvio 10. MILLAISEN YLEISARVOSANAN ANTAA SEURAVILLE PALVELUJA TARJOAVILLE JULKISILLE TAHOILLE JA YKSITYISILLE YRITYKSILLE NIIDEN TOIMINNASTA (%).

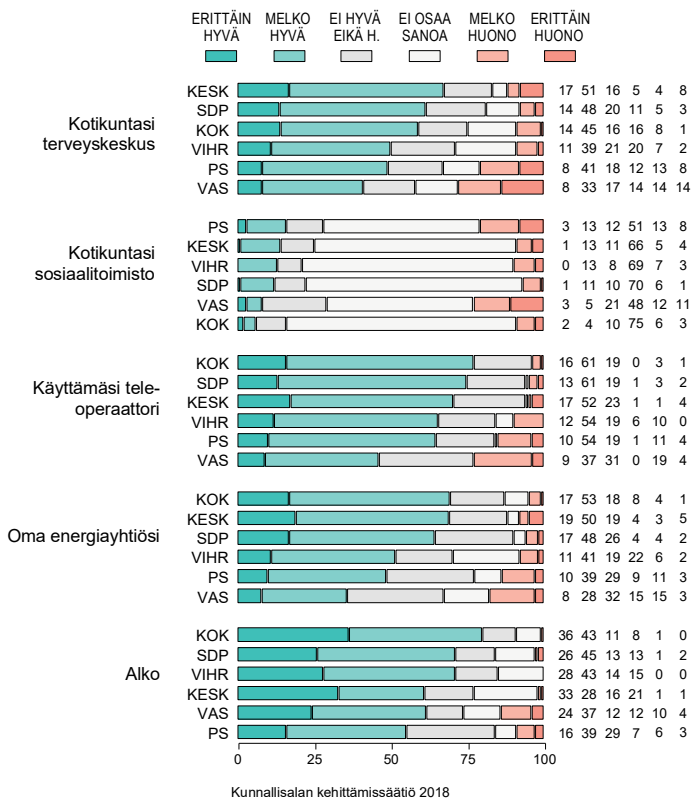

Kuvio 11. YLEISARVOSANAT PALVELUJA TARJOAVILLE JULKISILLE JA YKSITYISILLE TOIMIJOILLE (%).

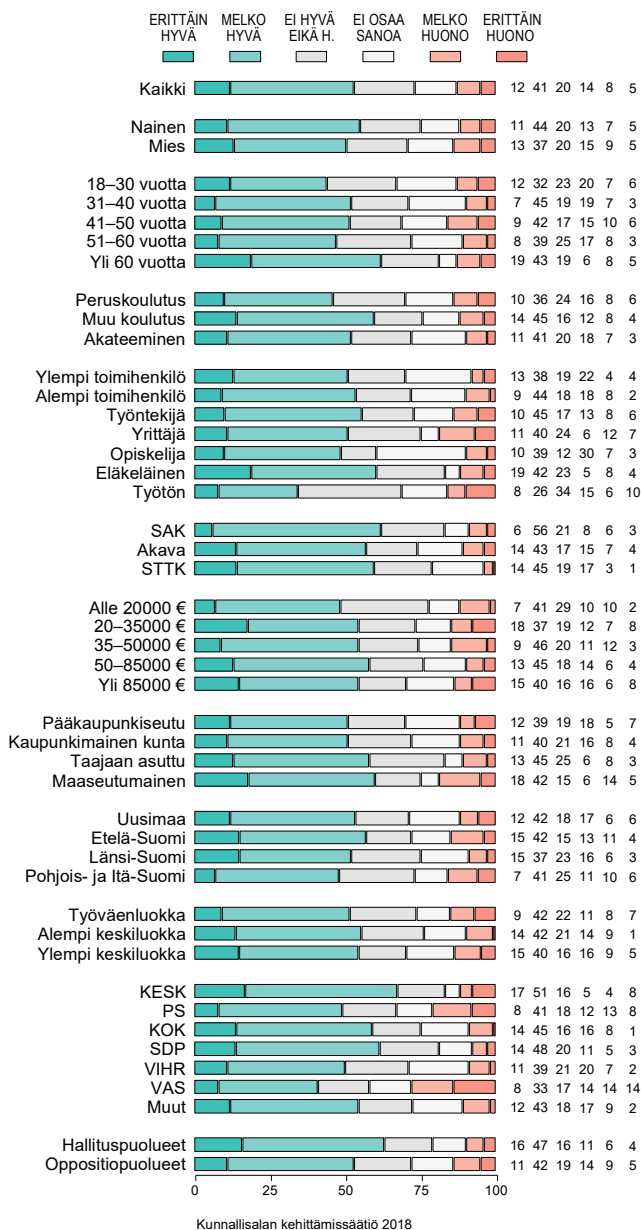

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

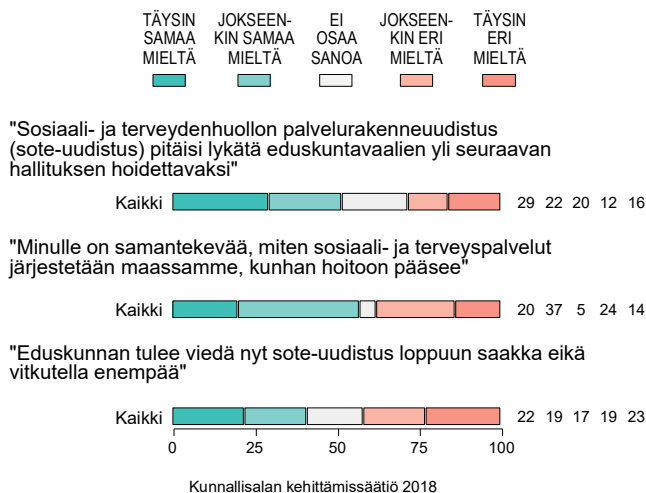
Kuvio 12. YLEISARVOSANAT PALVELUJA TARJOAVILLE JULKISILLE JA YKSITYISILLE TOIMIJOILLE (%).

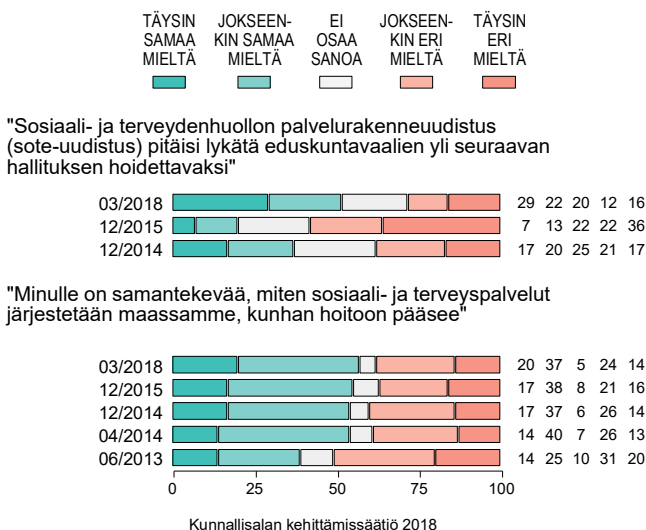
Kuvio 13. YLEISARVOSANAT PALVELUJA TARJOAVILLE JULKISILLE JA YKSITYISILLE TOIMIJOILLE: KOTIKUNTASI TERVEYSKESKUS (%).

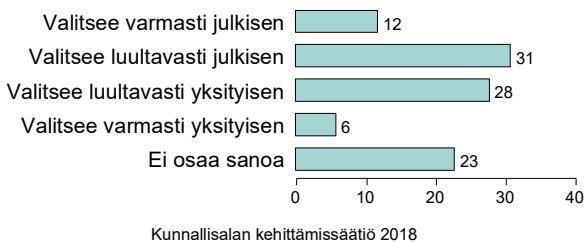
Kuvio 14. SUHTAUTUMINEN SOTE-UUDISTUSTA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

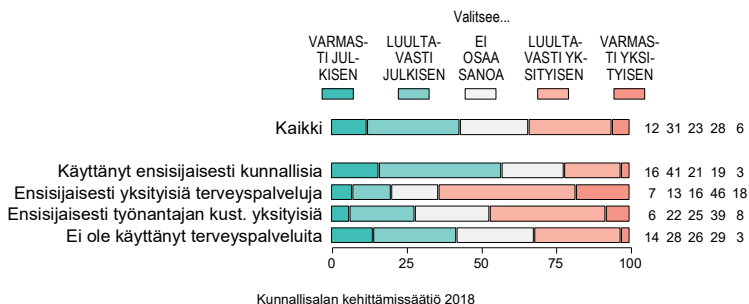
Kuvio 15. SUHTAUTUMINEN SOTE-UUDISTUSTA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

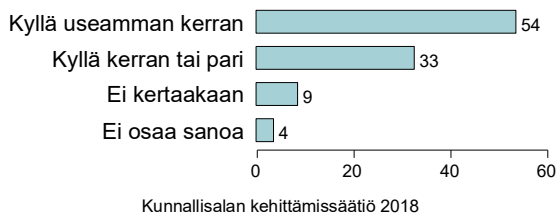
Kuvio 16. MITEN USKOO ITSE MENETTELEVÄNSÄ, JOS VALITTAVANA ON JULKINEN JA YKSITYINEN TERVEYSKESKUS (%).

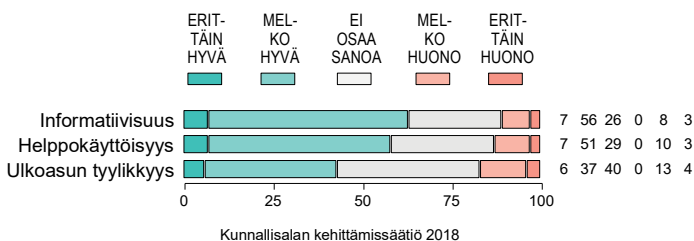
Kuvio 17. MITEN USKOO MENETTELEVÄNSÄ, JOS VALITTAVANA ON JULKINEN JA YKSITYINEN TERVEYSKESKUS: ARVIOT SEN MUKAAN, MINKÄLAISIA TERVEYSPALVELUITA ON ENSISIJAJAISESTI KÄYTTÄNYT VIIMEKSI KULUNEEN PARIN VUODEN AIKANA (%).

Kuvio 18. ONKO VIERAILLUT OMAN KOTIKUNTANSA VERKKOSIVUILLA (etsinyt tietoa tai palveluita esim. kirjasto, terveydenhuolto, rakentaminen jne.) (%).

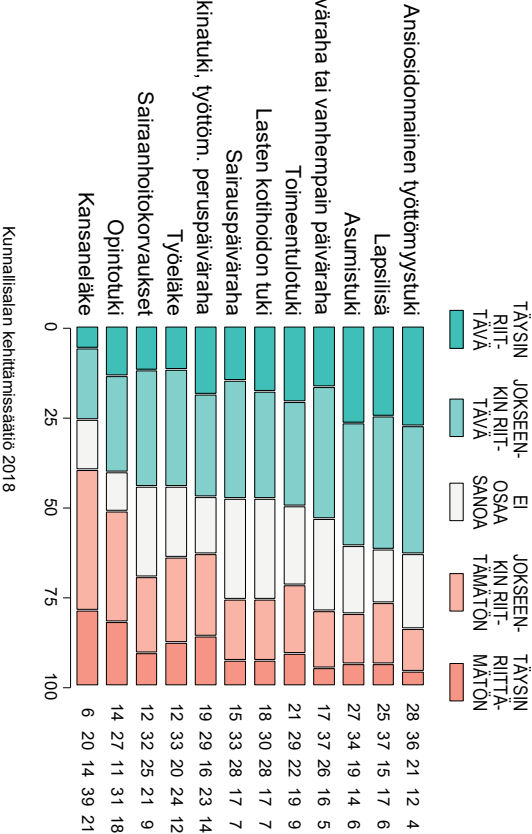

Kuvio 19. MILLAINEN KÄSITYS ITSELLÄ ON ASUINKUNNAN KOTISIVUJEN TOIMIVUUDESTA (jos vierailut, %).

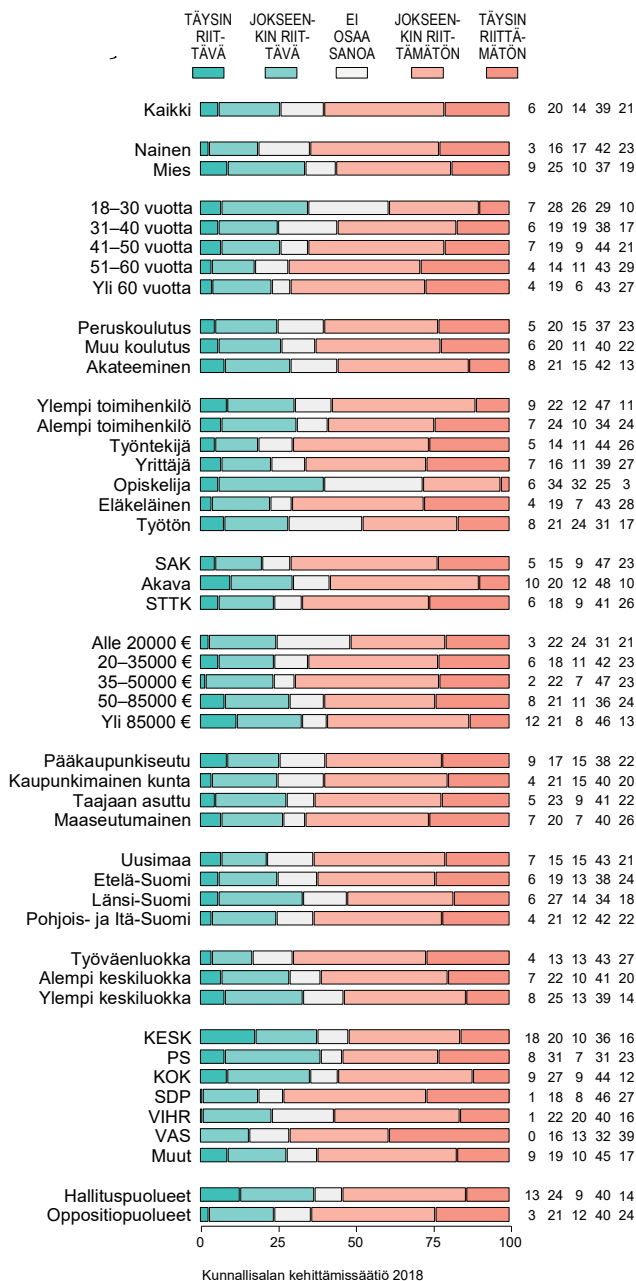

NÄKEMYKSET SOSIAALITURVAETUUKSIEN RIITTÄVYYDESTÄ

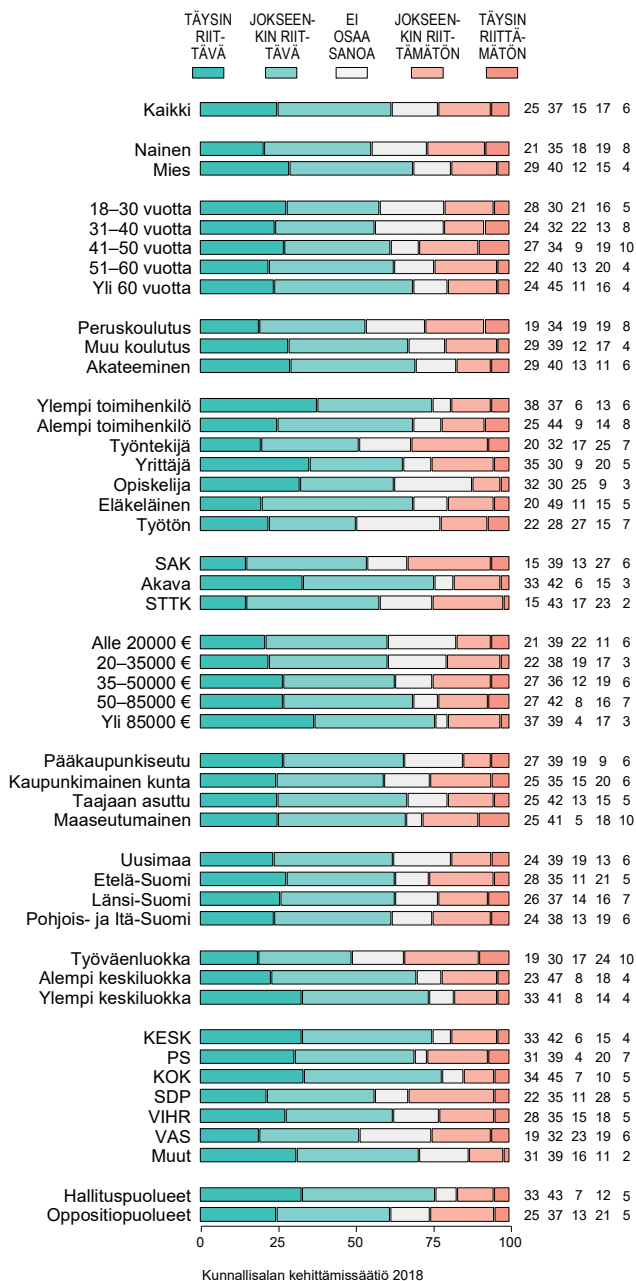
Kuvio 20. KUINKA RIITTÄVINÄ PITÄÄ SOSIAALITURVAETUUKSIA JA NIIDEN LUONTEISIA ETUUKSIA (%).

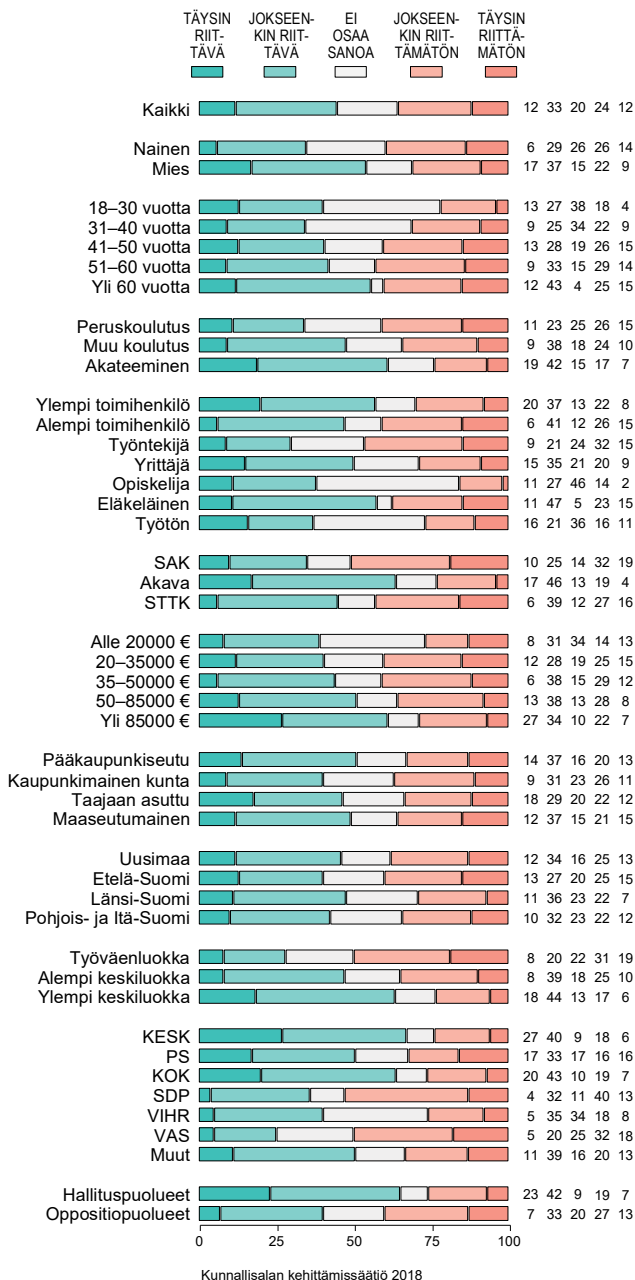
Kuvio 21. KUINKA RIITTÄVINÄ PITÄÄ SOSIAALITURVAETUUKSIA: KANSANELÄKE (%).

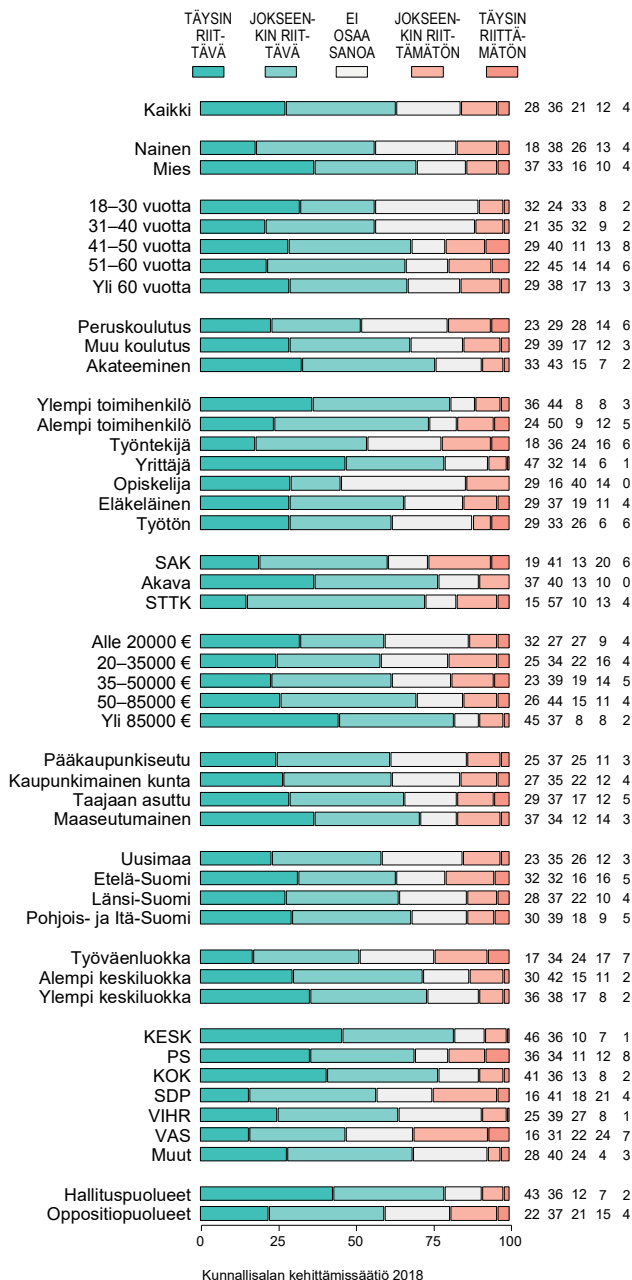
Kuvio 22. KUINKA RIITTÄVINÄ PITÄÄ SOSIAALITURVAETUUKSIA: LAPSILISÄ (%)

Kuvio 23. KUINKA RIITTÄVINÄ PITÄÄ SOSIAALITURVAETUUKSIA: TYÖELÄKE (%).

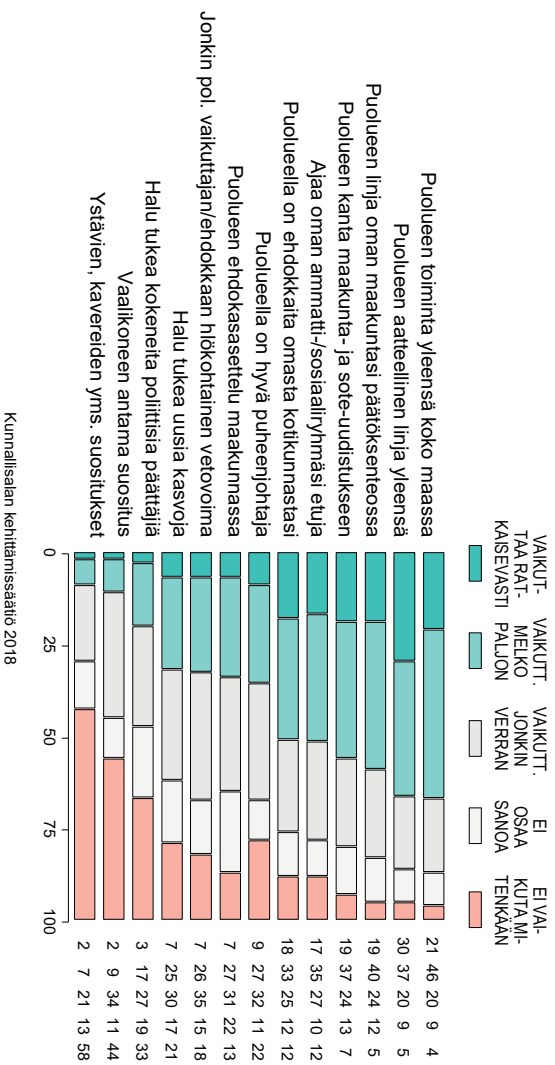

Kuvio 24. KUINKA RIITTÄVINÄ PITÄÄ SOSIAALITURVAETUUKSIA:
ANSIOSIDONNAINEN TYÖTTÖMYYSTUKI (%).

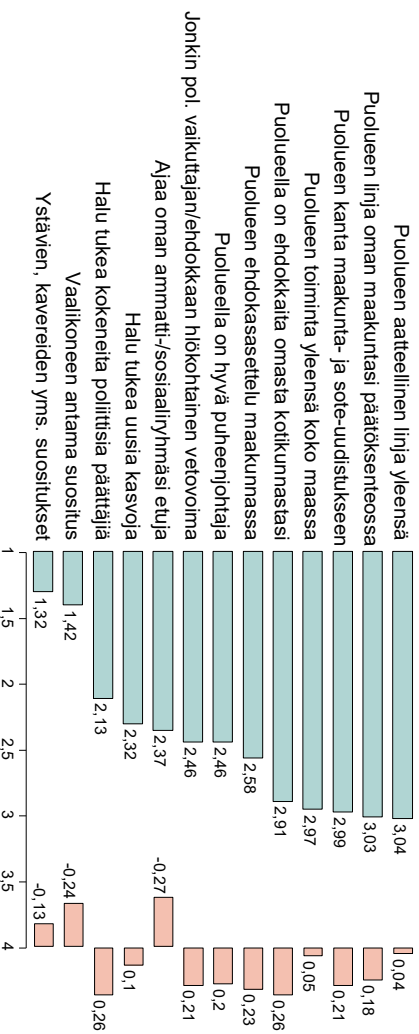
SUHTAUTUMINEN MAAKUNTAVAALEIHIN JA ÄÄNESTÄMISEEN

Kuvio 25. KUINKA PALJON ERI TEKIJÄT VAIKUTTAVAT SIHEN, MINKÄ PUOLUEEN TAI MUUN RYHMITTYMÄN EHDOKASTA ÄÄNESTÄÄ MAAKUNTAVAALEISSA (tekijäjä osin lyhennetty, %).

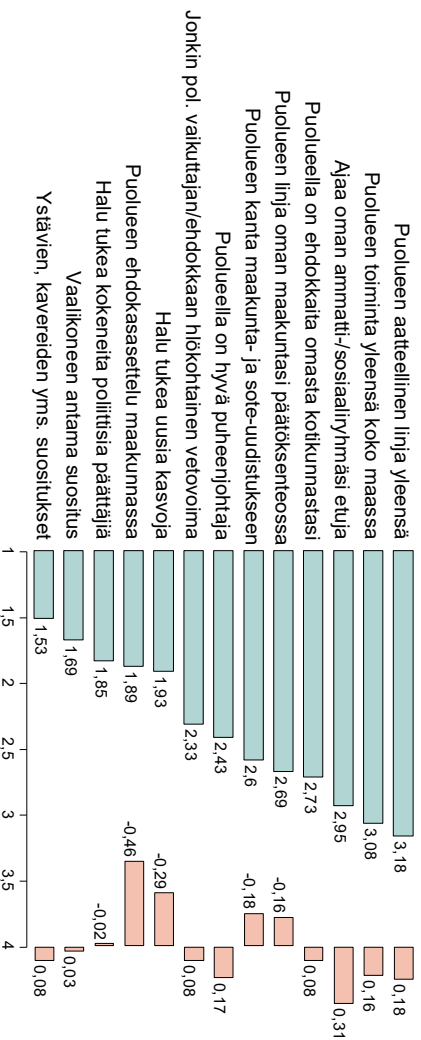
Kunnallisalan kehittämissäätiö 2018

Kuvin 26. ERI TEKIJÖIDEN VAIKUTUS SIIHEN, MINÄ PUOLUEEN TAI MUUN RYHMITTYMÄN EHDOKASTA ÄÄNESTÄÄ MAAKUNTAVAALEISSA: KESKÄ KÄNNÄTTÄJÄEN ARVIOIT (asteikkokeskianvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskianvosta).

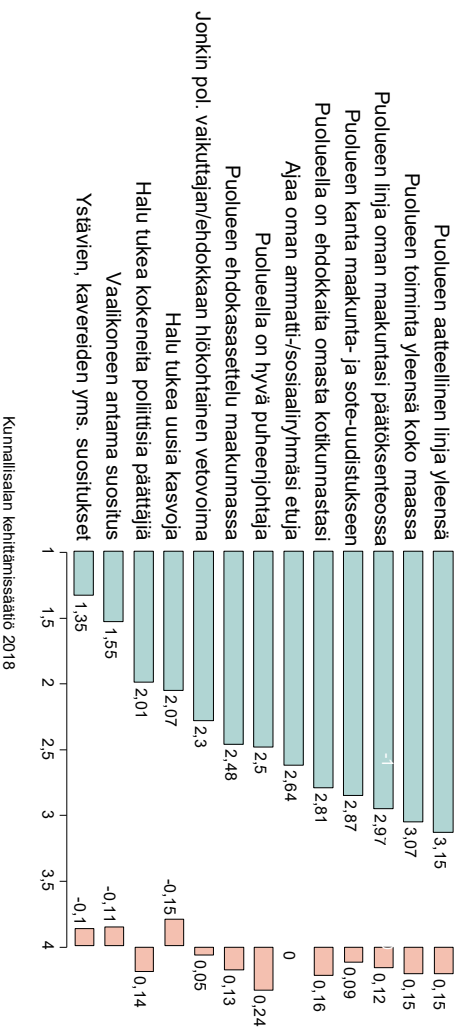
Kunnallissalan kehittämässä 2018

Kuvio 27. ERI TEKIJÖIDEN VAIKUTUS SIIHEN, MINKÄ PUOLUEEN TAI MUUN RYHMITYMÄN EHDOKASTA ÄÄNESTÄÄ MAAKUNTAVAALIEISSA: PS:n KANINATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

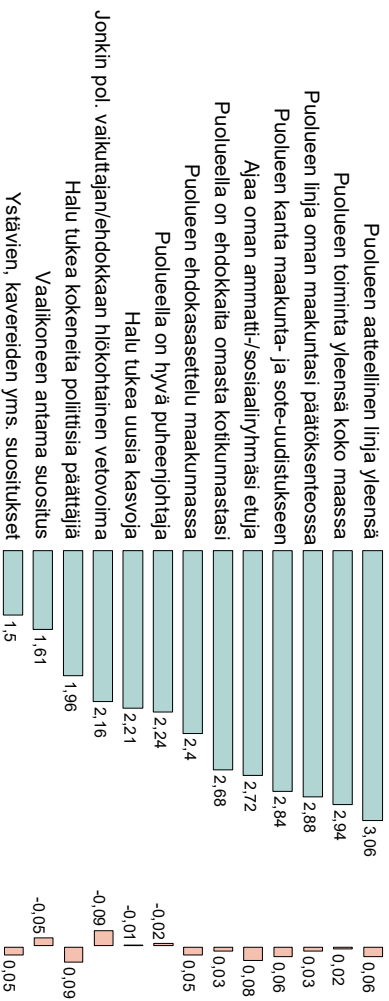
Kunnallisaian kehittämissäätiö 2018

Kuvio 28. ERI TEKIJÖIDEN VAIKUTUS SIHEN, MINKÄ PUOLUEEN TAI MUUN RYHMITTYMÄN EHDOKASTA ÄÄNESTÄÄ MAAKUNTAVAALEISSA: KOKO KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

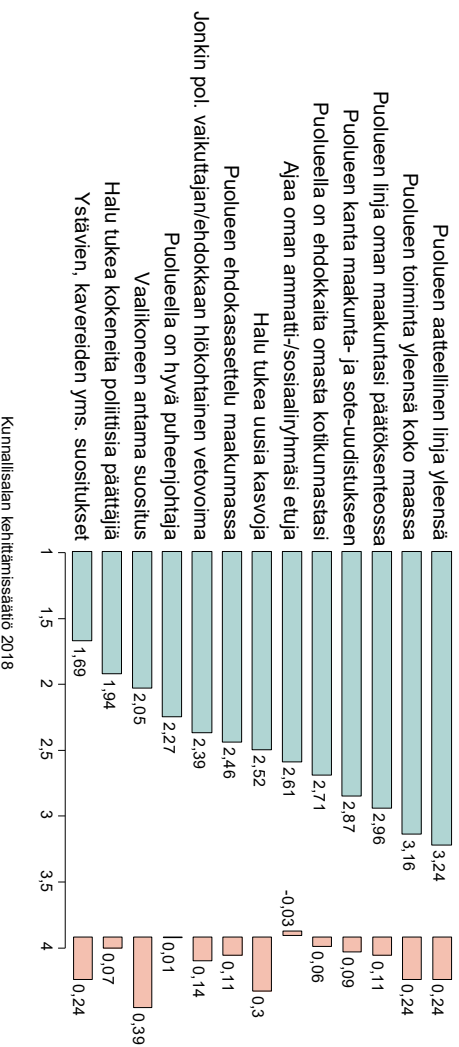
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

Kuvio 29. ERI TEKIJÖIDEN VAIKUTUS SIIHEN, MINKÄ PUOLUEEN TAI MUUN RYHMITYMÄN EHDOKASTA ÄÄNESTÄÄ MAAKUNTAVAALEISSA: SDP:n KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvo ja sen niiden polkkeamat koko väestön keskiarvosta).

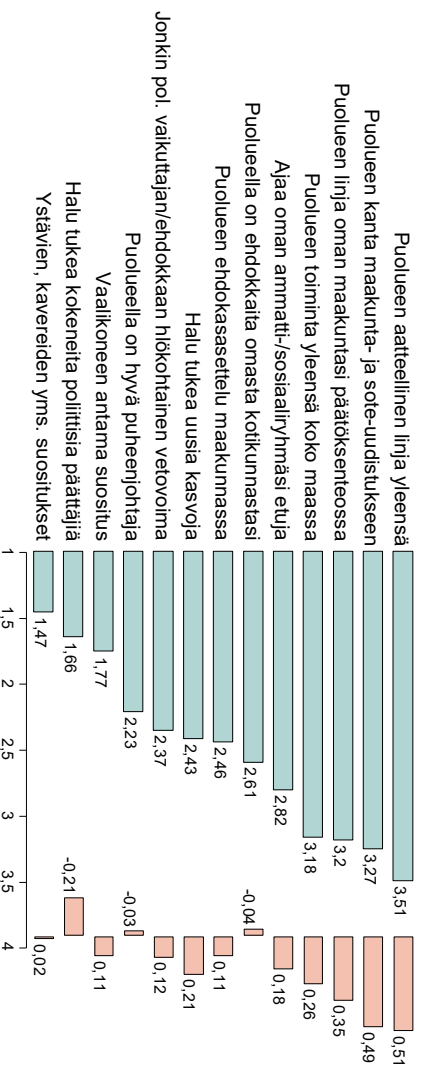
Kunnallisalan kehittämissäätiö 2018

Kuvio 30. ERI TEKIJÖIDEN VAIKUTUS SIIHEN, MINKÄ PUOLUEEN TAI MUUN RYHMITYMÄN EHDOKASTA ÄÄNESTÄÄ MAAKUNTAVAALEISSA: VIHRI KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

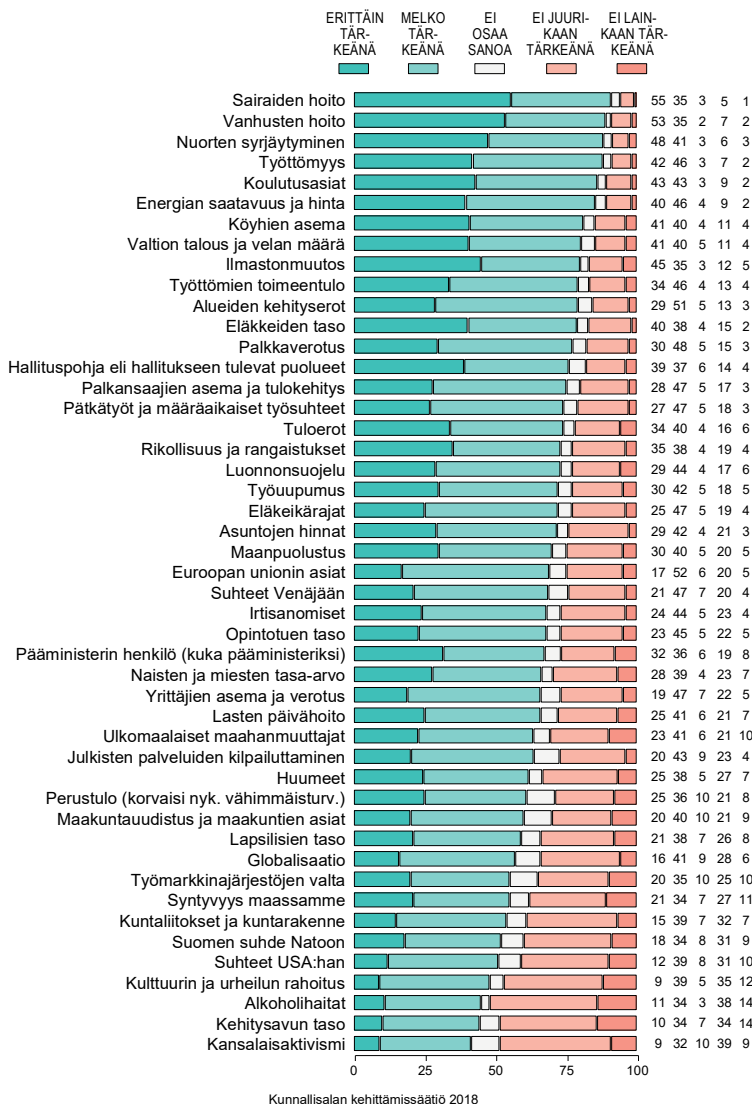
Kuvio 31. ERI TEKIJÖIDEN VAIKUTUS SIIHEN, MINKÄ PUOLUEEN TAI MUUN RYHMITTÄMÄN EHDOKASTA ÄÄNESTÄÄ MAAKUNTAVAALEISSA: VASN KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskarvosta).

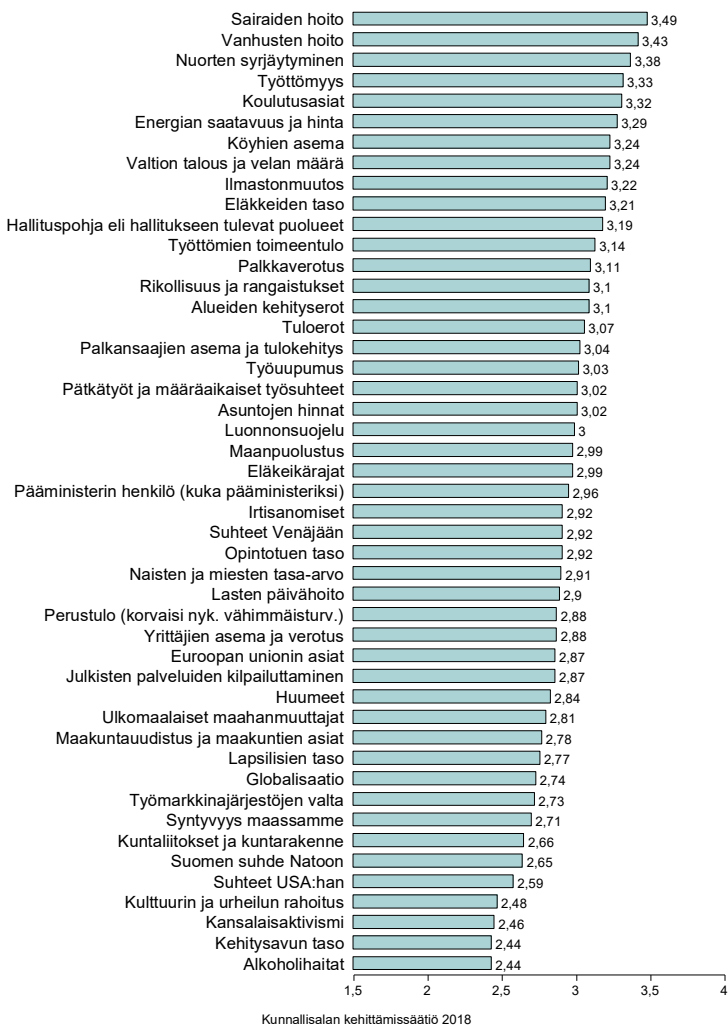
Kunnallisaian kehittämissäätiö 2018

EDUSKUNTAVAALIEN ENNAKKOASETELMA

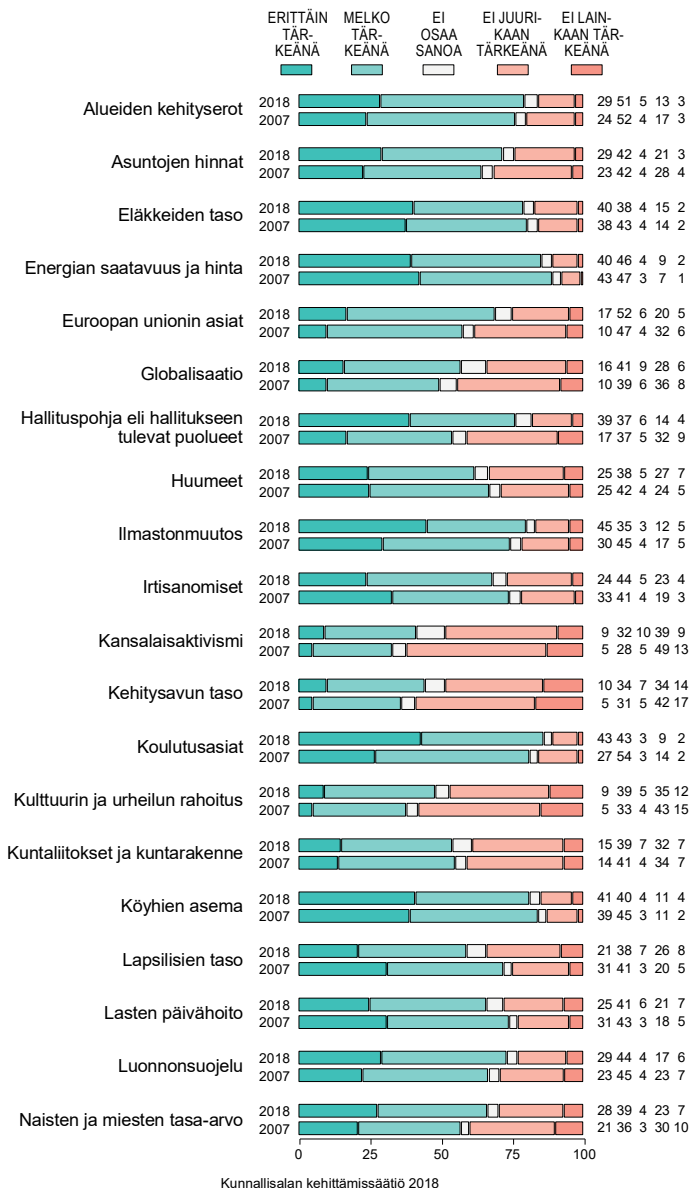
Kuvio 32. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ ERI ASIOIHIN VAIKUTTAMISTA HUHTIKUUN EDUSKUNTAVAALEISSA (%)

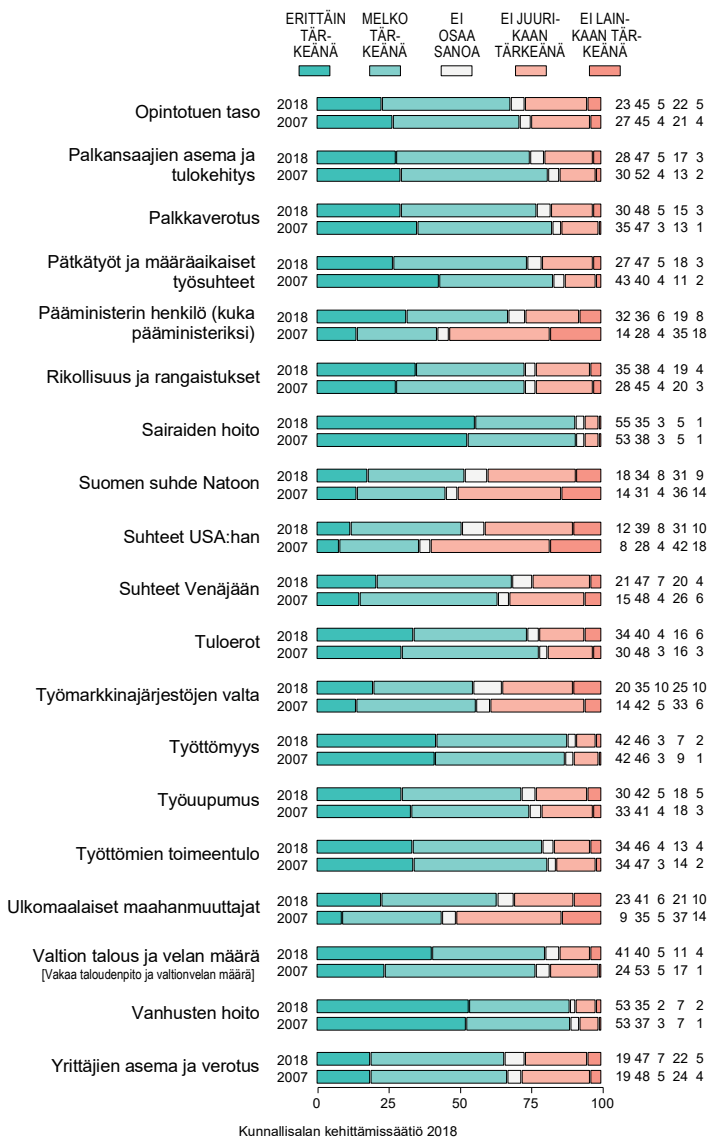
Kuvio 33. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ ERI ASIOIHIN VAIKUTTAMISTA HUHTIKUUN EDUSKUNTAVAALIEISSA (asteikkokeskiarvot).

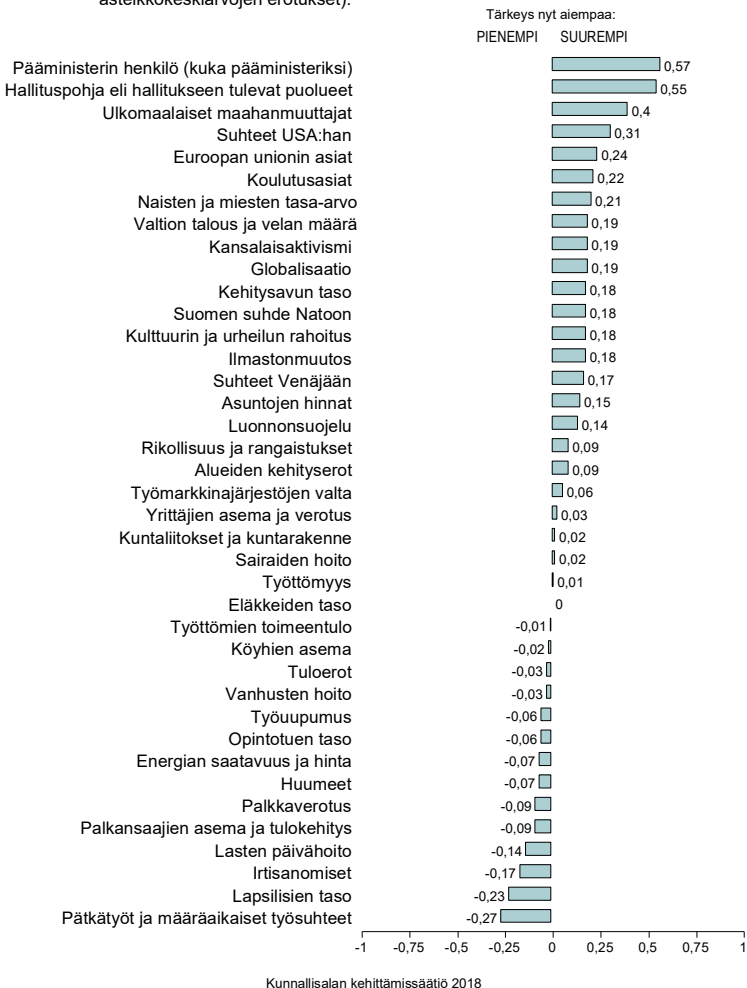
Kuvio 34. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ ERI ASIOIHIN VAIKUTTAMISTA EDUSKUNTA-
VAALEISSA: ARVIOT VUOSINA 2007 JA 2018 (%).

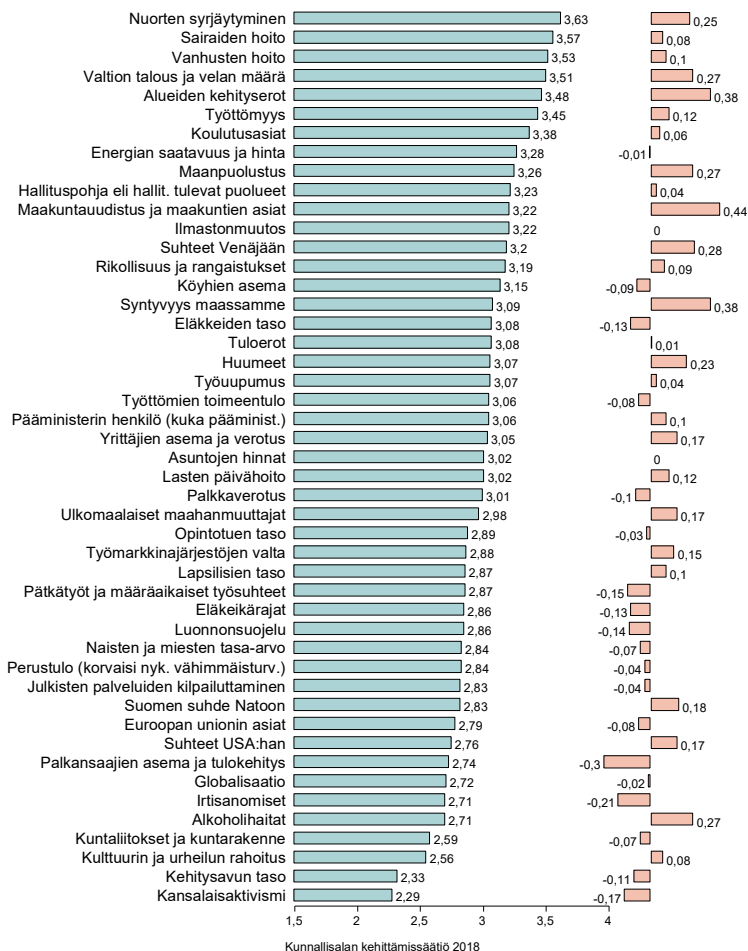
Kuvio 35. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ ERI ASIOIHIN VAIKUTTAMISTA EDUSKUNTA-
VAALEISSA: ARVIOT VUOSINA 2007 JA 2018 (%).

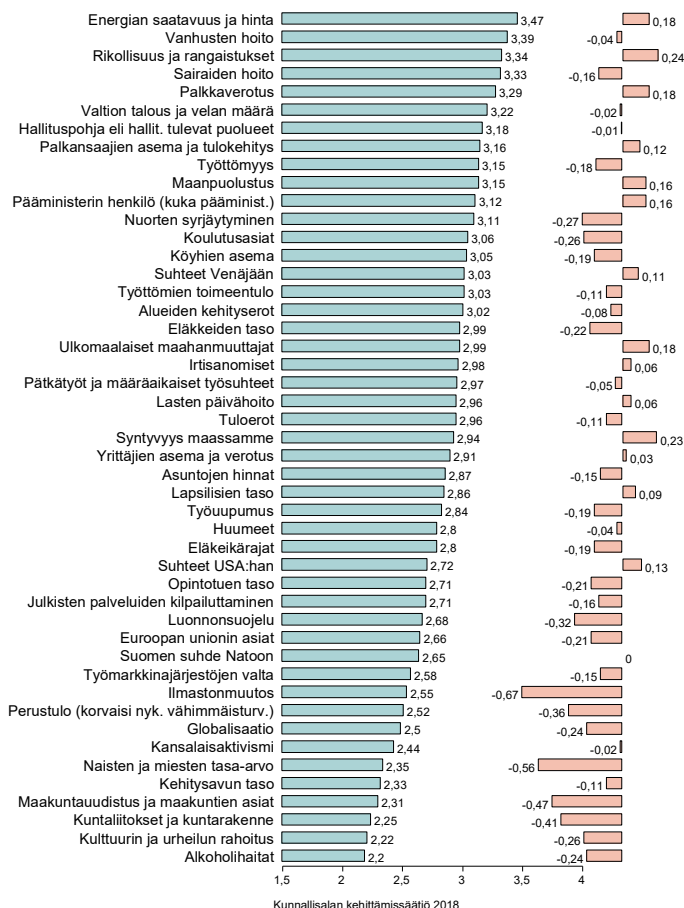
Kuvio 36. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ ERI ASIOIHIN VAIKUTTAMISTA EDUSKUNTA-
VAALEISSA: ARVIOT VUOSINA 2007 JA 2018 (yhteiset arviointikohteet,
asteikkokeskiarvojen erotukset).

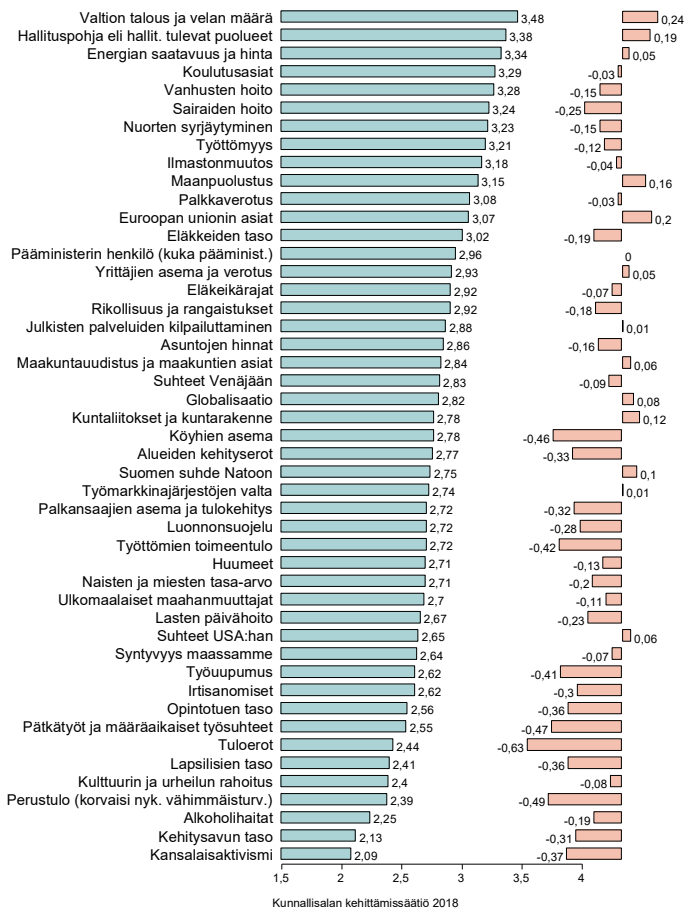
Kuvio 37. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ VAIKUTTAMISTA EDUSKUNTAVAALEISSA:
KESKIN KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

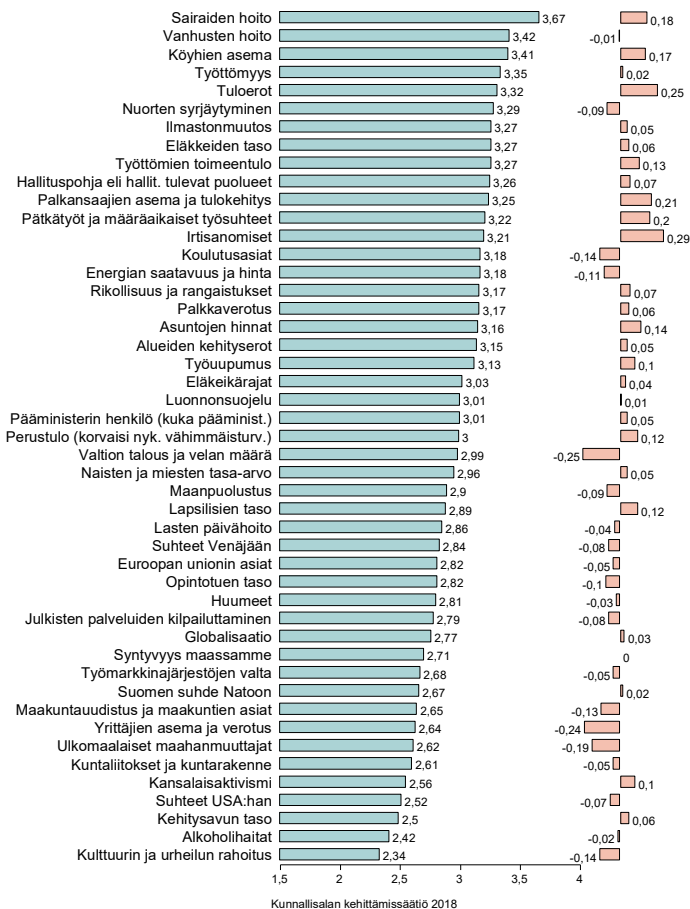
Kuvio 38. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ VAIKUTTAMISTA EDUSKUNTAVAALEISSA: PSn KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

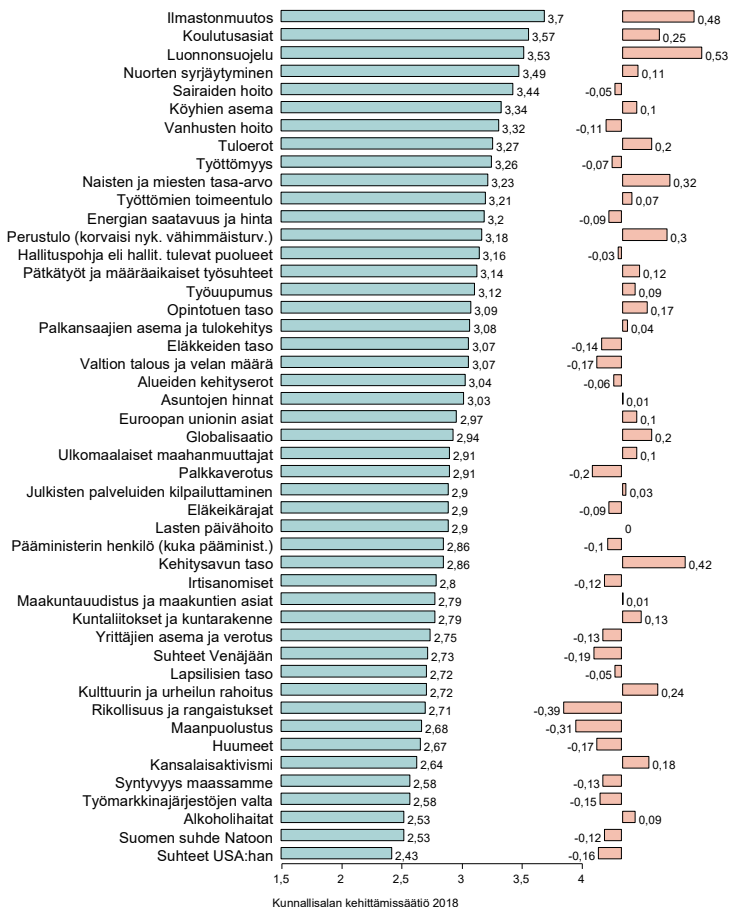
Kuvio 39. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ VAIKUTTAMISTA EDUSKUNTAVAALEISSA: KOK:n KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

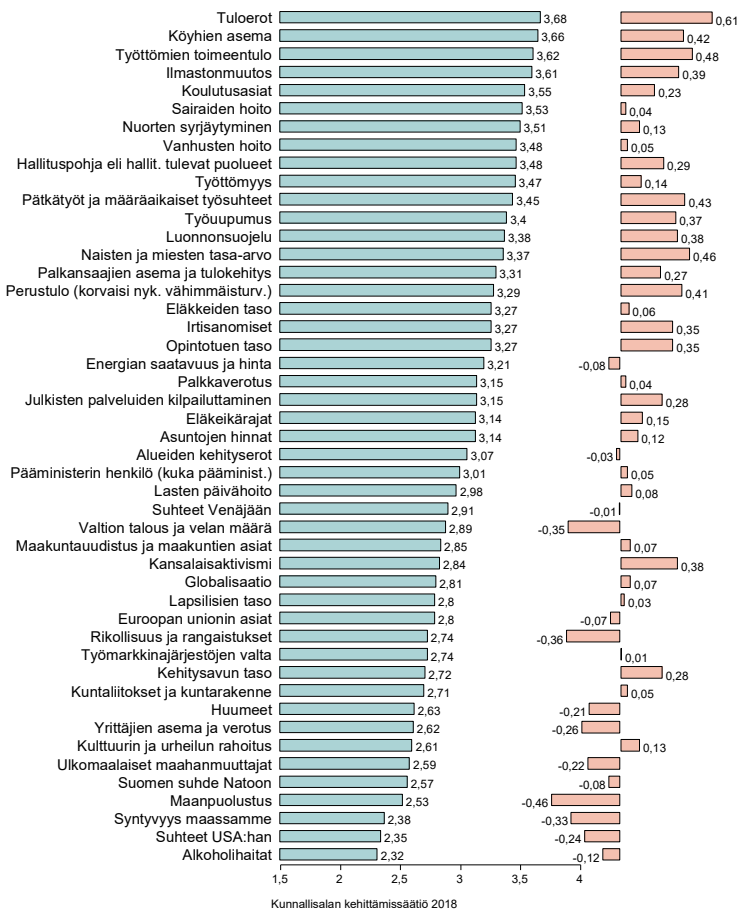
Kuvio 40. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ VAIKUTTAMISTA EDUSKUNTAVAALIEISSA:
SDP:n KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

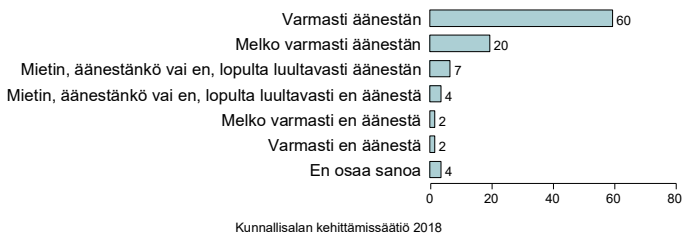
Kuvio 41. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ VAIKUTTAMISTA EDUSKUNTAVAALIEISSA:
VIHRn KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

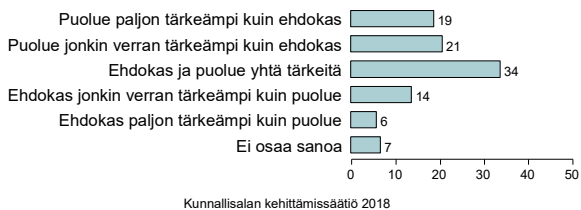
Kuvio 42. MITEN TÄRKEÄNÄ PITÄÄ VAIKUTTAMISTA EDUSKUNTAVAALEISSA:
VASn KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

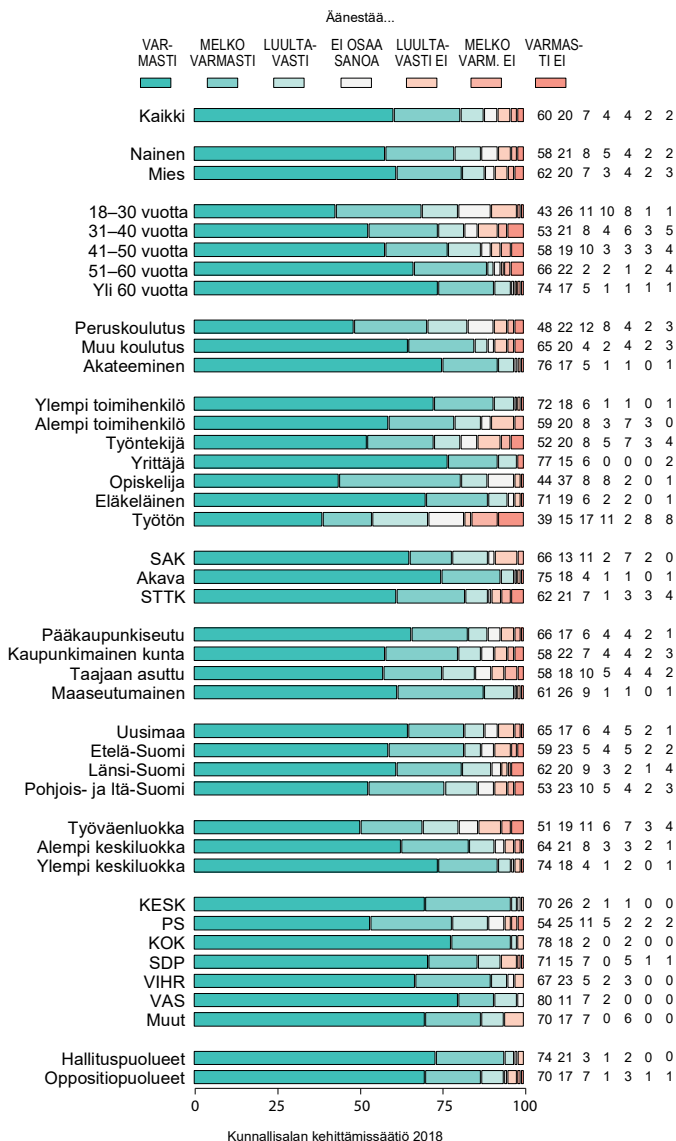
Kuvio 43. MISSÄ MÄÄRIN VARMA TAI EPÄVARMA ON SIITÄ, ETTÄ MENEE ÄÄNESTÄMÄÄN EDUSKUNTAVAALEISSA (%).

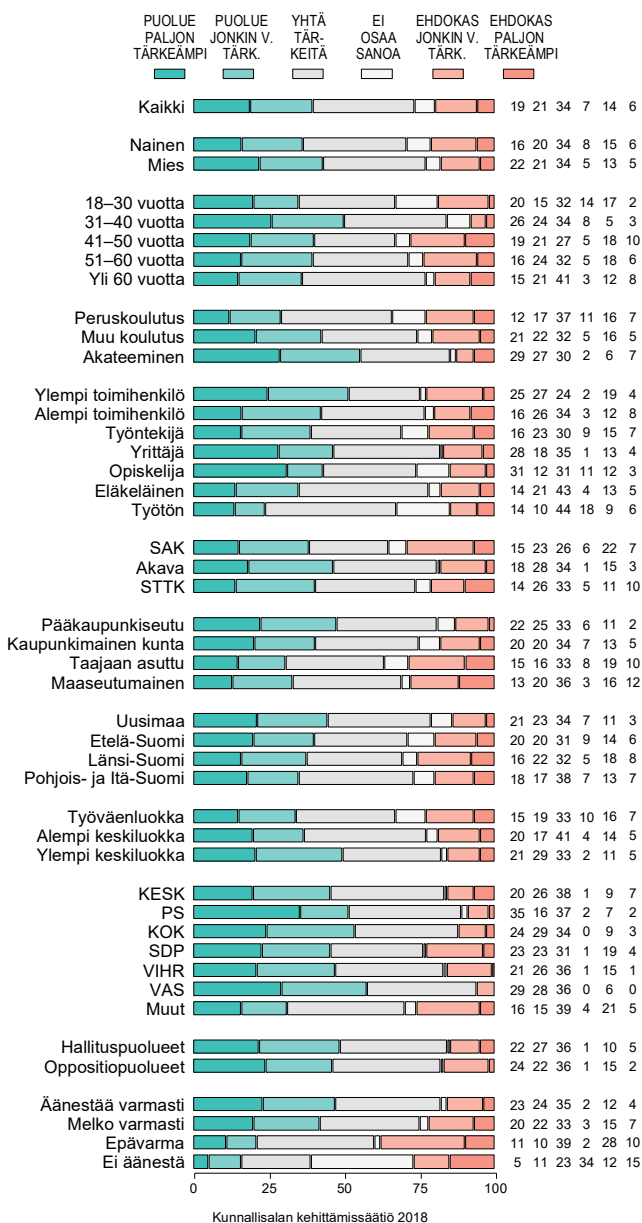
Kuvio 44. JOS ÄÄNESTÄISI EDUSKUNTAVAALEISSA, MIKÄ OLISI PUOLUEEN JA EHDOKKAAN MERKITYS VALINNAN KANNALTA (%).

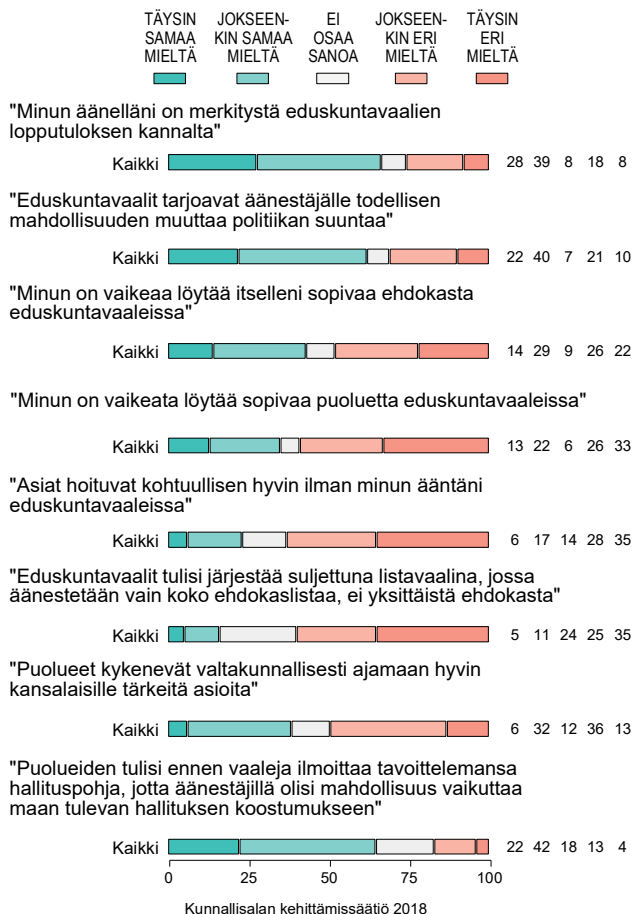
Kuvio 45. MISSÄ MÄÄRIN VARMA TAI EPÄVARMA ON SIITÄ, ETTÄ MENEE ÄÄNESTÄMÄÄN EDUSKUNTAVAALEISSA (vastausvaihtoehdot täydellisinä, ks. teksti; %).

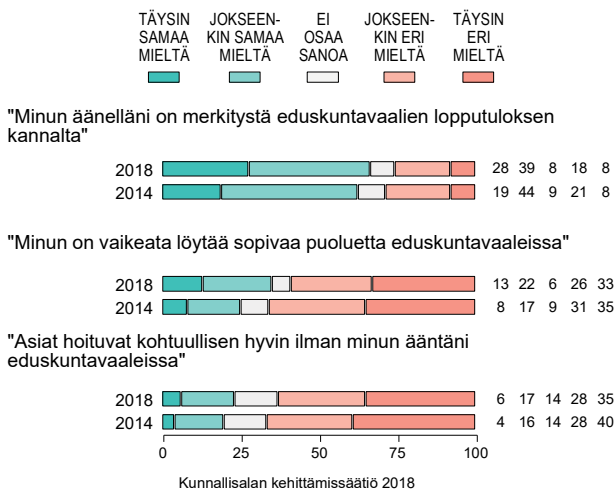
Kuvio 46. JOS ÄÄNESTÄISI EDUSKUNTAVAALIEISSA, MIKÄ OLISI PUOLUEEN JA EHDOKKAAN MERKITYS VALINNAN KANNALTA (%).

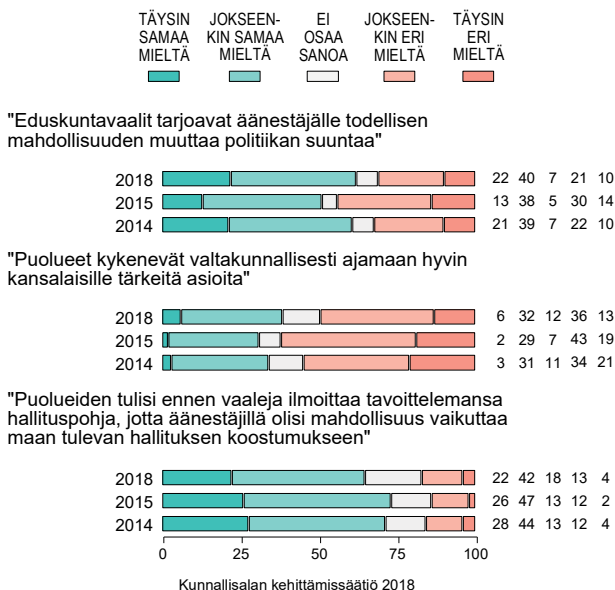
Kuvio 47. SUHTAUTUMINEN ÄÄNESTÄMISTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

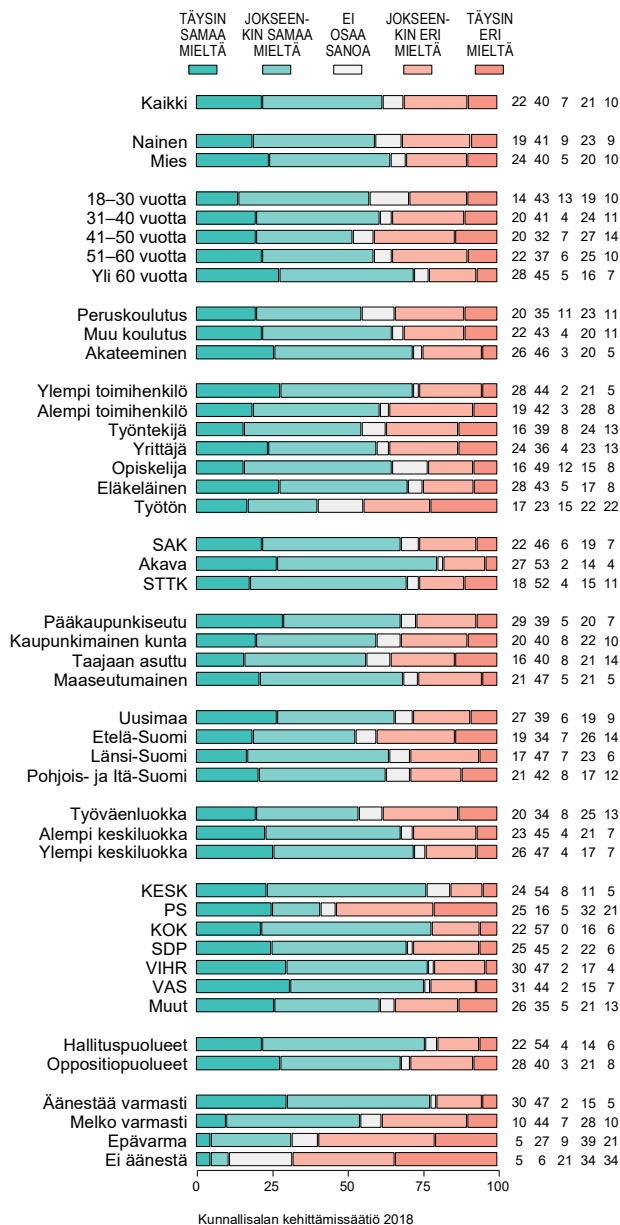
Kuvio 48. SUHTAUTUMINEN ÄÄNESTÄMISTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN VUOSINA 2014 JA 2018 (%).

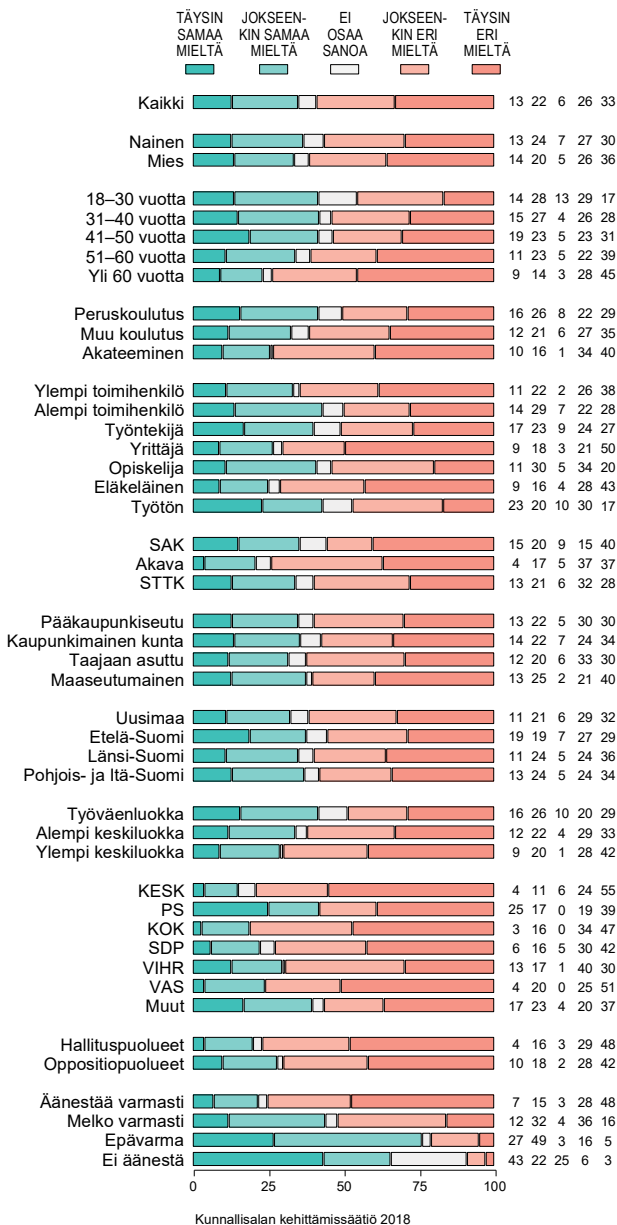
Kuvio 49. SUHTAUTUMINEN ÄÄNESTÄMISTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN 2014–2018 ((%).

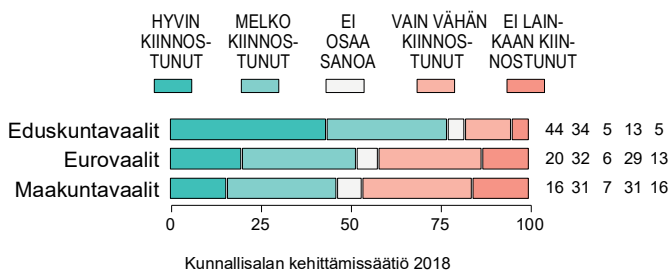
Kuvio 50. "Eduskuntavaalit tarjoavat äänestäjälle todellisen mahdollisuuden muuttaa politiikan suuntaa" (%).

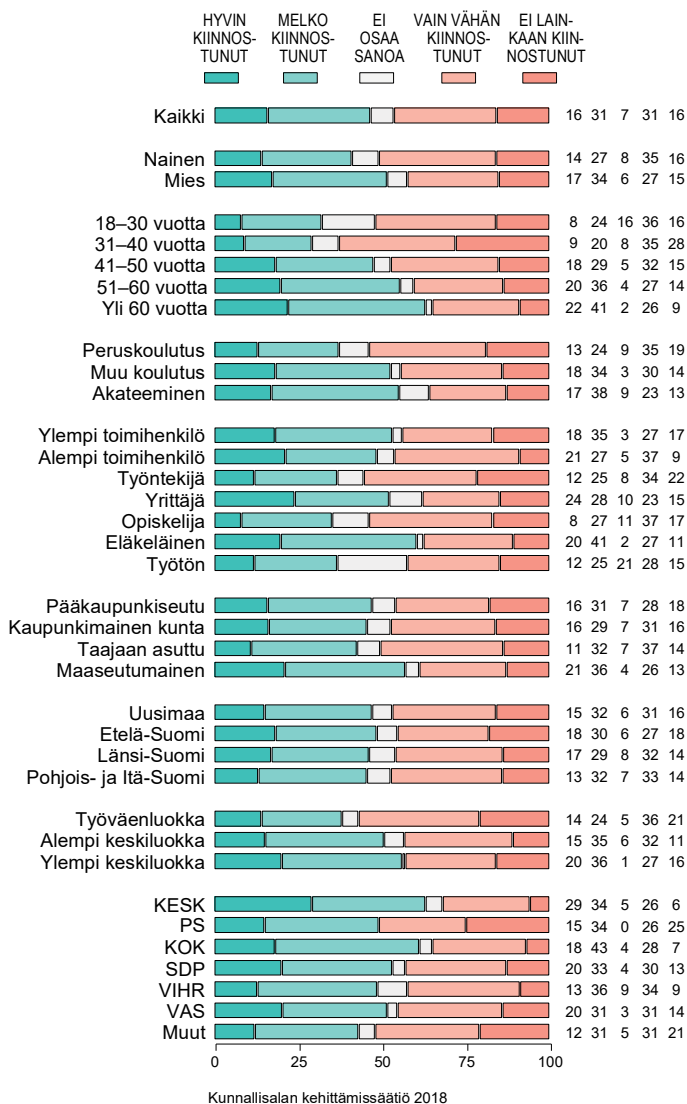
Kuvio 51. "Minun on vaikeata löytää sopivaa puoluetta eduskuntavaaleissa" (%).

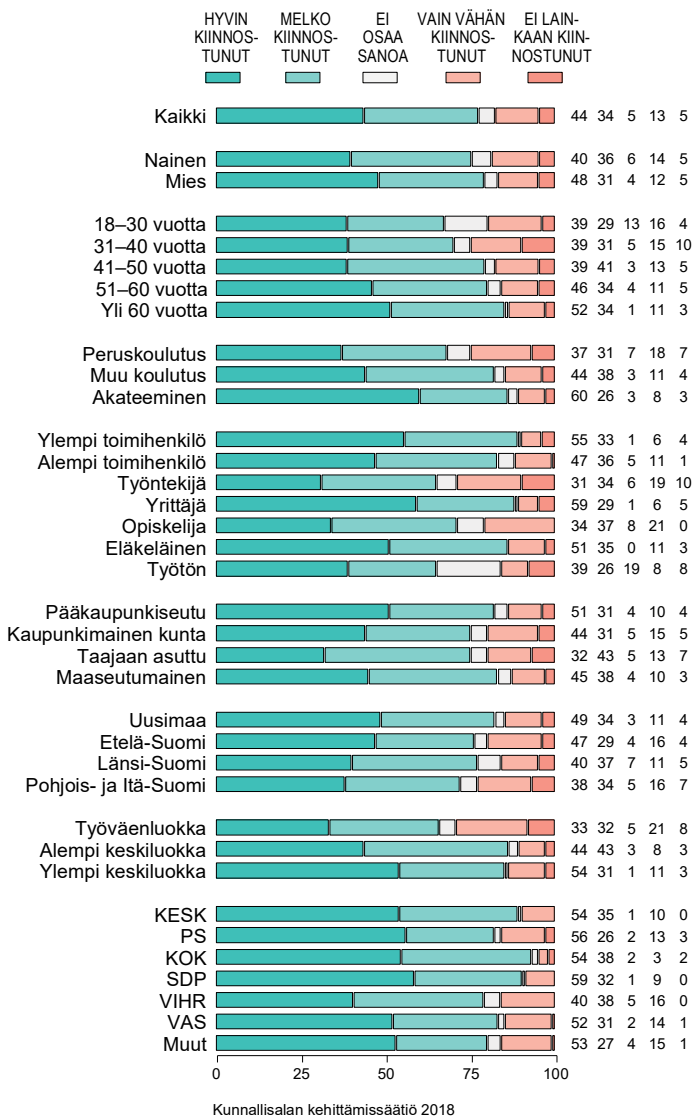
Kuvio 52. KUINKA KIIINNOSTUNUT ON SEURAAVISTA VAALEISTA (%).

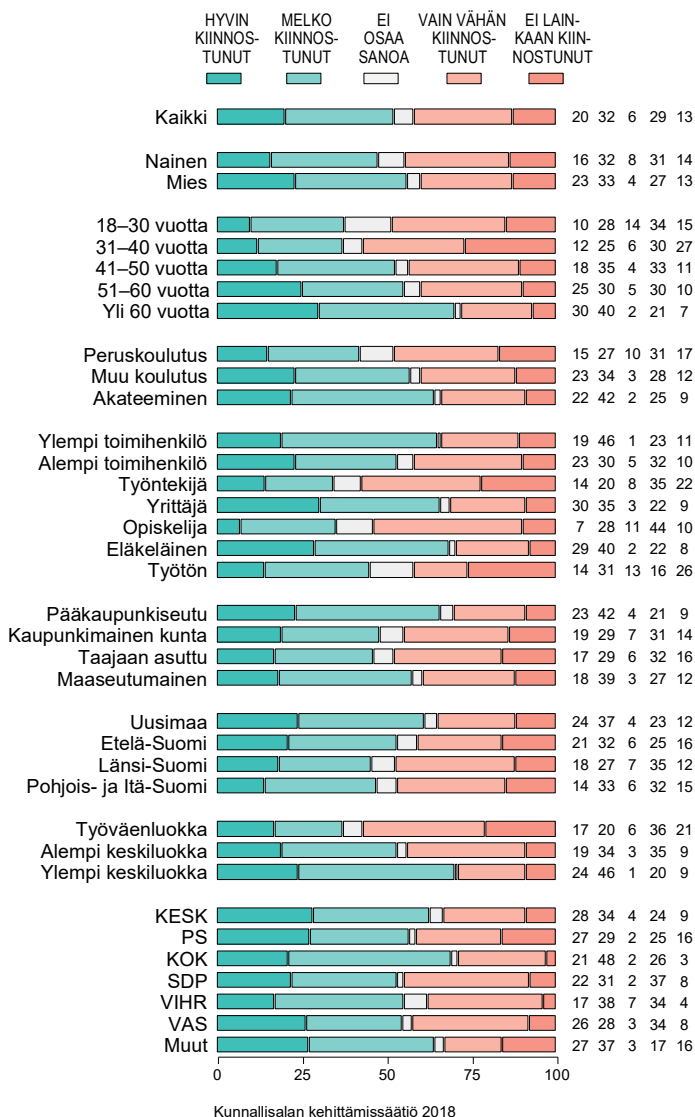
Kuvio 53. KUINKA KIINNOSTUNUT ON ERI VAALEISTA:
MAAKUNTAVAALIT (%).

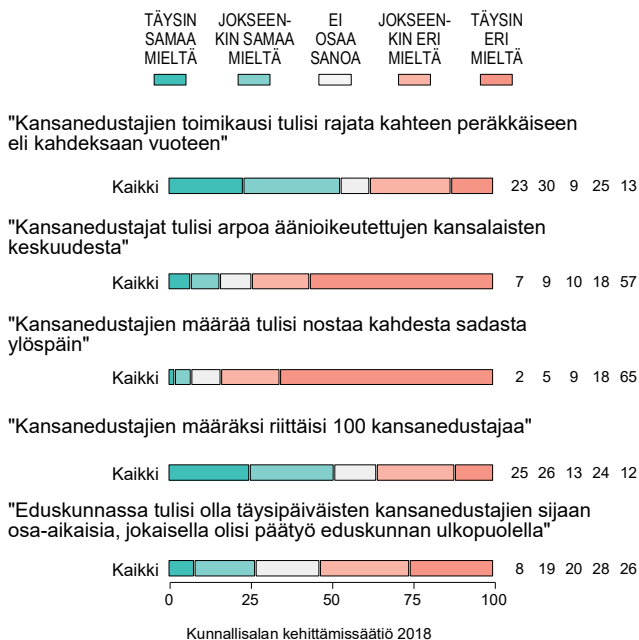
Kuvio 54. KUINKA KIINNOSTUNUT ON ERI VAALEISTA:
EDUSKUNTAVAALIT (%).

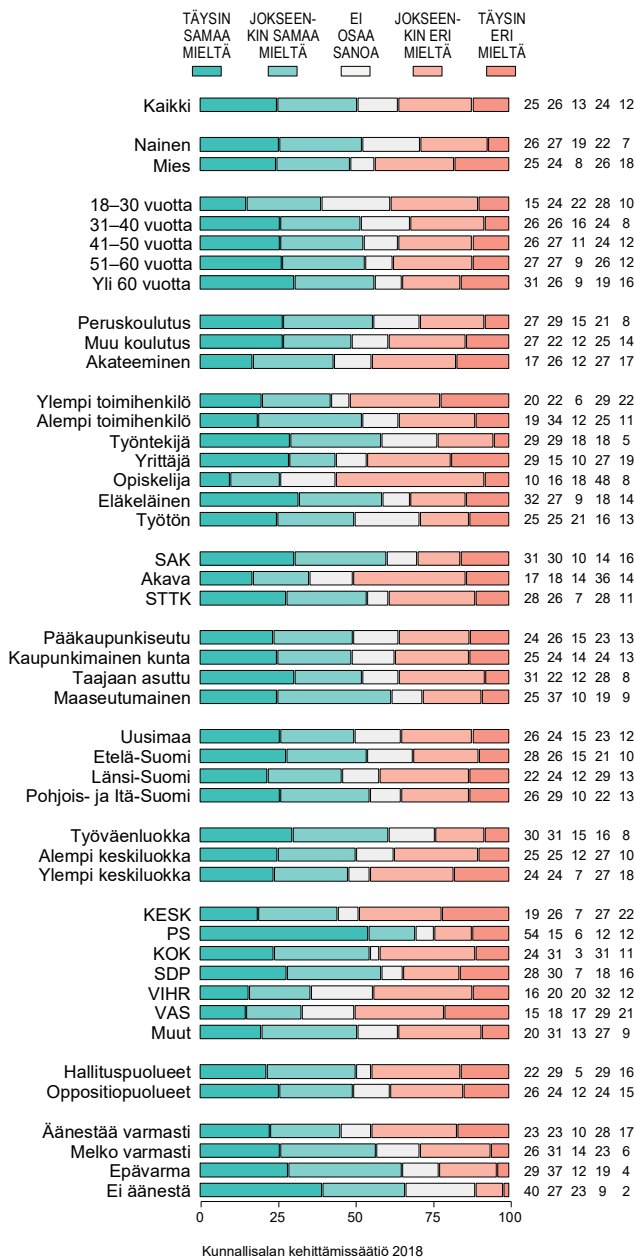
Kuvio 55. KUINKA KIINNOSTUNUT ON ERI VAALEISTA: EUROVAALIT (%).

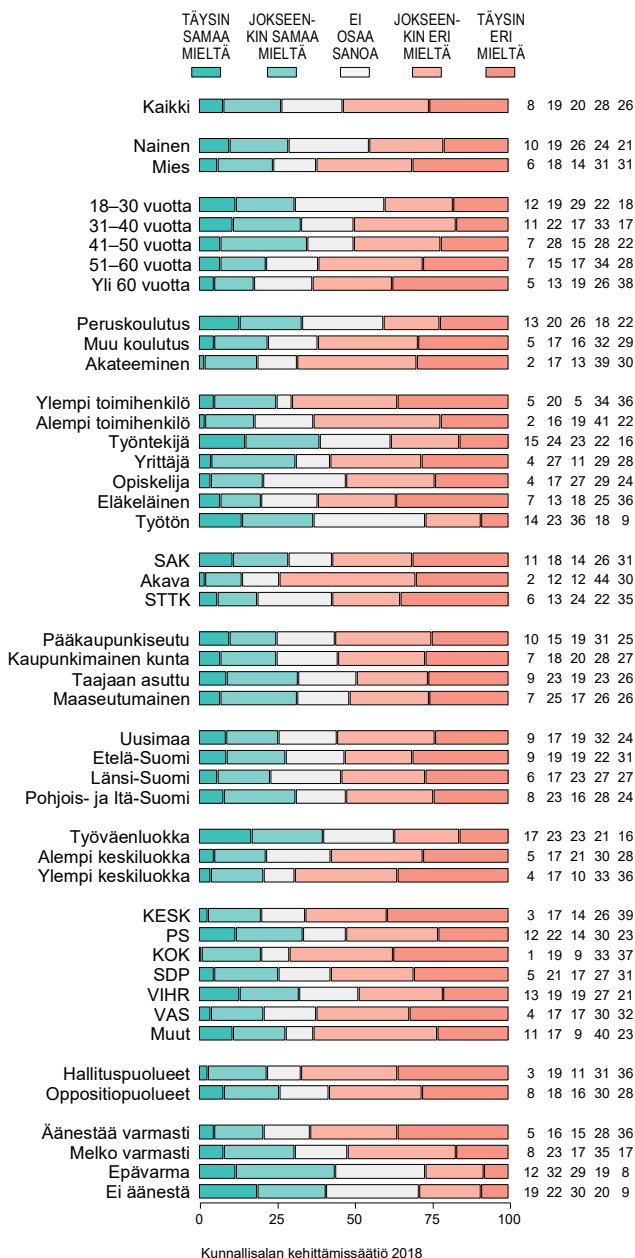
Kuvio 56. SUHTAUTUMINEN KANSANEDUSTAJIEN MÄÄRÄÄN JA VALINTATAPAAN (%).

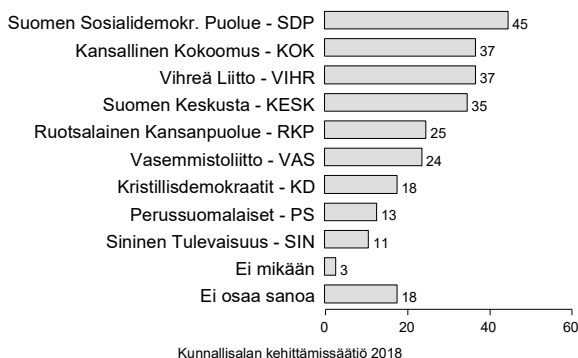
Kuvio 57. "Kansanedustajien määräksi riittäisi 100 kansanedustajaa" (%).

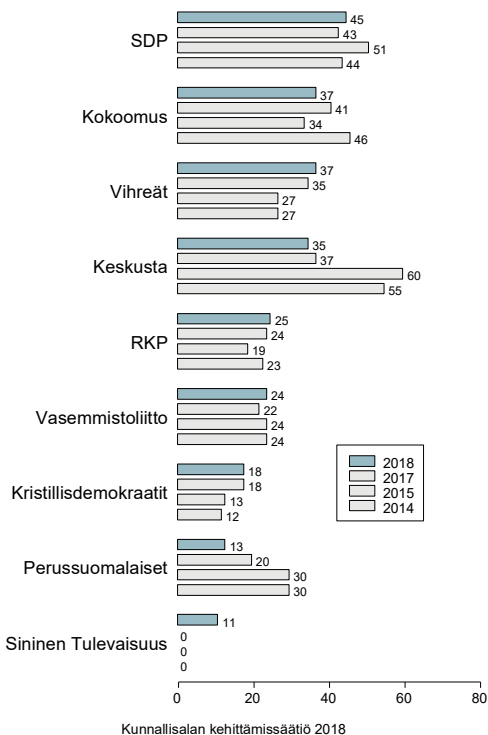
Kuvio 58. "Eduskunnassa tulisi olla täysipäiväisten kansanedustajien sijaan osa-aikaisia, jokaisella olisi päätyö eduskunnan ulkopuolella" (%).

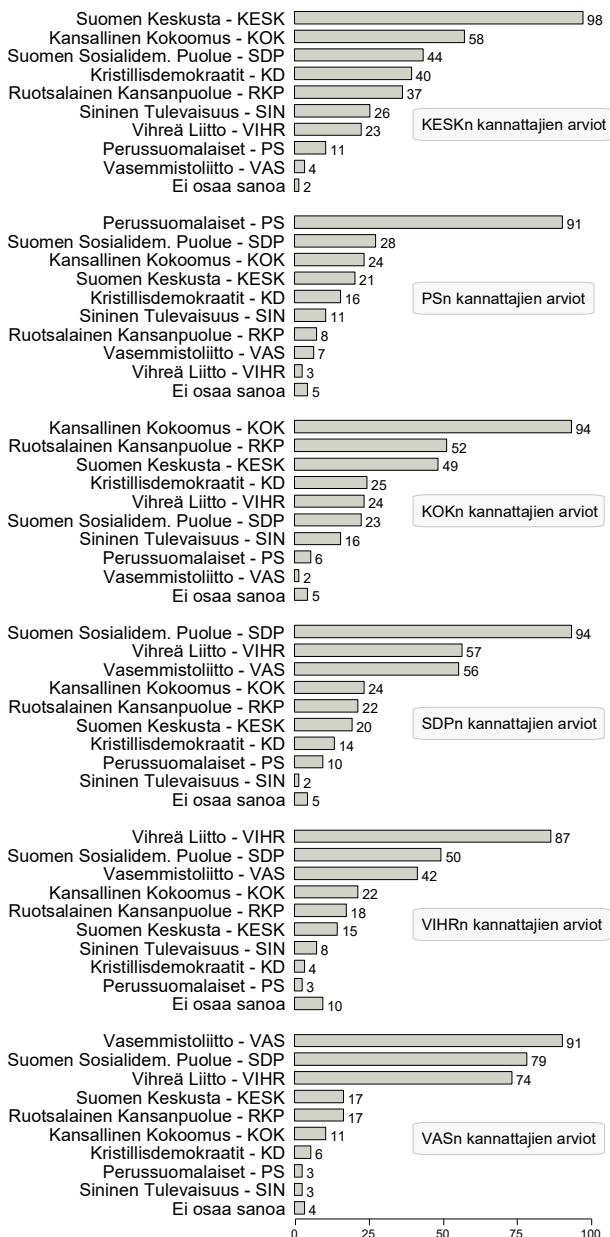
Kuvio 59. JOS SAISI PÄÄTTÄÄ, MINKÄ KAIKKIEN PUOLUEIDEN TULISI OLLA MAAN HALLITUKSESSA (%).

Kuvio 60. MINKÄ PUOLUEIDEN TULISI OLLA MAAN HALLITUKSESSA: ARVIOT VUOSINA 2014–2018 (%).

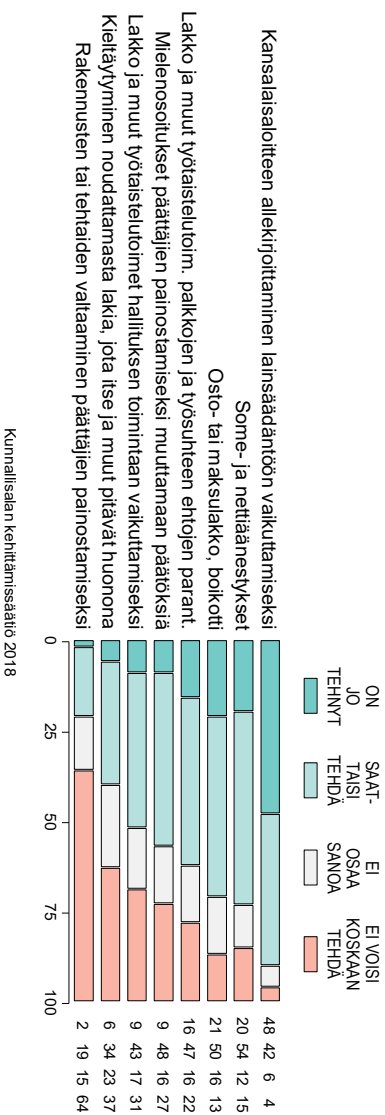
Kuvio 61. MINKÄ KAIKKIEN PUOLUEIDEN TULISI OLLA MAAN HALLITUKSESSA (%).

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2018

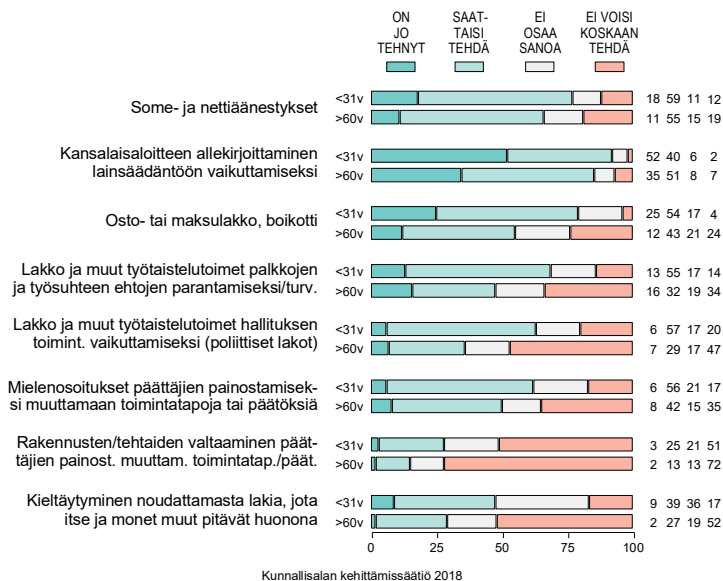
MUUT POLITIIKKA-ARVIOT

Kuvio 62. MITEN SUHTAUTUU ERI LAISIIN KANSALAISVAIKUTTAMISEN MUOTOIHIN ASIOISSA, JOITA KANNATTAA JA JOTKA KOKEE ERITTÄIN TÄRKEIKSI (tekstejä osin pelkistetty, %).

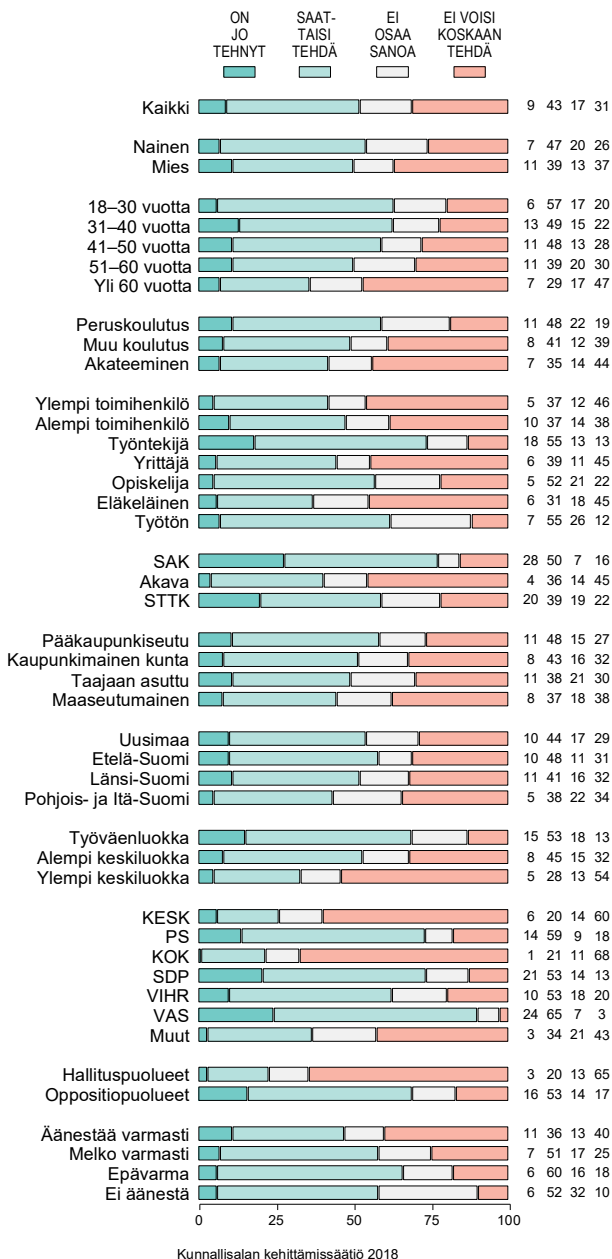

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

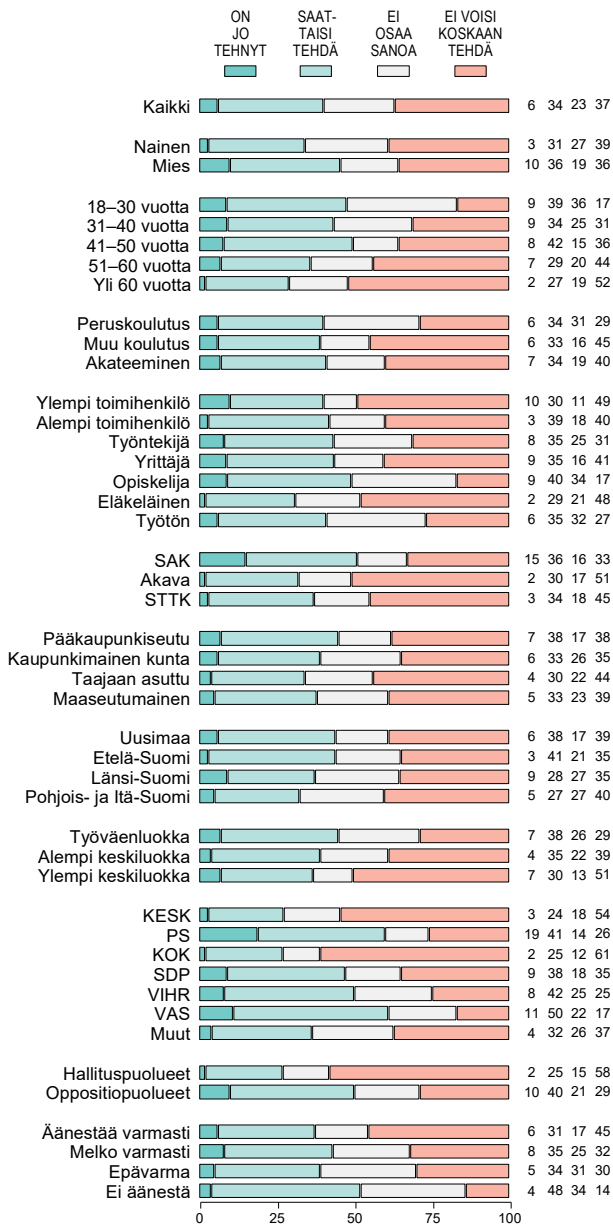
Kuvio 63. SUHTAUTUMINEN KANSALAISVAIKUTTAMISEEN:
ALLE 31-VUOTIAAT vs. YLI 60-VUOTIAAT (%).

Kuvio 64. SUHTAUTUMINEN KANSALAISVAIKUTTAMISEEN:
LAKKO JA MUUT TYÖTAISTELUTOIMET MAAN HALLITUKSEN
TOIMINTAAN VAIKUTTAMISEKSI (POLIITTISET LAKOT) (%).

Kuvio 65. SUHTAUTUMINEN KANSALAISVAIKUTTAMISEEN:
KIELTÄYTYMINEN NOUDATTAMASTA LAKIA,
JOTA ITSE JA MONET MUUT PITÄVÄT HUONONA (%).

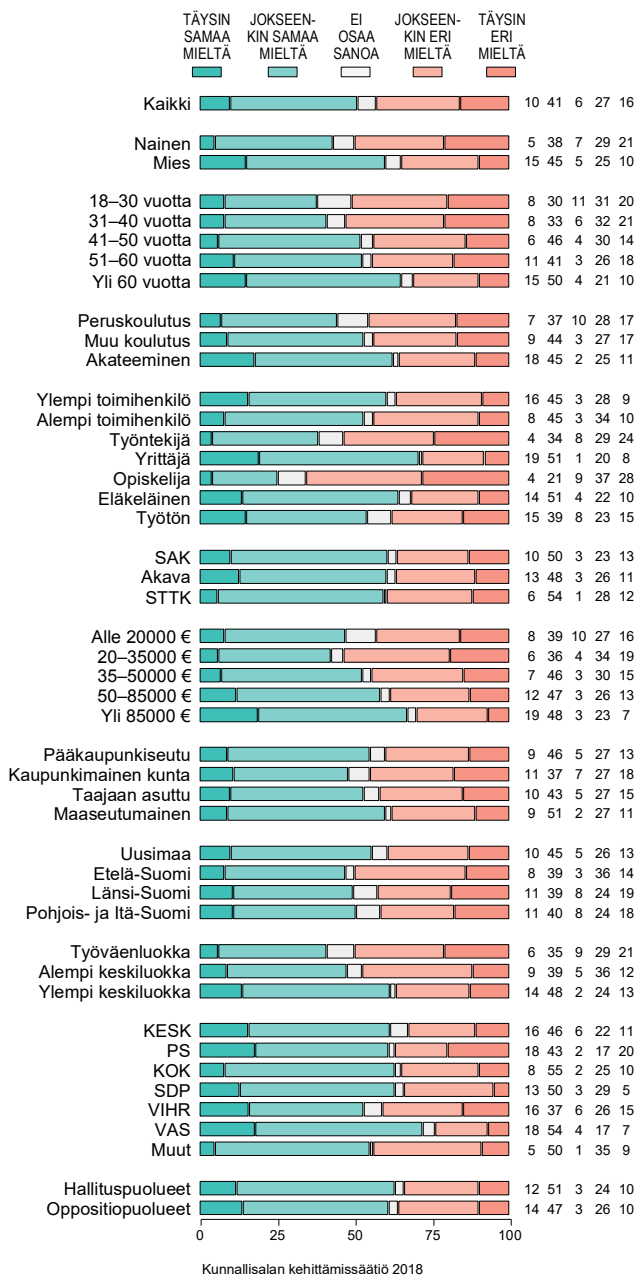

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

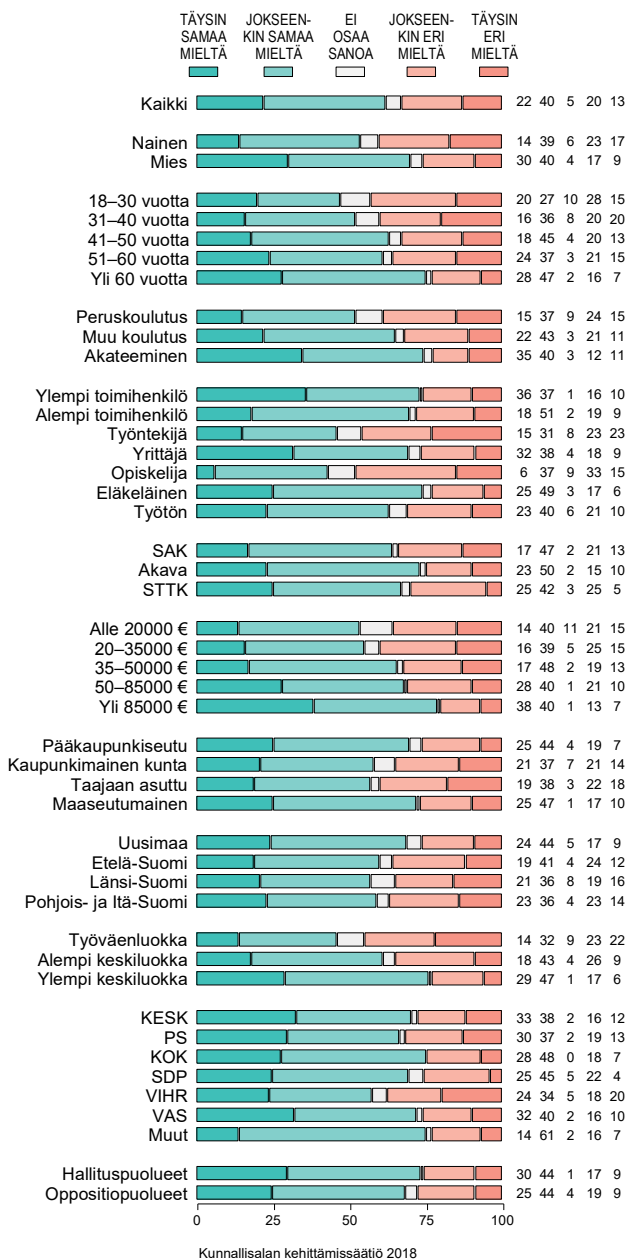
Kuvio 66. SUHTAUTUMINEN POLIITTIS-YHTEISKUNNALLISTA VIESTINTÄÄ JA KESKUSTELUA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

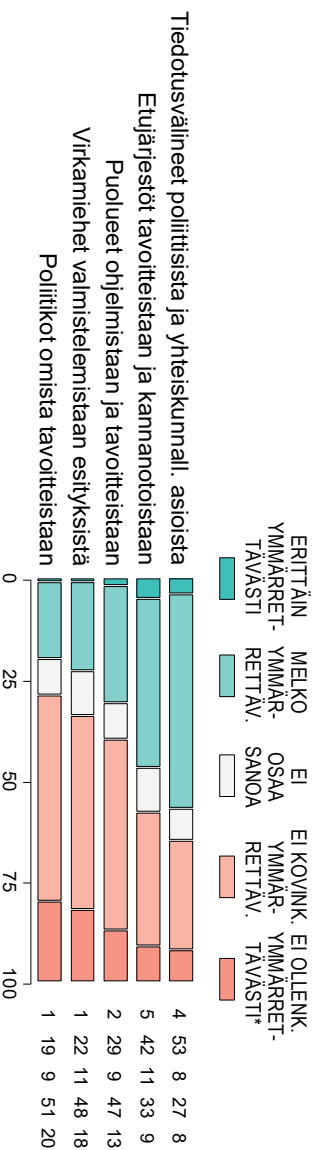
Kuvio 67. "Seuraan puolueiden poliittisia linjauksia" (%).

Kuvio 68. "Seuraan yleensä poliittista ja yhteiskunnallista keskustelua mediasta" (%).

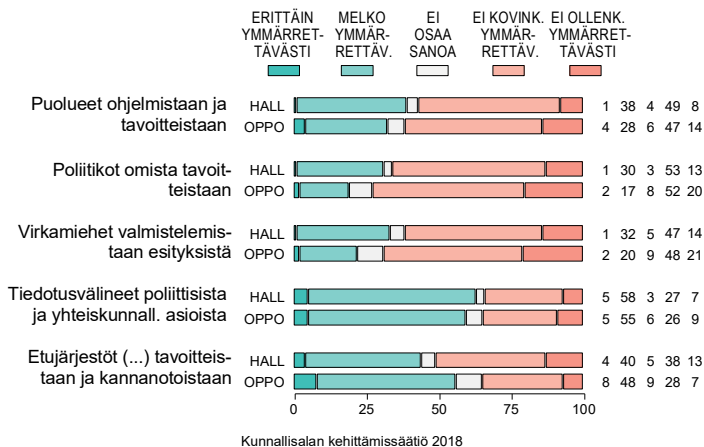
Kuvio 69. KUINKA YMMÄRRETTÄVÄSTI SEURAAVAT TAHOJ VIESTIVÄT POLIITTISISTA JA YHTEISKUNNALLISISTA ASIOISTA (%).

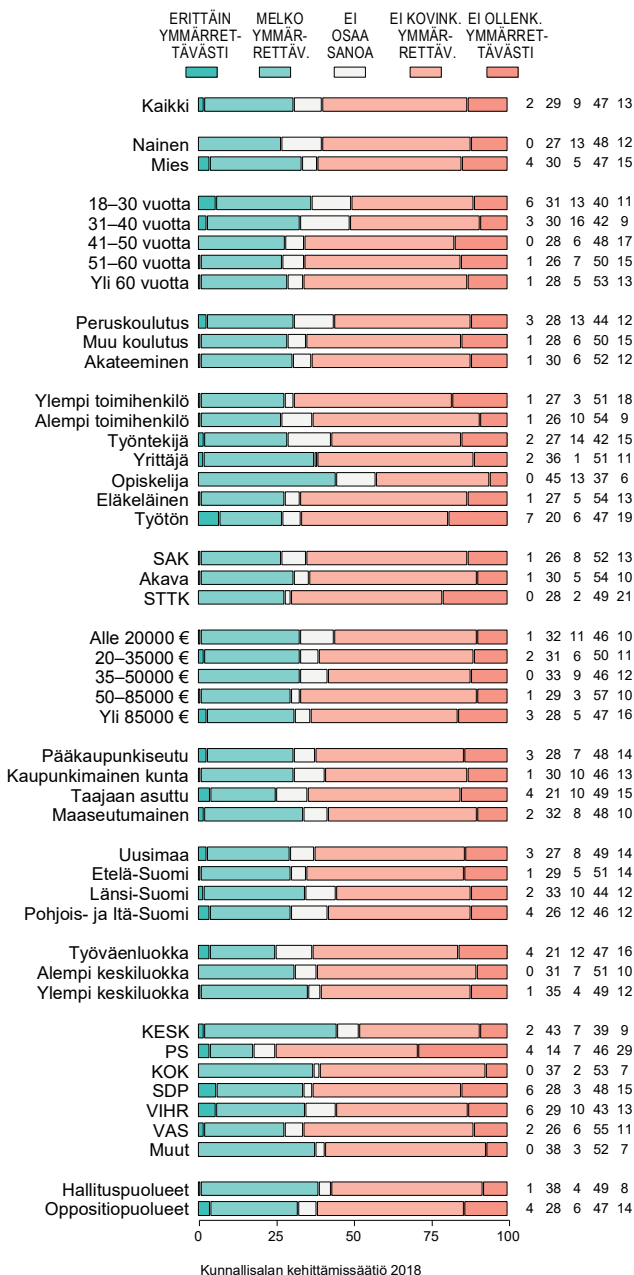
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

* Ei käytännössä ollenkaan ymmärrettävästi

Kuvio 70. KUINKA YMMÄRRETTÄVÄSTI SEURAAVAT TAHOT VIESTIVÄT POLIITISISTA JA YHTEISKUNNALLISISTA ASIOISTA: HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJAT (%).

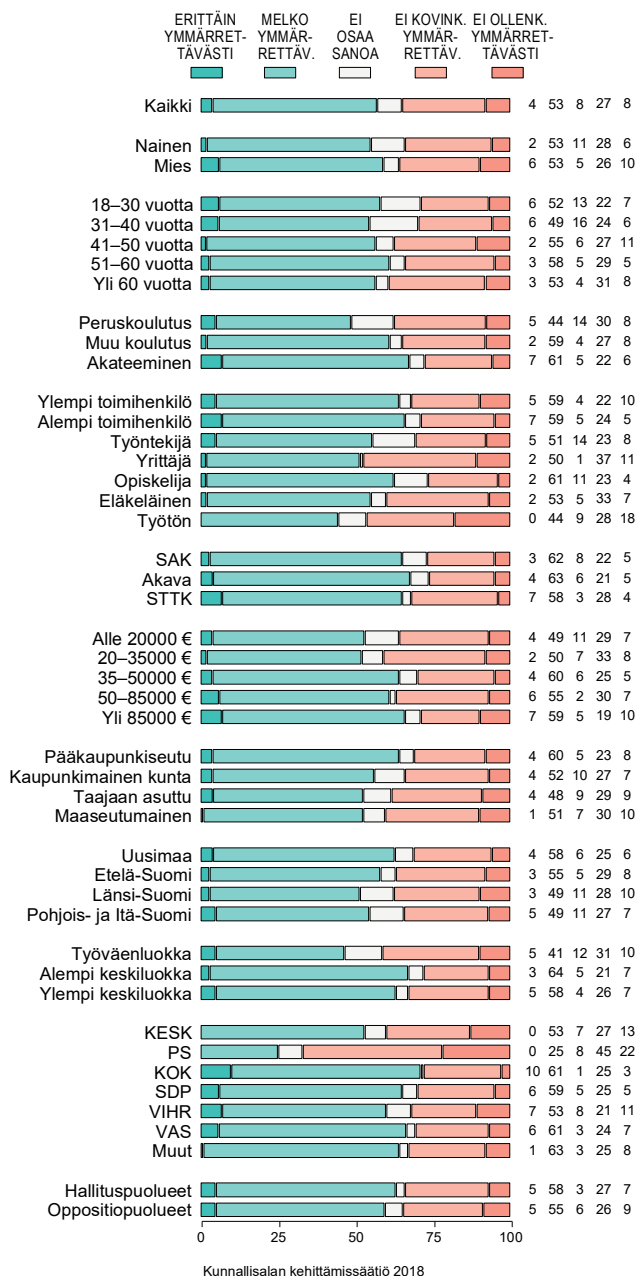

Kuvio 71. KUINKA YMMÄRRETTÄVÄSTI ERI TAHOT VIESTIVÄT: PUOLUEET OHJELMISTAAN JA TAVOITTEISTAAN (%).

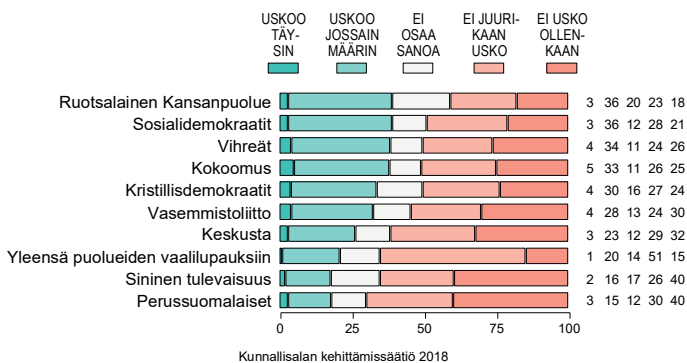

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

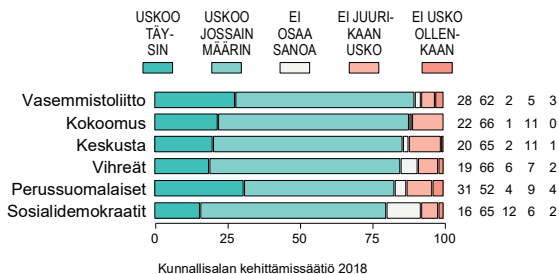
Kuvio 72. KUINKA YMMÄRRETTÄVÄSTI ERI TAHOT VIENTIVÄT: TIEDOTUSVÄLINEET POLIITTISISTA JA YHTEISKUNNALLISISTA ASIOISTA (%).

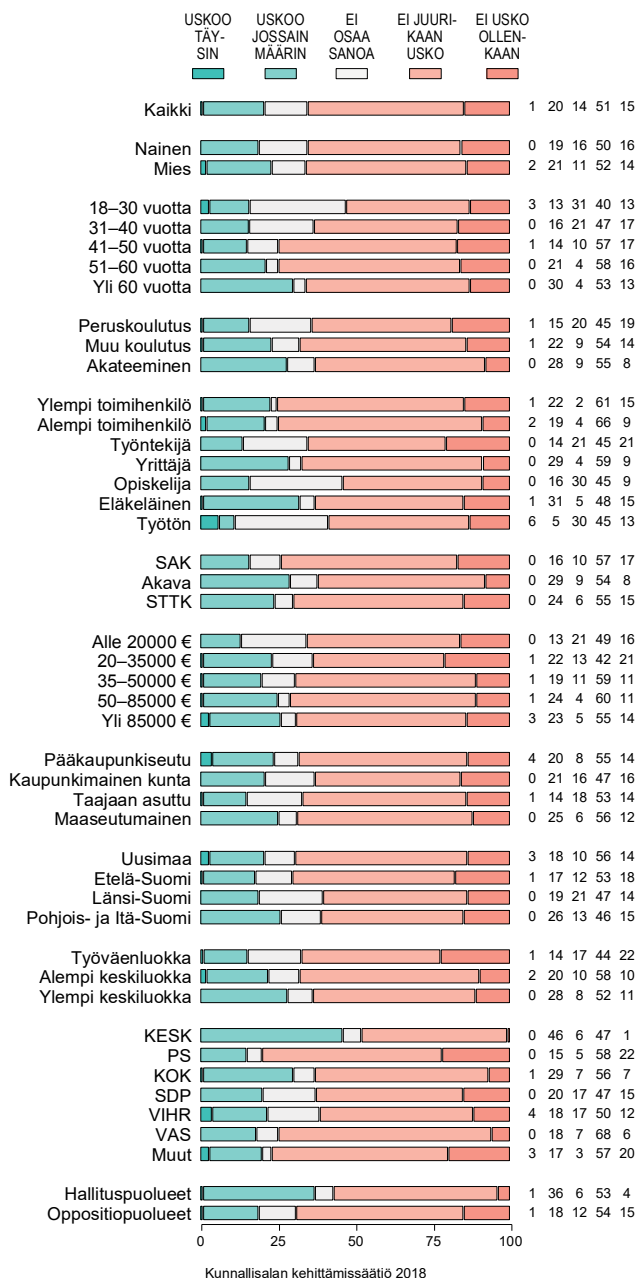
Kuvio 73. MISSÄ MÄÄRIN USKOO PUOLUEIDEN ESITTÄMIIN VAALILUPAUKSIIN (%).

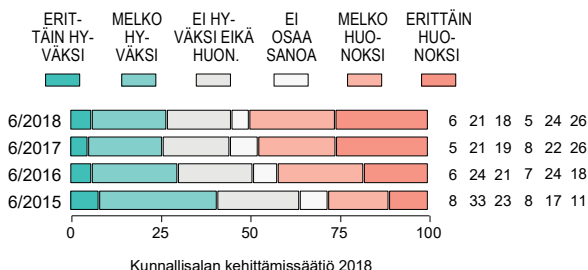
Kuvio 74. MISSÄ MÄÄRIN USKOO PUOLUEIDEN VAALILUPAUKSIIN: KUNKIN PUOLUEEN LUPAUKSET SEN OMIEN KANNATTAJIEN ARVIOIMANA (%)

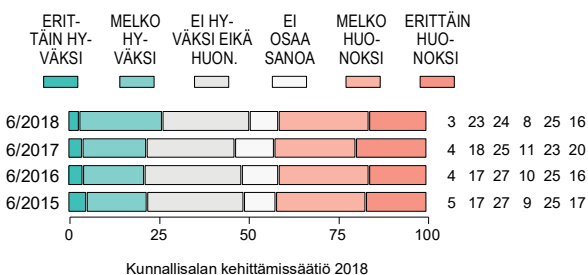
Kuvio 75. MISSÄ MÄÄRIN USKOO VAALILUPAUKSIIN:
YLEENSÄ PUOLUEIDEN VAALILUPAUKSIIN (%).

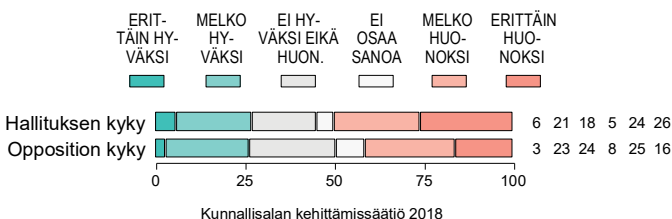
Kuvio 76. MILLAISEKSI ARVIOI JUHA SIPILÄN JOHTAMAN HALLITUKSEN KYVYN HOITAA MAAMME ASIOITA SEURAAVIIN EDUSKUNTAVAALIEIHIN SAAKKA (aiemmissa mittauksissa: seuraavien kahden / kolmen / neljän vuoden aikana) (%).

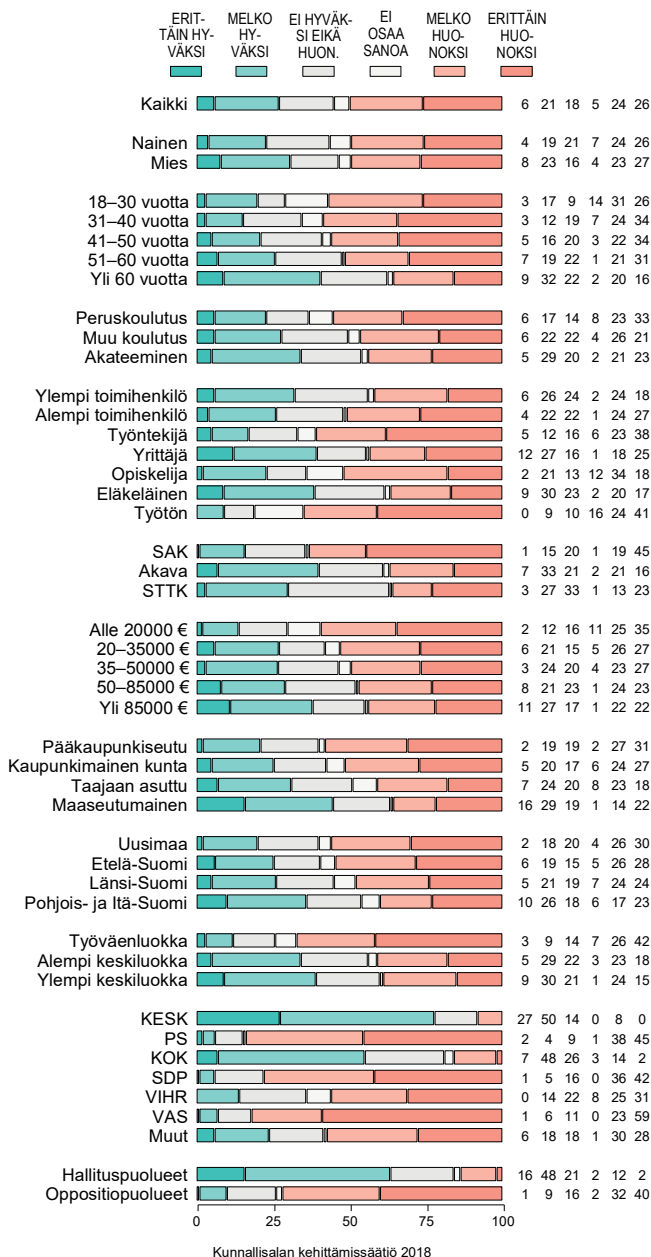
Kuvio 77. MILLAISEKSI ARVIOI OPPOSITION KYVYN TARJOTA VAIHTOEHTOJA MAAN HALLITUKSELLE (%).

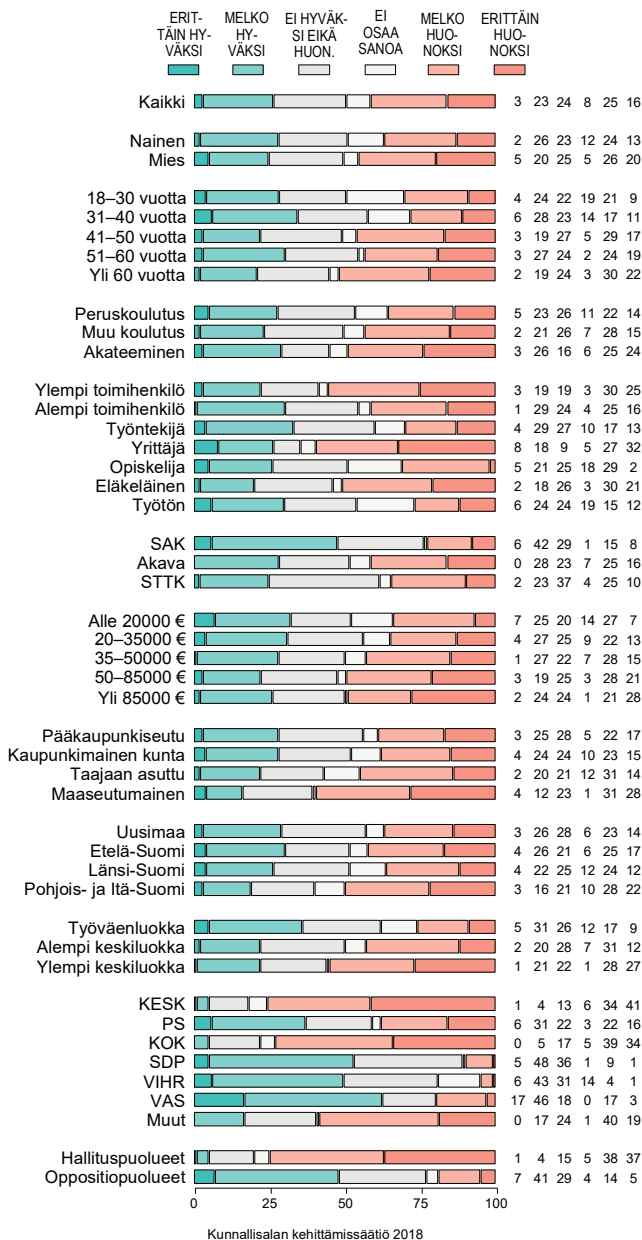
Kuvio 78. MILLAISEKSI ARVIOI SIPILÄN HALLITUKSEN KYVYN HOITAA MAAMME ASIOITA vs. OPPOSITION KYVYN TARJOTA VAIHTOEHTOJA (%).

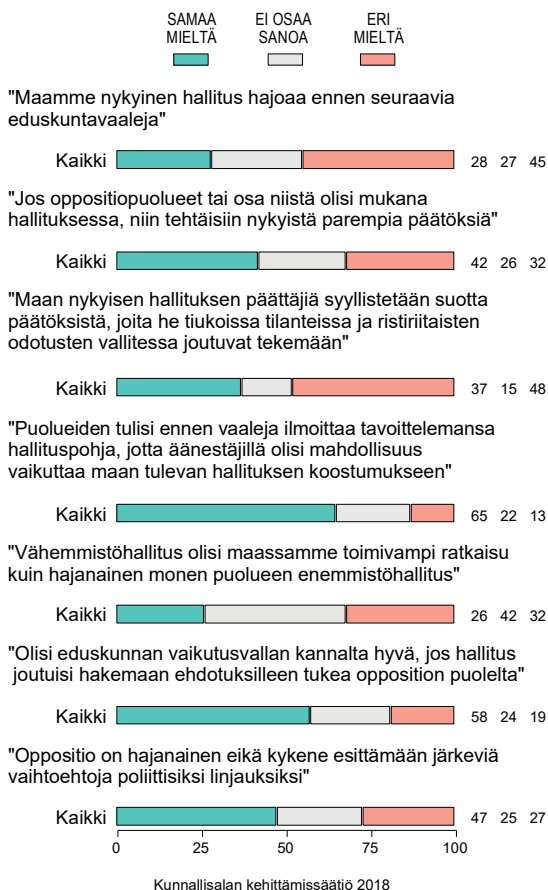
Kuvio 79. MILLAISEKSI ARVIOI JUHA SIPILÄN JOHTAMAN HALLITUKSEN KYYVYN HOITAA MAAMME ASIOITA SEURAAVIIN EDUSKUNTA-VAALEIHIN SAAKKA (%).

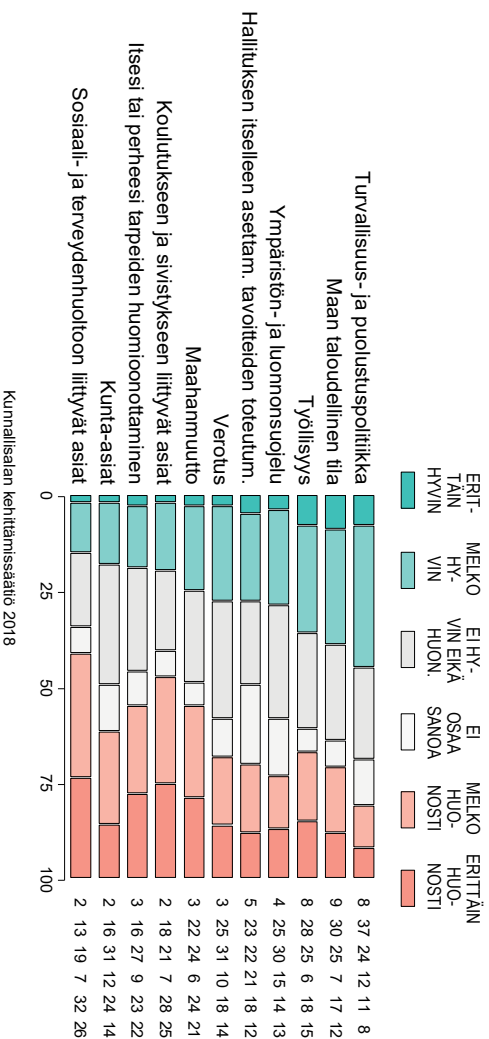
Kuvio 80. MILLAISEKSI ARVIOI OPPOSITION KYVYN TARJOTA VAIHTOEHTOJA MAAN HALLITUKSELLE (%).

Kuvio 81. SUHTAUTUMINEN HALLITUSTA JA OPPOSITIOTA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

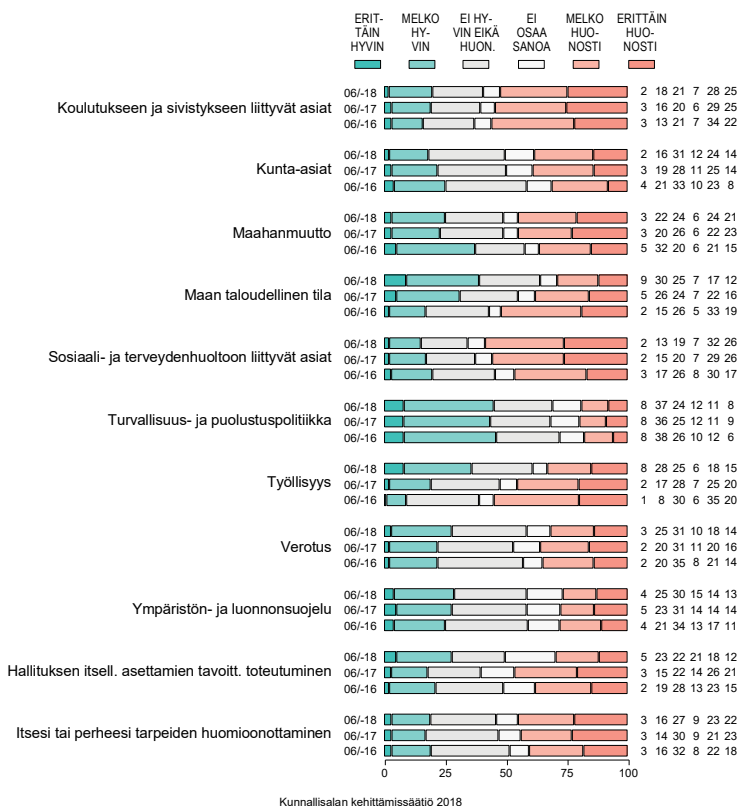

Kuvio 82. MITEN MAAN HALLITUS ON ONNISTUNUT TÄHÄN MENNESSÄ SEURAAVISSA ASIOISSA (%).

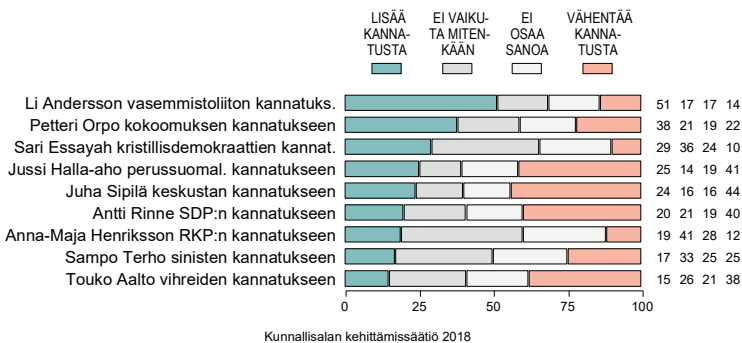

Kunnallisanalyyti 2018

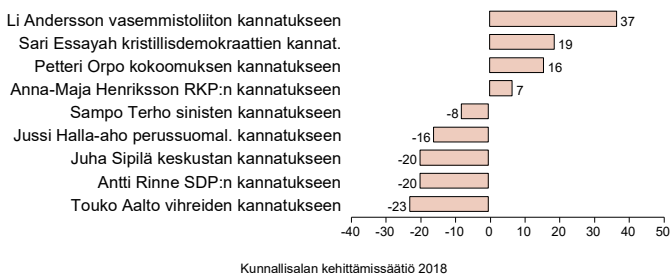
Kuvio 83. MITEN MAAN HALLITUS ON ONNISTUNUT TÄHÄN MENNESSÄ ERI ASIOISSA: ARVIOT KOLMENA KESÄNÄ (%).

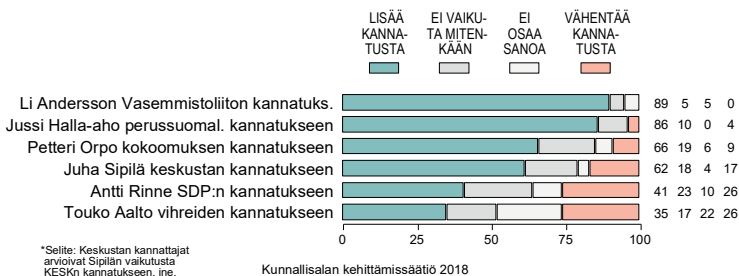
Kuvio 84. MITEN SEURAAVAT PUOLUEJOHTAJAT VAIKUTTAVAT PUOLUEENSA KANNATUKSEEN (%).

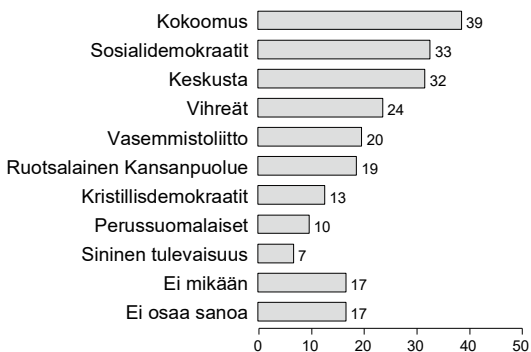
Kuvio 85. PUOLUEJOHTAJIEN VAIKUTUS PUOLUEIDEN KANNATUKSEEN: 'NETTO-VAIKUTUS' ('lisää kannatusta' - ja 'vähentää kannatusta' -osuuksien erotukset, %).

Kuvio 86. PUOLUEJOHTAJAN VAIKUTUS PUOLUEEN KANNATUKSEEN: KUNKIN PUOLUEEN TILANNE SEN OMIA KANNATTAJIEN ARVIOIMANA* (%).

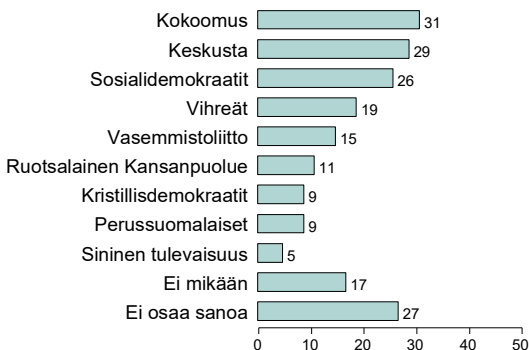

Kuvio 87. MITKÄ KAIKKI PUOLUEET OVAT OSAAVIA JA KYVYKKÄITÄ VALTAKUNNALLISISSA ASIOISSA EDUSKUNNASSA (%).

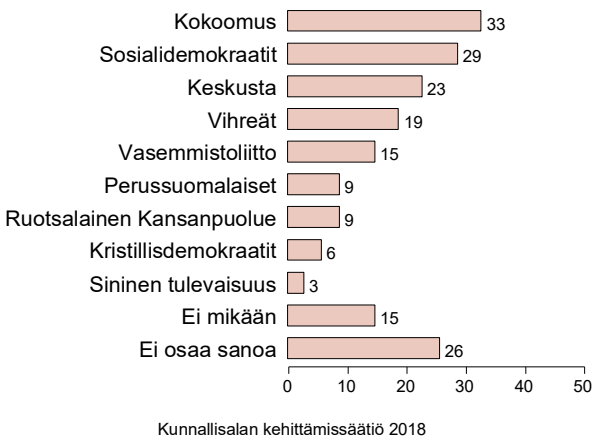
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

Kuvio 88. MITKÄ KAIKKI PUOLUEET OVAT OSAAVIA JA KYVYKKÄITÄ MAAKUNNALLISISSA ASIOISSA OMASSA MAAKUNNASSA (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

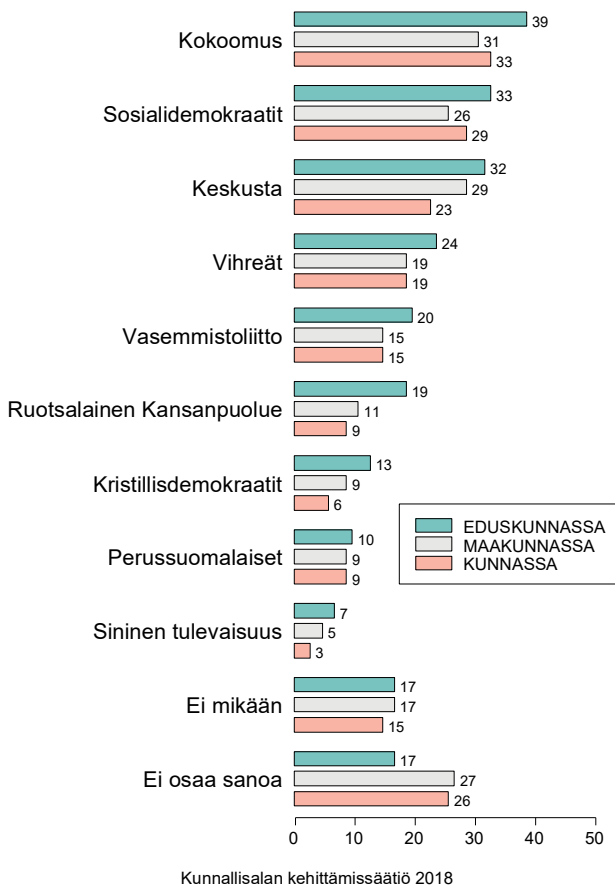
Kuvio 89. MITKÄ KAIKKI PUOLUEET OVAT OSAAVIA JA KYVYKKÄITÄ KUNNALLISISSA ASIOISSA OMASSA KOTIKUNNASSA (%).

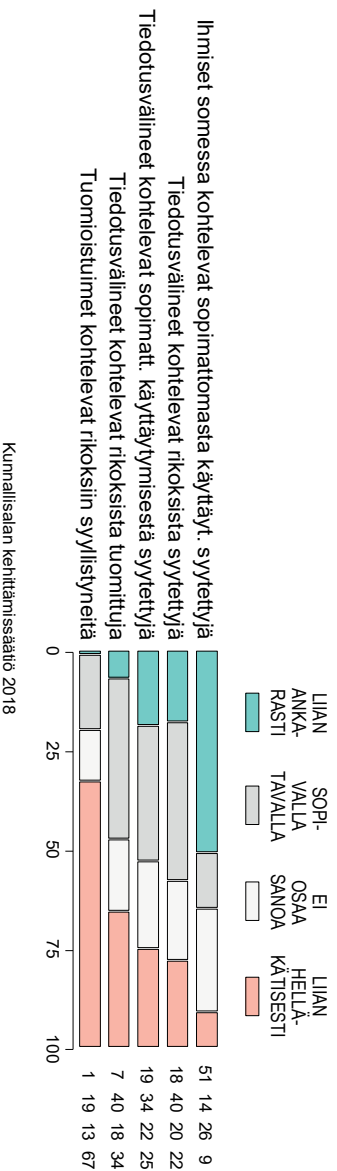
Kuvio 90. MITKÄ KAIKKI PUOLUEET OVAT OSAAVIA JA KYVYKKÄITÄ: 'KOKONAISKYVYKKYYS' (kolmen hallinnontason keskiarvo, prosenttia keskimäärin).

Kuvio 91. MITKÄ KAIKKI PUOLUEET OVAT OSAAVIA JA KYVYKKÄITÄ ERI HALLINTOTASOILLA (%).

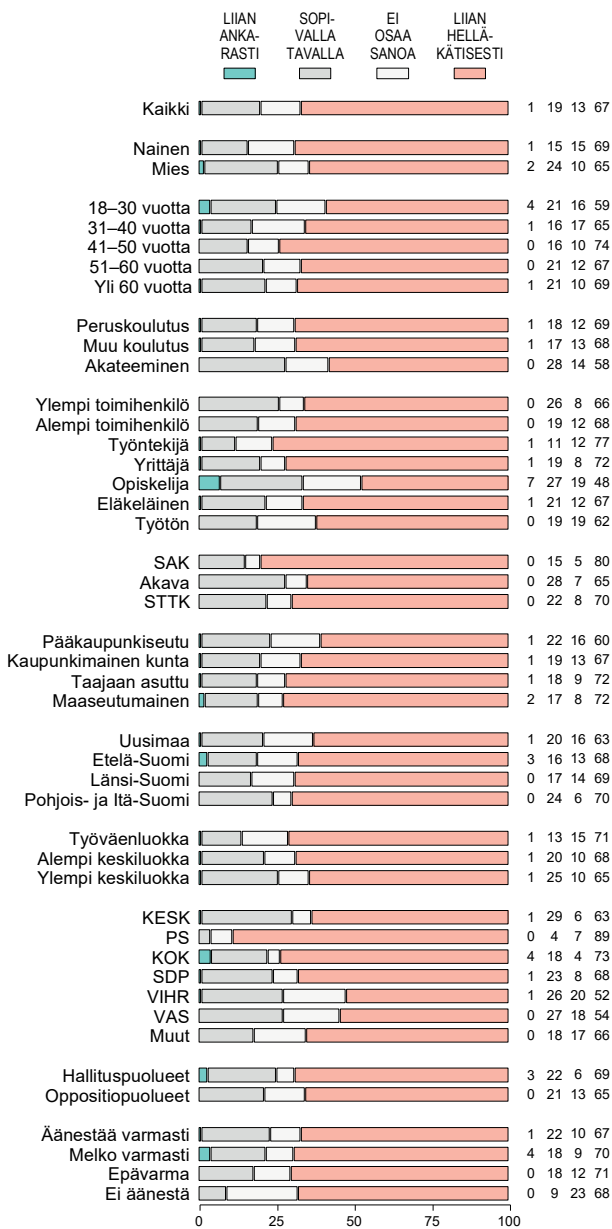

Kuvio 92. MITEN SEURAAVAT TAHOT KOHTELEVAT IHMISIÄ, JOITA SYYTETÄÄN RIKOKSISTA TAI SOPIMATTOMASTA KÄYTTÄYTYMISESTÄ (%).

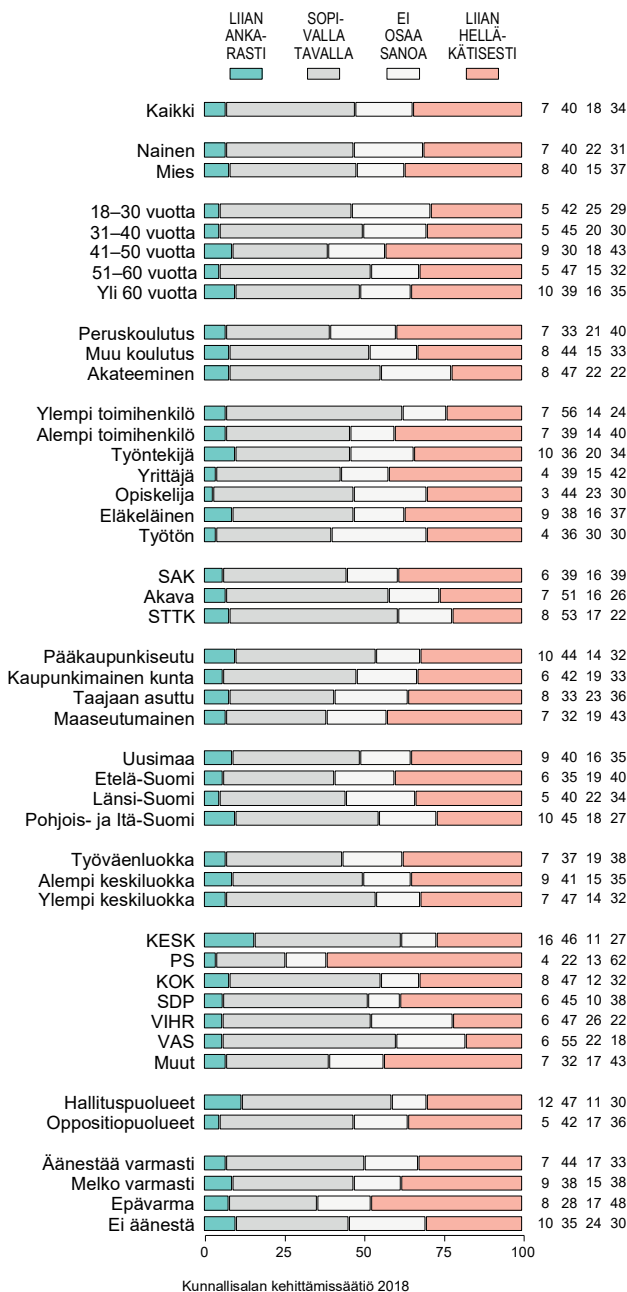
Kunnallissalan kehittämissääntö 2018

Kuvio 93. NÄKEMYKSET IHMISTEN KOHTELUSTA: TUOMIOISTUIMET KOHTELEVAT RIKOKSIIN SYYLLISTYNEITÄ (%).

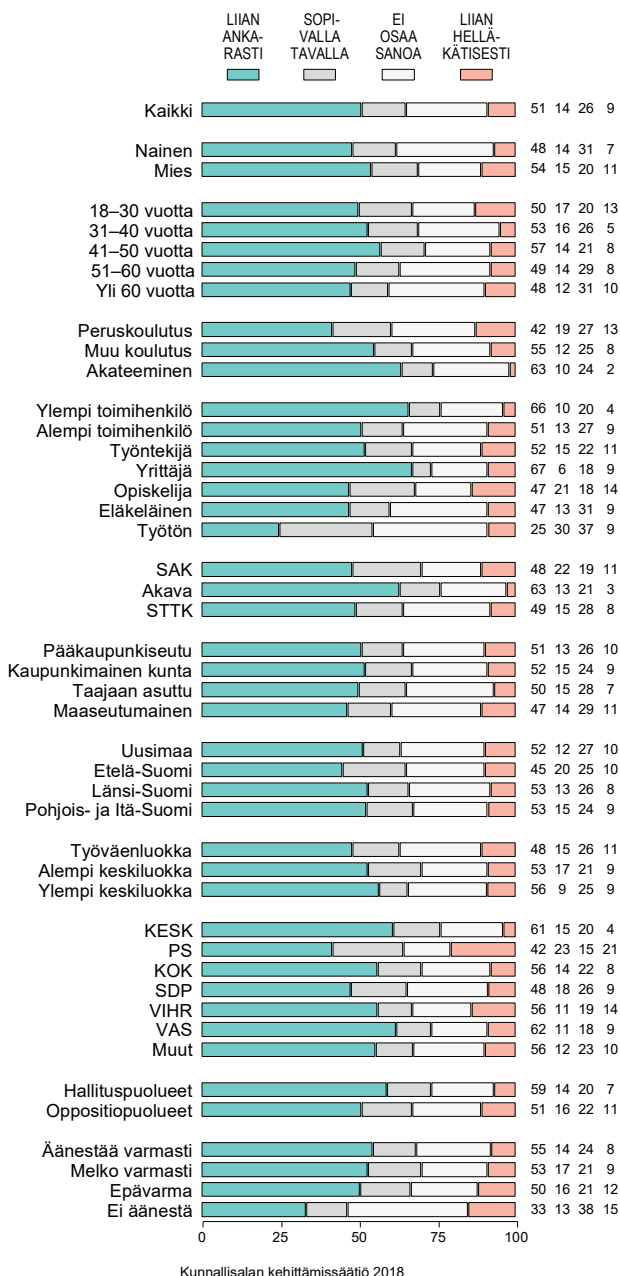

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

Kuvio 94. NÄKEMYKSET IHMISTEN KOHTELUSTA: TIEDOTUSVÄLINEET KOHTELEVAT RIKOKSISTA TUOMITTUJA (%).

Kuvio 95. NÄKEMYKSET IHMISTEN KOHTELUSTA: IHMISET SOMESSA KOHTELEVAT SOPIMATTOMASTA KÄYTTÄYTYMISESTÄ SYYTETTYJÄ (%).

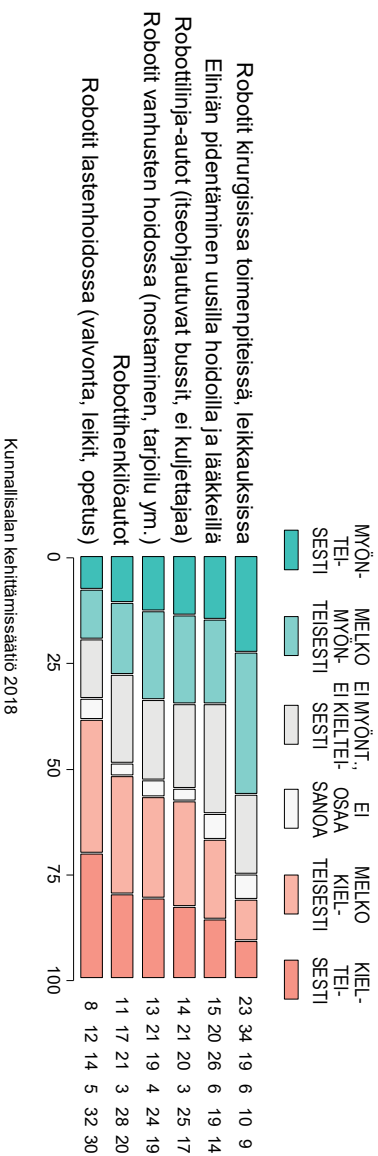

SUHTAUTUMINEN TIETEEN JA TEKNOLOGIAN KEHITYKSEEN

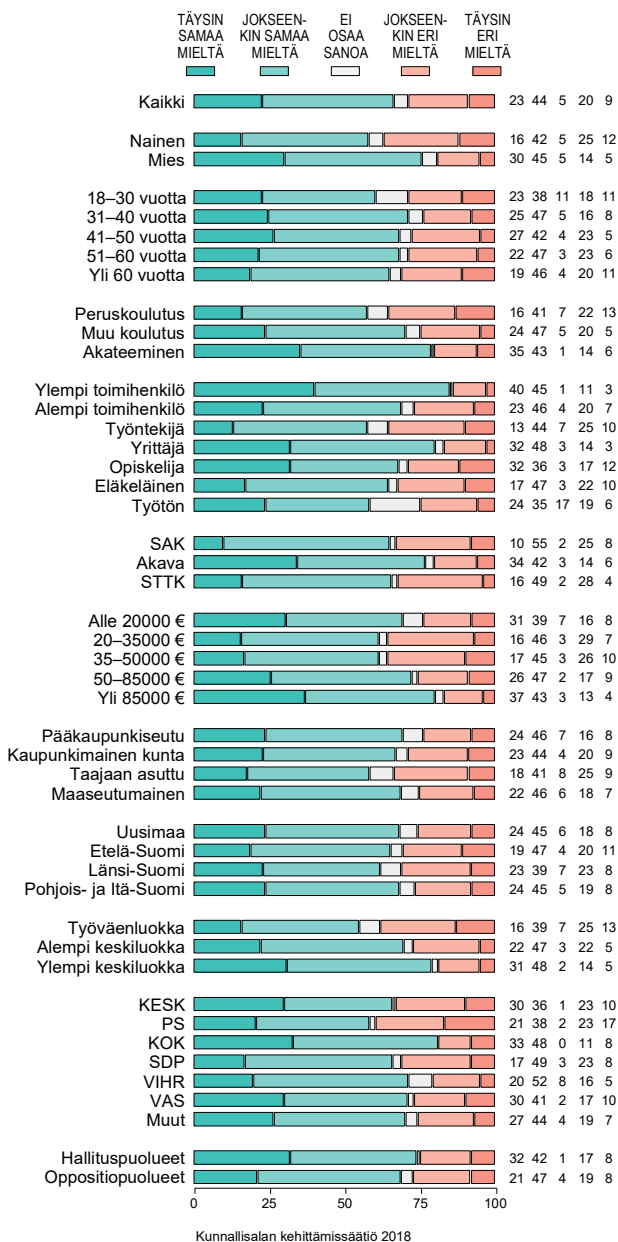
Kuvio 96. SUHTAUTUMINEN AUTOMATISAATIOTA, TYÖELÄMÄN MUUTOSTA JA IKÄÄNTYMISTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

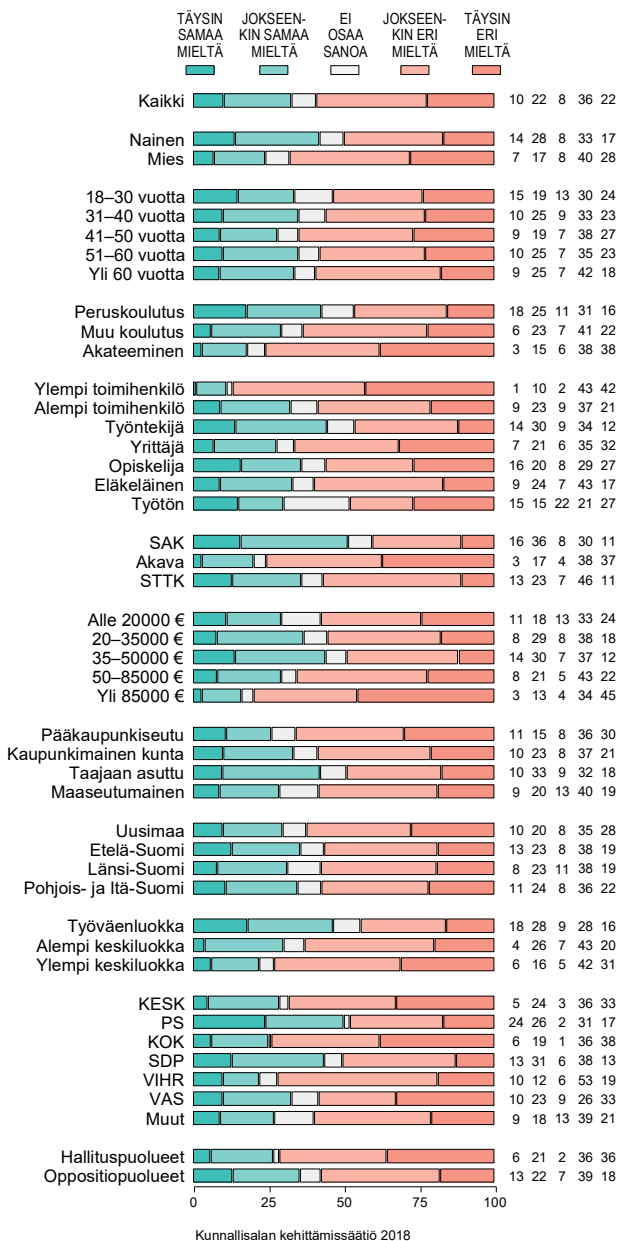
Kuvio 97. MITEN SUHTAUTUU TEKNOLOGIAN JA TIETEEN SAAVUTUKSIIN JA LÄPIMURTOIHIN SEURAAVISSA ASIOISSA (%).

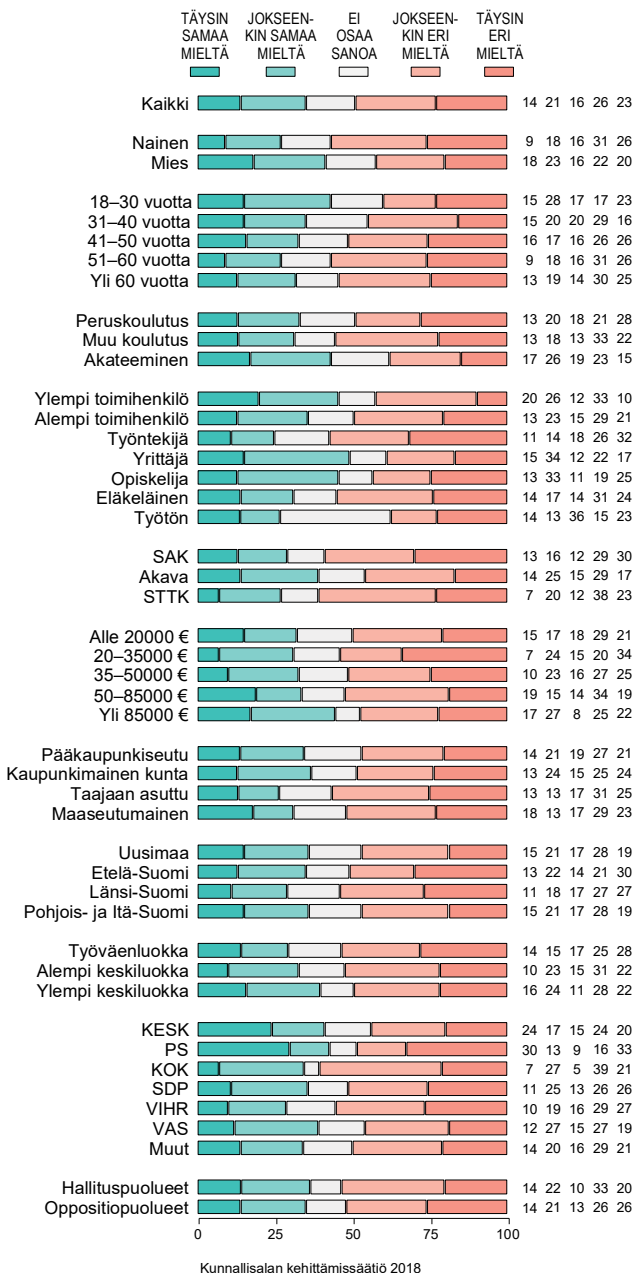
Kuvio 98. "On hyväksyttävä se, että koneet ja robotit hoitavat tulevaisuudessa useimmat rutiinityöt" (%).

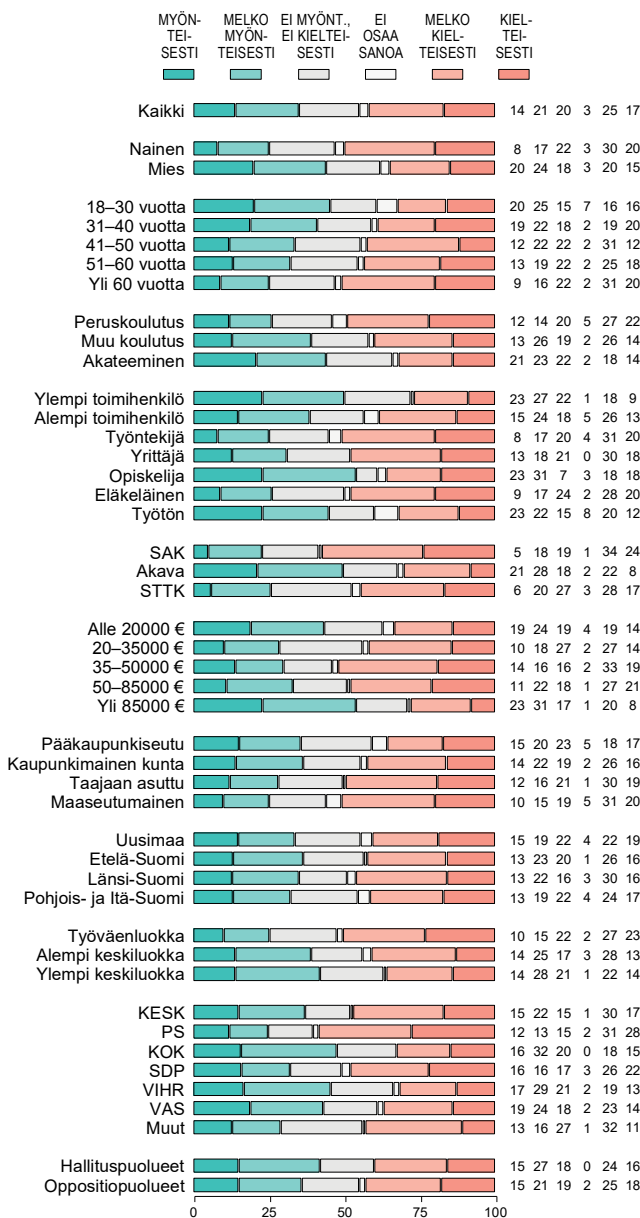
Kuvio 99. "Robotit vievät ihmisten työpaikat, minkä takia automatisaatiota pitää hillitä" (%).

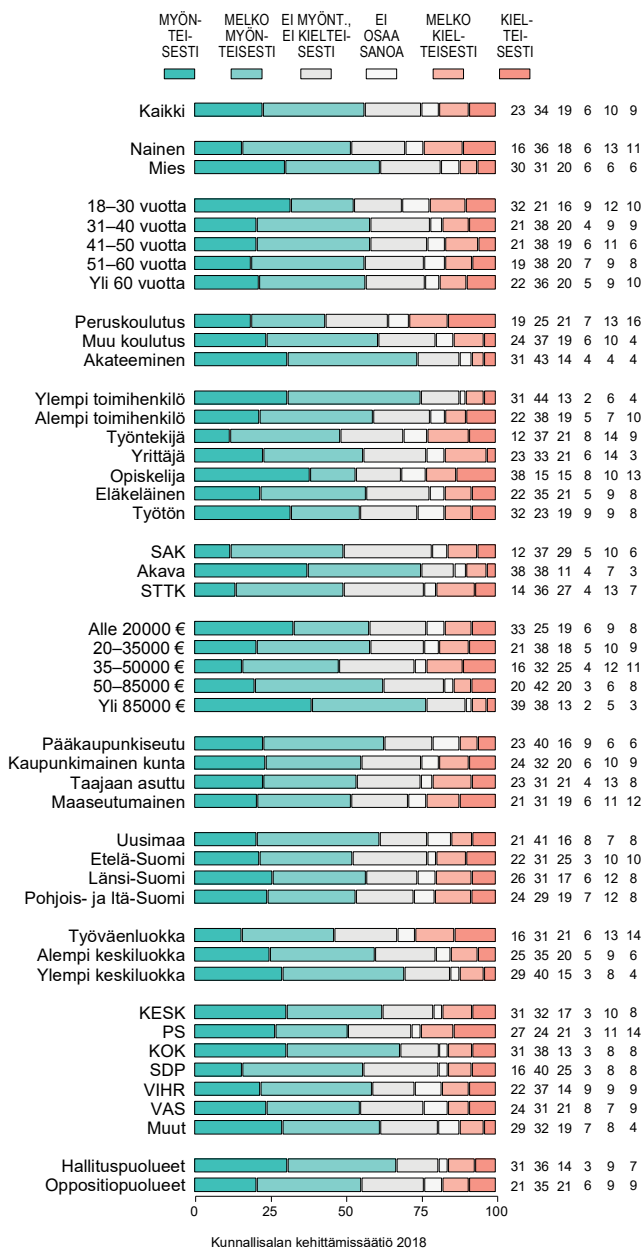
Kuvio 100. "On hyvä, jos vanhenemista voidaan hidastaa niin, että ihmiset pystyvät uusien lääkkeiden ja hoitojen avulla elämään terveinä jopa 110–120 vuoden ikään asti" (%).

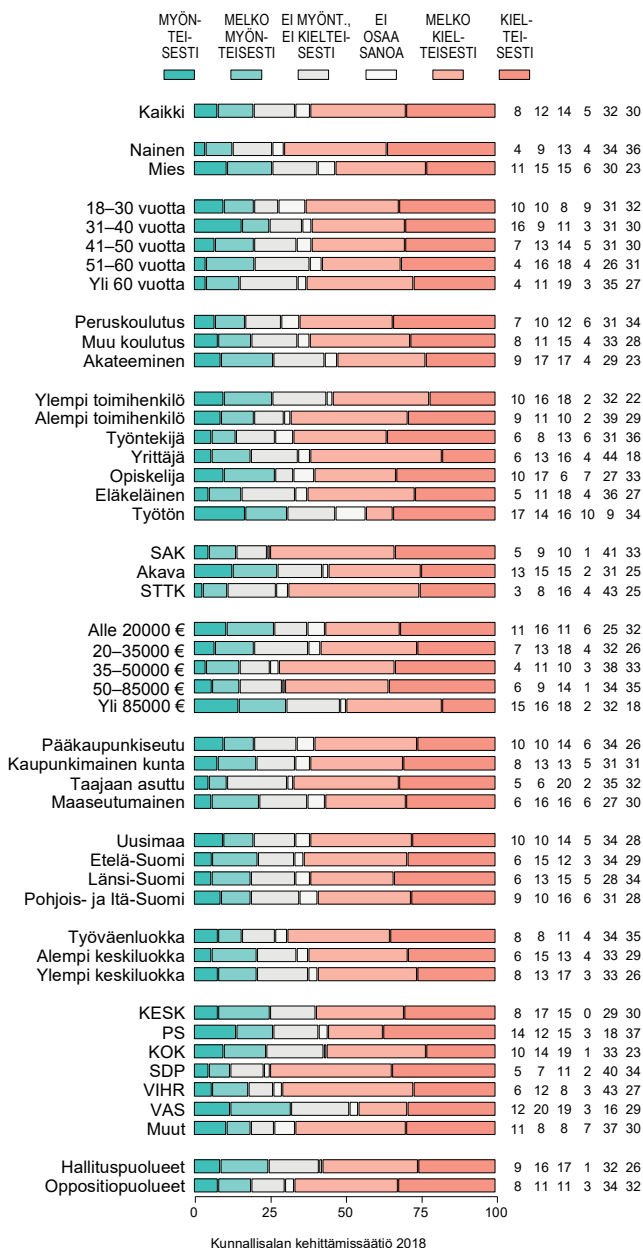
Kuvio 101. MITEN SUHTAUTUU TEKNOLOGIAN JA TIETEEN
 SAAVUTUKSIIN: ROBOTTILINJA-AUTOT
 (itseohjautuvat bussit, ilman kuljettajaa) (%).

Kuvio 102. MITEN SUHTAUTUU TEKNOLOGIAN JA TIETEEN SAAVUTUKSIIN: ROBOTIT KIRURGISISSA TOIMENPITEISSÄ, LEIKKAUKSISSA (%).

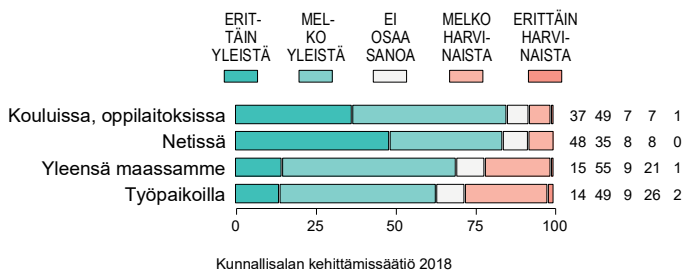

Kuvio 103. MITEN SUHTAUTUU TEKNOLOGIAN JA TIETEEN SAAVUTUKSIIN: ROBOTIT LASTENHOIDOSSA (valvonta, leikit, opetus) (%).

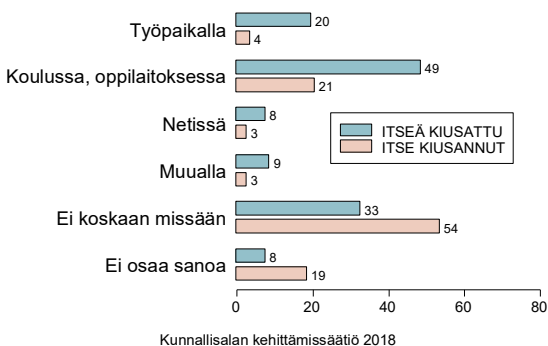

KIUSAAMISEN YLEISYYS MAASSAMME

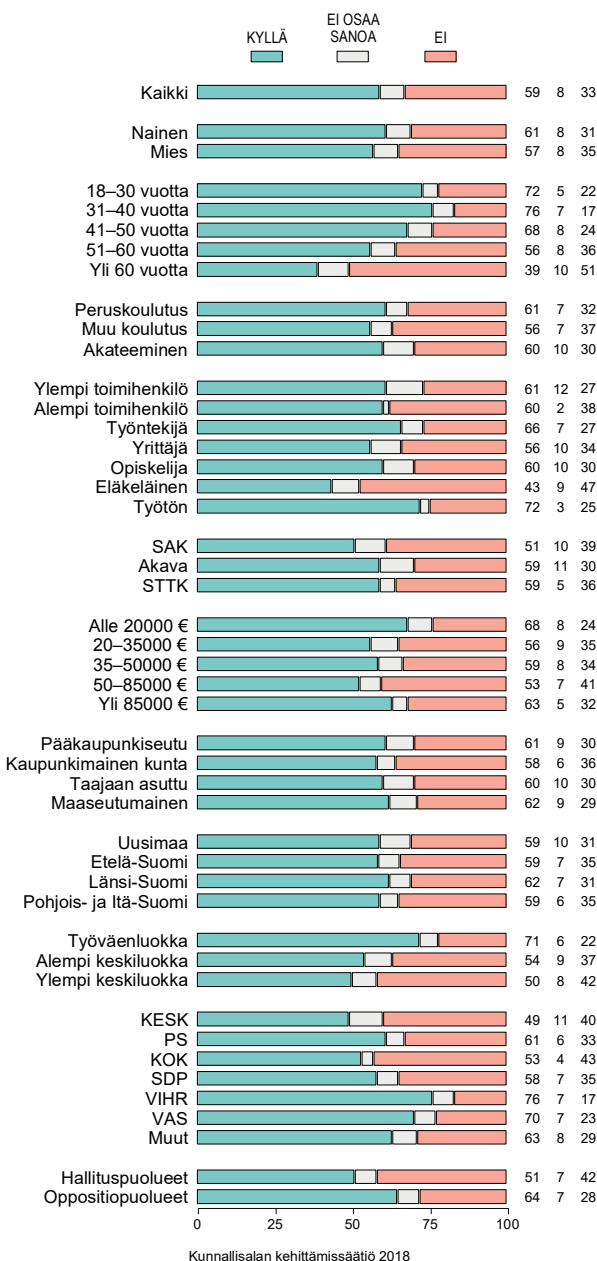
Kuvio 104. KUINKA YLEISTÄ TAI HARVINAISTA KIUSAAMINEN ON OMAN KÄSITYKSEN MUKAAN MAASSAMME (%).

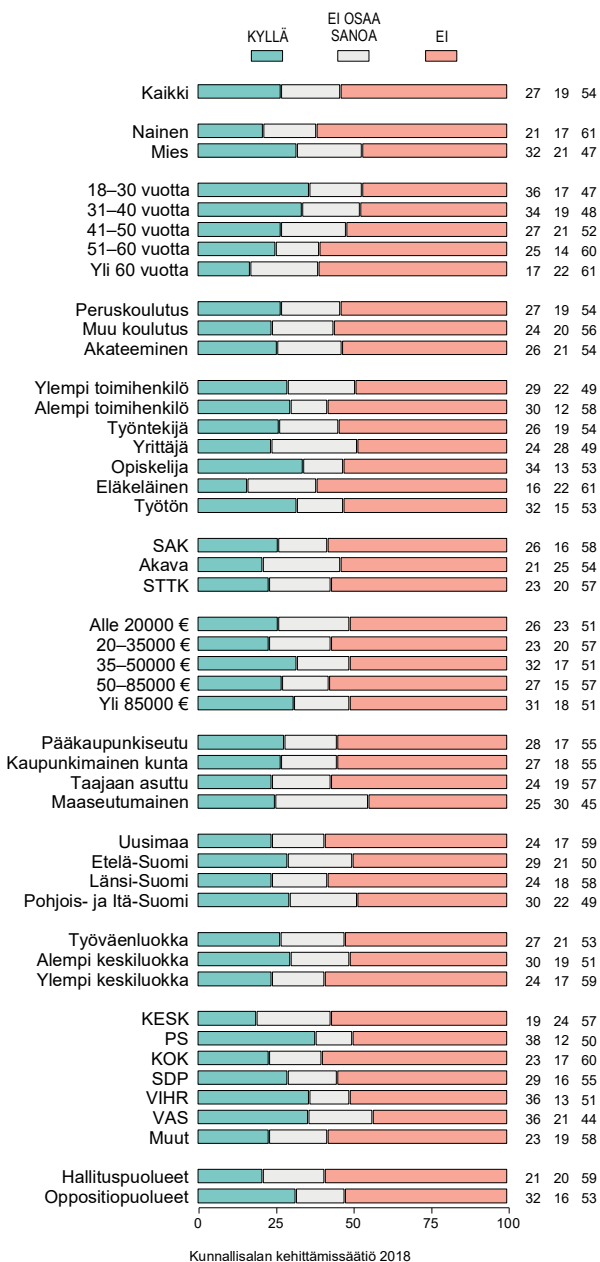
Kuvio 105. ONKO ITSE JOUTUNUT KIUSATUKSI JA ONKO ITSE KIUSANNUT JOTAKUTA (%).

Kuvio 106. ONKO ITSE JOUTUNUT KIUSATUKSI (jossain/jollakin tavoin; tulokset pelkistettynä, %).

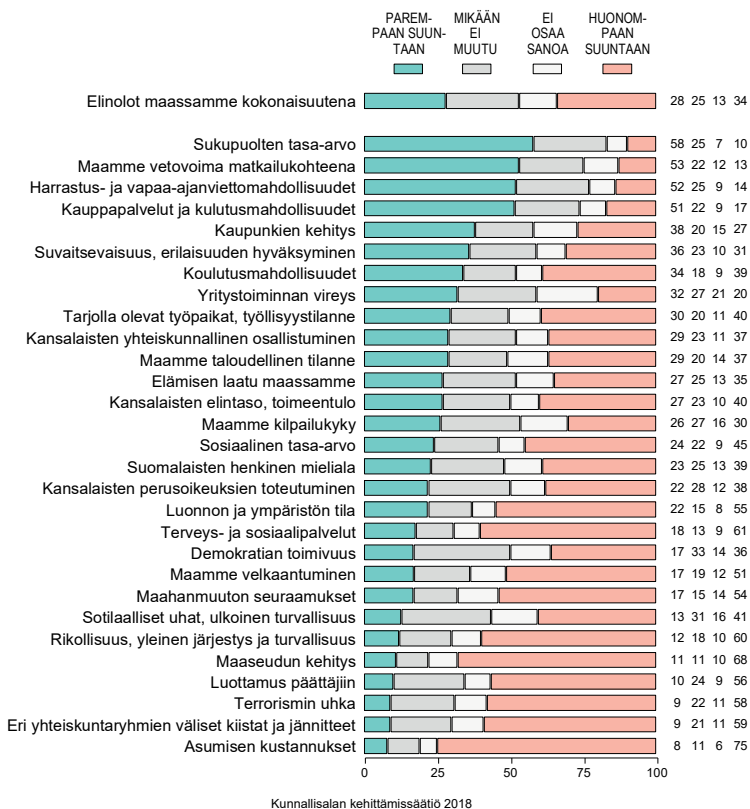

Kuvio 107. ONKO ITSE KIUSSANNUT JOSKUS JOTAKUTA (jossain/jollakin tavoin; tulokset pelkistettynä, %).

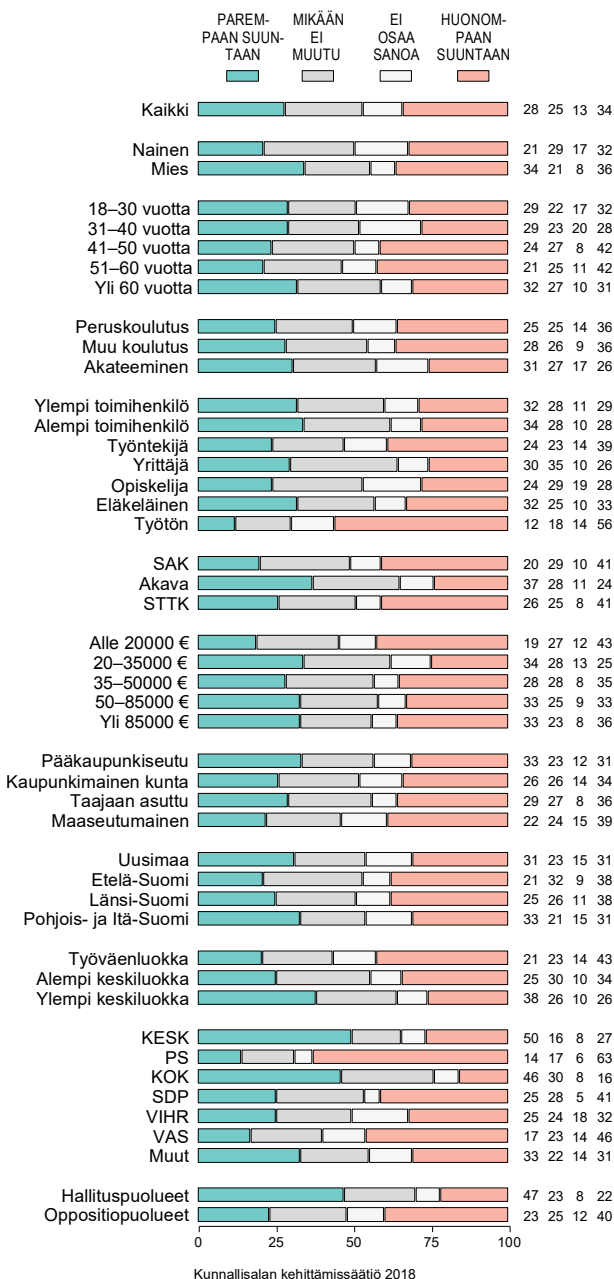

MITEN MAAMME MUUTTUU VAI MUUTTUUKO?

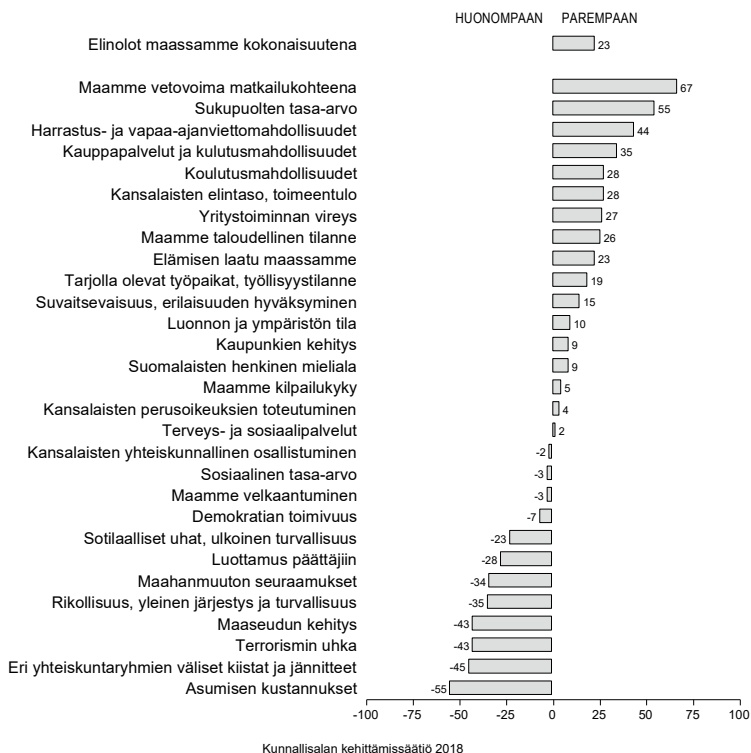
Kuvio 108. JOS AJATTELEE ASIAA KYMMENEN VUOTTA ETEENPÄIN, MITEN ARVIOI MAAMME KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA (%).

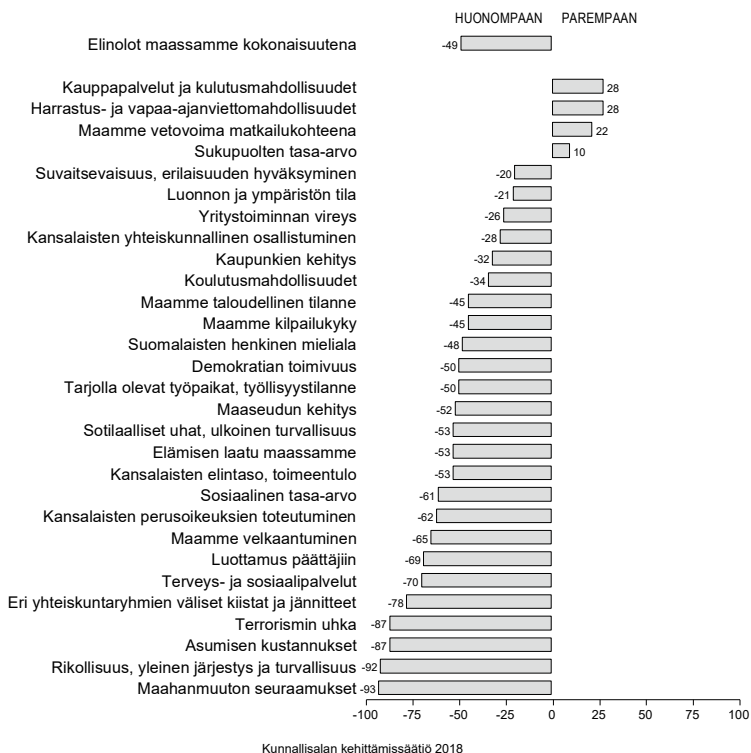
Kuvio 109. MITEN ARVIOI MAAMME KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: ELINOLOT MAASSAMME KOKONAISUUTENA (%).

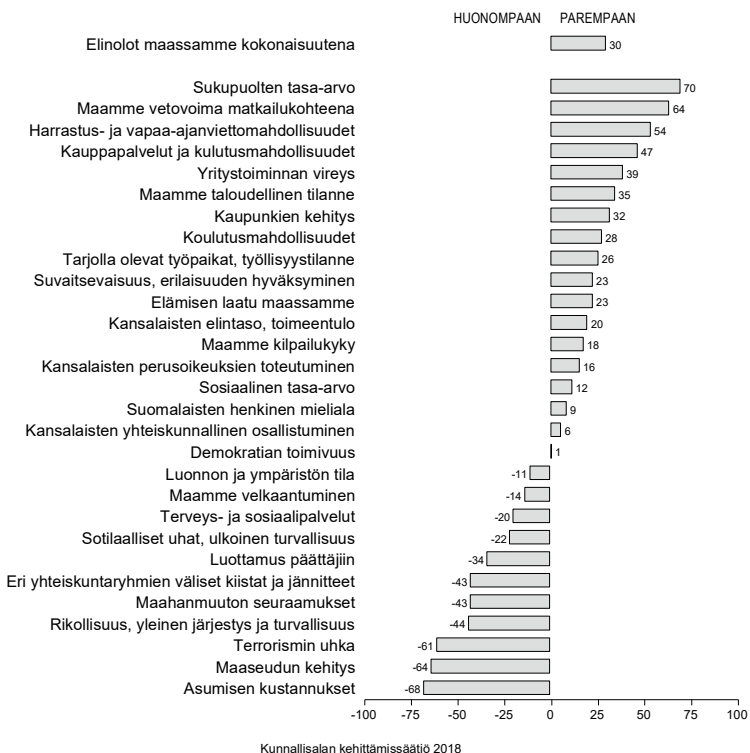
Kuvio 110. MITEN ARVIOI MAAMME KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA:
KESK:n KANNATTAJIEN NETTOARVIOT ('parempaan suuntaan'- ja
'huonompaan suuntaan' -osuuksien erotukset).

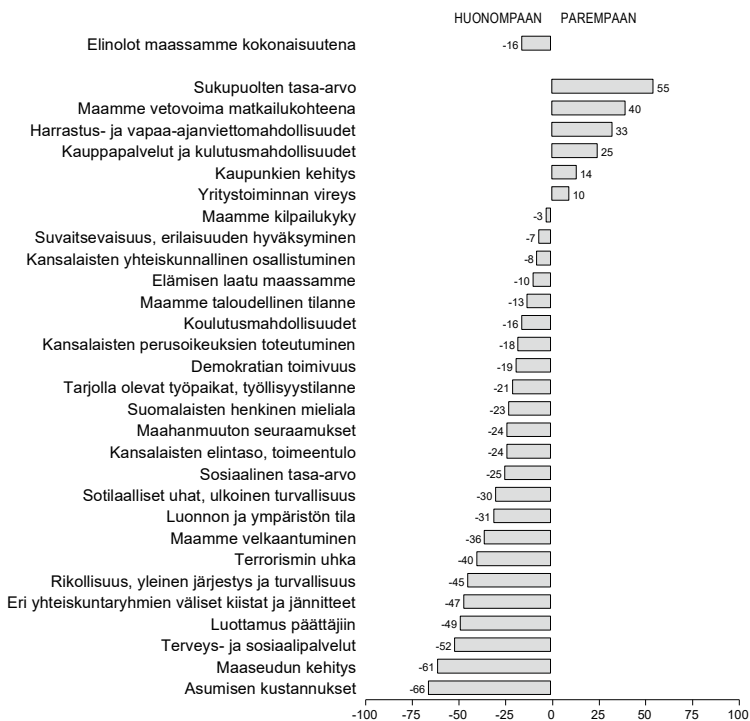
Kuvio 111. MITEN ARVIOI MAAMME KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA:
PSn KANNATTAJIEN NETTOARVIOT ('parempaan suuntaan'- ja
'huonompaan suuntaan' -osuuksien erotukset).

Kuvio 112. MITEN ARVIOI MAAMME KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA:
KOKN KANNATTAJIEN NETTOARVIOT ('parempaan suuntaan'- ja
'huonompaan suuntaan' -osuuksien erotukset).

Kuvio 113. MITEN ARVIOI MAAMME KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA:
SDP:n KANNATTAJIEN NETTOARVIOT ('parempaan suuntaan'- ja
'huonompaan suuntaan' -osuuksien erotukset).

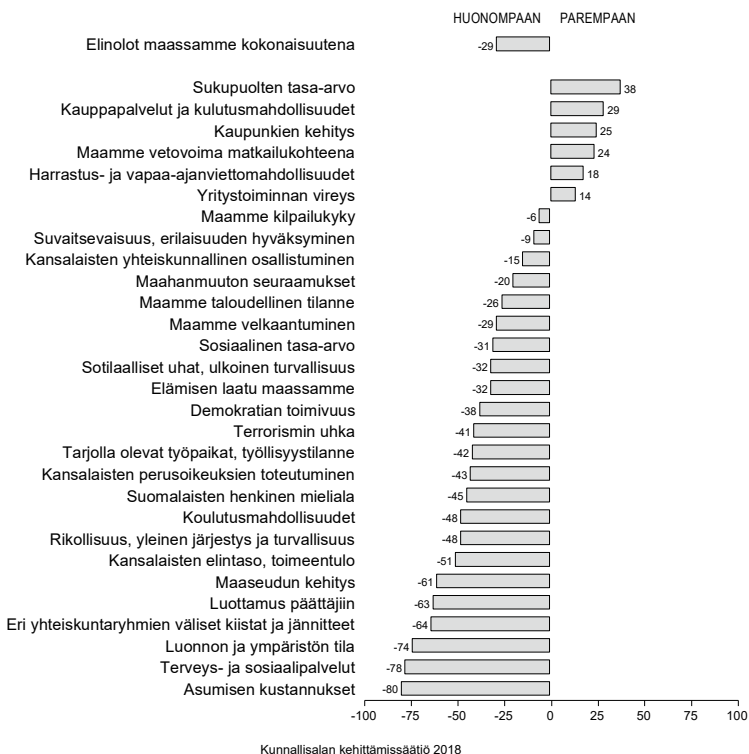
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

Kuvio 114. MITEN ARVIOI MAAMME KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: VIHRRn KANNATTAJIEN NETTOARVIOT ('parempaan suuntaan'- ja 'huonompaan suuntaan'-osuuksien erotukset).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2018

Kuvio 115. MITEN ARVIOI MAAMME KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA:
VASn KANNATTAJIEN NETTOARVIOT ('parempaan suuntaan'- ja
'huonompaan suuntaan' -osuuksien erotukset).

Polemia-sarjassa ovat ilmestyneet

- 1 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1992
- 2 Erkki Mennola
IDEA KUNNASTA (1992)
- 3 Terho Pursiainen
KRIISIAJAN ETIIKKA (1993)
- 4 Työryhmä Kyösti Urponen (pj.), Raija Julkunen, Olli Kangas,
Jorma Sipilä, Asko Suikkanen ja Petri Kinnunen (siht.)
KASVUSTA VASTUUSEEN
– sosiaalipolitiikan tulevaisuus (1993)
- 5 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1993
- 6 Pekka Ojala–Aulis Pöyhönen
LÄHEISYYSPERIAATE – hallinnon uusjako (1994)
- 7 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1994
- 8 Jorma Hämäläinen–Veikko Teikari
HENKILÖSTÖPOLITIIKKA PAKKORATKAISUJEN EDESSÄ
(1995)
- 9 Terho Pursiainen
NOUSUKAUDEN ETIIKKA (1995)
- 10 Eero Ojanen
EIPÄJOKI
Fiktiivinen reportaasimatka mihin tahansa suomalaiseen
kuntaan (1995)
- 11 Heikki Koski
KANSALAINEN, KUNTA JA KANSALAISYHTEISKUNTA
(1995)
- 12 Seppo Niemelä
MUUTOSKIRJA
Rohkaisuksi murroksen maailmaan (1995)
- 13 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1995
- 14 Lauri Hautamäki
MAASEUTU ELÄÄ (1995)

- 15 Juha Kuisma–Heikki Haavisto
KAUPUNKI JA MAASEUTU
– avoliitto vai susipari (1995)
- 16 Olli Pusa
ELÄKEPOMMIN VARJOSSA (1996)
- 17 Satu Apo–Jari Ehrnrooth
MILLAISIA OLEMME?
Puheenvuoroja suomalaisista mentaliteeteista (1996)
- 18 Eira Korpinen
OPETTAJUUTTA ETSIMÄSSÄ (1996)
- 19 Erkki Pystynen
LIITTOKUNTA (1996)
- 20 Martti Sinisalmi
TYÖLLISTÄMISTÄ VAI PALVELUA? (1996)
- 21 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1996
- 22 Olli Mäenpää
KUNTIEN ITSEHALLINTO EU-SUOMESSA (1997)
- 23 Tuula-Liina Varis
KRISTALLIYÖ JOENSUUN KAUPUNGINTALON TORNISSA
(1997)
- 24 Terho Pursiainen
KUNNALLISTEN KÄYTÄNTÖJEN ETIIKKA
Yhteisöopin alkeet (1997)
- 25 Siv Sandberg–Krister Ståhlberg
KUNTALAISTEN KUNTA JA VALTIO (1997)
- 26 Pertti Hemánus
KUNNALLINEN TIEDOTTAMINEN JA JASKA JOKUNEN
Tutkittua tietoa ja tutkimattomia tulkintoja (1997)
- 27 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1997
- 28 Esko Antola
UUSI EU? (1998)
- 29 Eero Ojanen
YHTEISKUNNAN ITSEPUOLUSTUS (1998)
- 30 Pertti Kettunen
ELINKEINOPOLITIIKAN TAITO (1998)

- 31 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1998
- 32 Torsti Kivistö
JOUTILAISUUSYHTEISKUNTA (1998)
- 33 Erkki Mennola
IDEA MAAKUNNASTA (1999)
- 34 Jorma Hämäläinen
MINÄ KUNNANJOHTAJA (1999)
- 35 SINÄ KUNNANJOHTAJA (1999)
- 36 Juha Talvitie
KUNTA VAI MAAKUNTA?
Globalisaatio ja regionalismi (2000)
- 37 Juha Sihvola
YKSILÖNÄ YHTEISÖSSÄ
Näkökulmia paikallisuuteen, globalisaatioon ja hyvään elämään
(2000)
- 38 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2000
- 39 Seppo Niemelä
TULISIELU
Verkostoajan aluekehittäjä (2000)
- 40 Kauko Heuru
ITSEHALLINNON AIKA (2001)
- 41 Heikki Eskelinen
ALUEPOLITIIKKA RAUTAHÄKISSÄ (2001)
- 42 Matti Wiberg
PALUU POLITIIKKAAN (2001)
- 43 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2001
- 44 Ilkka Virtanen
YLIOPISTOJEN KOLMAS TEHTÄVÄ (2002)
- 45 Arvo Myllymäki
KUNTIEN KUJANJUOKSU (2002)
- 46 Risto Eräsaari
KUINKA TURVATON ON RIITTÄVÄN TURVALLINEN?
(2002)

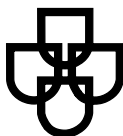
- 47 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2002
- 48 Pentti Arajärvi
PAREMMINVOINTIYHTEISKUNTA (2003)
- 49 Eero Uusitalo
MAASEUTU KANSAN VAI HALLINNON KÄSISSÄ? (2003)
- 50 Esko Juntunen
KUNNAN ELINKAARIHYPPY
– strateginen kehittäminen ja yhteistyö (2003)
- 51 Pekka Sauri
SUOMEN DEMOKRATISOIMINEN (2003)
- 52 Esko Aho
SATTUMA SUOSII VALMISTAUTUNUTTA (2003)
- 53 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2003
- 54 Seppo Rainisto
KUNNASTA BRÄNDI? (2004)
- 55 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2004
- 56 Markku Lehto
TAKAISIN TULEVAISUUTEEN
– valtion ja kuntien yhteinen taival (2005)
- 57 Tarmo Pukkila
IKÄVALLANKUMOUS (2005)
- 58 Matti Wiberg
VALTA KUNNASSA (2005)
- 59 Soili Keskinen
ALAISTAITO Luottamus, sitoutuminen ja sopimus (2005)
- 60 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2005
- 61 Samuli Skurnik
OSUUSTOIMINNASTA OPPIA?
Kuntapalvelut uudessa talousmallissa (2006)
- 62 Markku Lehto
PELASTUSRENKAAN PAIKKAUS (2006)

- 63 Pasi Holm
VEROKIRJA (2006)
- 64 Matti Virén
KANSALAISEN KUNTAUUDISTUS (2006)
- 65 Markku Lehto
OI OMA KUNTANI (2006)
- 66 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2006
- 67 Peter Ekholm
POLEMIA – AJATUSPAJAKO? (2007)
- 68 Aatos Hallipelto
PARAS TUOTTAKOON!
Hyvinvointipalvelujen tulevat markkinat (2008)
- 69 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2008
- 70 KUNNON VALTUUTETUT?
Ilmapuntari 2008, osa 2
- 71 Sami Borg
HILJAA HYVÄ TULEE
Puheenvuoro äänestysprosentista ja vaaliaktiivisuudesta (2008)
- 72 Matti Wiberg
HALLITSEKO HALLITUS? (2009)
- 73 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2009
- 74 Jussi-Pekka Alanen
HELSINKI
Kansakunnan pääkaupunki – ihmisten metropoli (2009)
- 75 Laura Berg–Mari K. Niemi
KENEN KUNTAVAALIT? (2009)
- 76 Esa Halme–Lauri Kuukasjärvi
UUSI KUNTA VAI KUNTALIITOS –
KUNTALAISEN ITSEHALLINTO (2010)
- 77 Esko Kalevi Juntunen
SULJETUSTA AVOIMEEN –
TALouden GLOBAALIMYRSKY (2010)

- 78 Anne Luomala – Tuomo Puumala
BUDJETTI –
JULKINEN SALAISUUS VAI SALAINEN JULKISUUS? (2010)
- 79 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2010–2011 (2011)
- 80 Terho Pursiainen
MIELEKÄS ELÄMÄ, MIELEKÄS YHTEISKUNTA (2011)
- 81 Antti Mykkänen (toim.)
KUNTAKIRJA – UUDISTUSAJATUKSIA (2011)
- 82 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2011–2012 (2012)
- 83 Antti Mykkänen (toim.)
KUNTAYHTYMÄ PELASTAA? (2012)
- 84 Ari Mölsä (toim.)
KUNTARAKENNEKIRJA (2012)
- 85 Timo Reina
KAHDEN TULEN VÄLISSÄ –
ALUEHALLINNON TILA JA TULEVAISUUS? (2012)
- 86 Tarja Cronberg
ESTEJUOKSU LUOVAAN SUOMEEN (2012)
- 87 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2012 (2013)
- 88 Marja-Liisa Manka, Laura Bordi ja Kirsi Heikkilä-Tammi
PERUSASIOISTA PIENIIN IHMEISIIN –
KUNTAJOHTAMISEN KUVA (2013)
- 89 Kari Välimäki
KAKKUA JAETTAVAKSI (2013)
- 90 Wille Rydman
UNELMASTA PAINAJAISEKSI?
– Kuinka hyvinvointivaltio syö itse itsensä (2013)
- 91 Yrjö Hakanen
MARKKINOIDEN VAI IHMISEN HYVÄKSI?
– Kommunistin puheenvuoro (2013)
- 92 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2013 (2014)
- 93 Heljä Misukka
KOULUTUKSEN SUURVALTA TIENHAARASSA (2014)

- 94 Markku Lehto
MARKKINAT, SOSIAALITURVA JA YKSILÖN VOIMA
(2014)
- 95 Mikael Jungner
SATTUMA, TAHTO JA KOHTALO (2014)
- 96 Juha Kuisma ja Matti Mäkelä
Kyliä tulevaisuus (2015)
- 97 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2014 (2015)
- 98 Pekka Sauri
julkishallinto ja sosiaalinen media (2015)
- 99 Eero Ojanen
HYVÄ PÄÄTÖS?
Filosofisia näkökulmia päätöksentekoon (2015)
- 100 Kauko Sipponen
SE SUURI KUNTAUUDISTUS (2016)
- 101 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2015 (2016)
- 102 Päivi Lipponen ja Antton Rönnholm
PULPETISTA TABLETTIIN
– suomalainen koulu edelläkävijäksi maailman muutoksessa
(2016)
- 103 Antti Mykkänen (toim.)
MAAKUNTAITSEHALLINTO (2016)
- 104 Heikki Saxén ja Salla Saxén
MITEN BIOETIIKKA VOI MUUTTA
SUOMALAISTA TERVEYDENHUOLTOA? (2016)
- 105 Raili Mäkitalo
SUOMESTA IKÄIHMISTEN MALLIMAA (2016)
- 106 Karina Jutila
PILAAKO ELIITTI SUOMEN? (2016)
- 107 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2016 (2017)
- 108 Pekka Sauri
KUNNAT JÄLKEEN SOTEN (2017)

- 109 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2017 (2018)
- 110 Veli-Antti Savolainen
GLOKALISAATIO – PAIKALLISEN ISO UUSI KUVA
(2018)
- 111 Anders Blom
MAAN TAPA MURROKSESSA (2019)
- 112 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2018 (2019)

KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätiö rahoittaa kuntia palvelevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tavoitteena on tukea ja parantaa kuntien ja niiden organisaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Rahoitamme hankkeita ja tutkimuksia, joiden arvioimme olevan kuntien tulevaisuuden kannalta keskeisimpiä. Tuloksien tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Rahoitettavilta hankkeilta edellytetään ennakkoluulotonta ja uutta uraa luovaa otetta.

Säätiöllä on *Polemiikki*-niminen asiakaslehti ja kaksi julkaisusarjaa:

Polemia-sarja, jossa käsitellään kunnille tärkeitä strategisia kysymyksiä ajattelua herättävällä tavalla.

Tutkimusjulkaisut-sarja, jossa julkaistaan osa säätiön rahoittamista tutkimuksista. Pääosa säätiön rahoittamista tutkimuksista julkaistaan tekijätahon omissa julkaisusarjoissa.

Julkaisut-sarja, jossa esitellään tutkimustietoa tai yhteiskunnallisia keskustelun avauksia.

Toimintamme ja julkaisumme esitellään tarkasti kotisivuillamme www.kaks.fi.

Vuonna 1990 perustettu itsenäinen säätiö rahoittaa toimintansa sijoitustuotoilla.

Osoite Fredrikinkatu 61 A
00100 Helsinki

Asiamies Antti Mykkänen, antti.mykkanen@kaks.fi,
p. 0400 570 087

Tutkimusasiamies Veli Pelkonen, veli.pelkonen@kaks.fi,
p. 0400 815 527

Taloudenhoitaja Maarit Vaittinen, maarit.vaittinen@kaks.fi,
p. 040 716 4807

Tutustu kotisivuihimme (www.kaks.fi)!

Kansalaismielipide ja kunnat

Miten eri puolueet ja puheenjohtajat pärjäävät kansalaisten mielestä? Mitä suomalaiset odottavat tulevaisuudelta? Onko palveluja riittävästi tarjolla? Miten suhtaudutaan automaatioon? Entä kiusaamiseen? Millainen on hyvä vaaliehdokas? Mitkä ovat tärkeimmät vaaliteemat?

Kunnallisalan kehittämissäätiön järjestyksessä 27. kyselytutkimukseen perustuva raportti Kansalaismielipide ja kunnat – Ilmapuntari 2018 kiteyttää kansalaisten näkemyksiä tulevista haasteista. Tutkimuksen on säätiön toimeksiannosta tehnyt Kantar TNS Oy.

kaks.fi
KUNNALLISALAN
KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

Otavan Kirjapaino Oy

9 789523 490215

ISBN 978-952-349-021-5 (nid)
ISBN 978-952-349-022-2 (pdf)
ISSN 1235-6964